

Karolina Osak
Przemysław Ziółkowski

Żyj stokrotnie!

Największa w Polsce Regionalna Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG

REGIONALNA SIEĆ
UNIwersytetów TRZECIEGO WIEKU
WYŻSZEJ SZKOŁY GOSPODARKI
2007-2017

Karolina Osak, Przemysław Ziółkowski

**REGIONALNA SIĘĆ
UNIwersYTETÓW TRZECIEGO WIEKU
WYŻSZEJ SZKOŁY GOSPODARKI
2007–2017**

*pamięci ŚP. prof. dr. Kazimierza Marciniaka,
Rektora WSG, wielkiego sympatyka i przyjaciela
Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG*

Bydgoszcz 2017

RECENZENCI

- prof. zw. dr hab. Witold Wojdyło
– Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
- prof. dr hab. Adam Sudoł
– Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

REDAKCJA JEZYKOWA I KOREKTA

Bartosz Jan Ludkiewicz

SKŁAD I OPRACOWANIE KOMPUTEROWE

Adam Kujawa

Copyright © by Wydawnictwo Uczelniane WSG
Bydgoszcz 2017

ISBN 978-83-65507-10-5

Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy
85-229 Bydgoszcz, ul. Garbary 2
tel. 52 567 00 47, 52 567 00 49
www.wsg.byd.pl, wydawnictwo@byd.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
UNIwersytety TRZECIEGO WIEKU NA ŚWIECIE I W POLSCE	11
1.1. Geneza ruchu uniwersytetów trzeciego wieku	11
1.2. Uniwersytety trzeciego wieku jako forma kształcenia osób starszych	20
1.3. Funkcje i cele uniwersytetów trzeciego wieku	26
1.4. Słuchacze uniwersytetów trzeciego wieku	27
1.5. Oferta edukacyjna uniwersytetów trzeciego wieku	21
1.6. Imprezy kulturalne i turystyczne w uniwersytetach trzeciego wieku	31
1.7. Partnerzy uniwersytetów trzeciego wieku	33
1.8. Wsparcie uniwersytetów trzeciego wieku	34
1.9. Perspektywy uniwersytetów trzeciego wieku	36
1.10. Uniwersytety trzeciego wieku w województwie kujawsko-pomorskim	39
1.11. Uniwersytety trzeciego wieku w Bydgoszczy	42
1.11.1. Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wiek przy Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego	44
1.11.2. Kujawski Uniwersytet Trzeciego Wiek działający przy Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury w Bydgoszczy	45
1.11.3. Uniwersytet Każdego Wiek przy Wydziale Zarządzania i Finansów w Bydgoszczy Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu	46
1.11.4. Uniwersytet Trzeciego Wiek „Agora Nestora” przy Miejskim Centrum Kultury w Bydgoszczy	46
1.11.5. Uniwersytet Trzeciego Wiek przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym	47
1.11.6. Uniwersytet Trzeciego Wiek „Wiatrak” Fundacji „Wiatrak” w Bydgoszczy	48

**REGIONALNA SIEĆ UNIWERSYTETÓW
TRZECIEGO WIEKU WSG** **51**

2.1.	Zarys historyczny tworzenia Regionalnej Sieci UTW Wyższej Szkoły Gospodarki	51
2.2.	Struktura słuchaczy	58
2.3.	Cele Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG	62
2.4.	Wykłady w Regionalnej Sieci UTW WSG	65
2.5.	Zajęcia dodatkowe	66
2.6.	Projekty i granty	72
2.7.	Aktywność fizyczna, społeczna, kulturowa słuchaczy RS UTW WSG	76

FILIE REGIONALNEJ SIECI UTW WSG **83**

1.	Biała Piska	83
2.	Brzoza	84
3.	Bydgoszcz	85
4.	Cekcyn	87
5.	Chełmno	88
6.	Chełmża – gmina	89
7.	Chełmża – miasto	90
8.	Chodzież	91
9.	Czarnków	92
10.	Czernikowo	93
11.	Damasławek	94
12.	Dobrcz	95
13.	Działdowo	96
14.	Ełk	97
15.	Gniewkowo	98
16.	Golub-Dobrzyń	99
17.	Górszk	101
18.	Grajewo	102
19.	Inowrocław	103
20.	Karolewo	104

21.	Kcynia	105
22.	Koronowo	106
23.	Kowalewo Pomorskie	107
24.	Kruszyn Krajeński	108
25.	Lisewo	109
26.	Lniano	110
27.	Lubiewo	111
28.	Łysomice	112
29.	Maksymilianowo	114
30.	Margonin	115
31.	Orzysz	116
32.	Osie	116
33.	Osielsko	117
34.	Pakość	118
35.	Piła	119
36.	Prostki	120
37.	Pruszcz Pomorski	121
38.	Sicienko	122
39.	Słupsk	124
40.	Solec Kujawski	125
41.	Szubin	126
42.	Świekatowo	127
43.	Świątajno	128
44.	Trzcianka	129
45.	Wąbrzeźno	130
46.	Wąpielsk	131
47.	Więcbork	132
48.	Zamość	133
49.	Złotniki Kujawskie	134
50.	Złotów	136
	Zakończenie	137
	Bibliografia	139
	Załączniki – zdjęcia	157

Wstęp

Wydłużanie się życia ludzkiego przyczyniło się do powstawania ośrodków dydaktycznych dla osób starszych. Jednym z nich są uniwersytety trzeciego wieku. W Polsce obecnie działa ich ponad pół tysiąca. Priorytetowym celem ich działalności jest włączenie osób starszych do systemu kształcenia poprzez systematyczne prowadzenie atrakcyjnych zajęć umożliwiających poznawanie różnych zakresów wiedzy, nauki i kultury. Oceniając znaczenie uniwersytetów trzeciego wieku, warto odnieść się do opinii słuchaczy – osób starszych. Edukacja pełni ważną rolę w ich życiu. Nie tylko jednak korzystają oni z zajęć dydaktycznych, ale także poznają nowych ludzi, biorą udział w wielu aktywnościach, poszerzają swoje zainteresowania oraz pomagają innym.

Rok 2017 to czas szczególny w blisko dwudziestoletniej historii Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. 19 lutego 2017 roku minęło bowiem dziesięć lat, odkąd nasza Uczelnia prowadzi i sukcesywnie rozwija z pomocą jednostek samorządu terytorialnego Regionalną Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Miniona dekada to okres kreowania przez Wyższą Szkołę Gospodarki mechanizmów rozwoju polityki senioralnej w całej Polsce, jak również animacji działań na rzecz środowisk senioralnych w kilkudziesięciu miejscowościach północnej Polski. Lata 2007–2017 to czas, w którym udało się nam stworzyć pięćdziesiąt uniwersytetów trzeciego wieku w pięćdziesięciu miejscowościach na terenie czterech województw, do których regularnie na zajęcia uczęszcza blisko cztery tysiące słuchaczy.

Działania Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy i chęć dalszego rozwoju Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku wynikają ze zmian demograficznych zachodzących we współ-

czesnym świecie, a także z chęci burzenia negatywnego wizerunku osoby starszej. W misję Uczelni wpisuje się m.in. włączanie ludzi starszych w proces kształcenia, bez względu na wiek czy też miejsce zamieszkania.

Niniejszą publikacją chcemy przybliżyć tematykę fenomenu uniwersytetów trzeciego wieku na świecie i w Polsce, ukazując ją przez pryzmat dziesięciolecia działalności Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Największej tego typu sieci w Polsce.

Historia uniwersytetów trzeciego wieku na świecie to już 44 lata (od 1973 roku), w Polsce 42 lata (od 1975 roku), Bydgoszczy 21 lat (od 1996 roku). Jesteśmy szczęśliwi, że do tego kalendarium możemy dodać cegiełkę w postaci 10 lat naszej działalności.

Wszystko zaczęło się w Inowrocławiu 19 lutego 2007 roku, we wtorek, o godz. 16:00 wykładem prof. WSG, dr hab. inż. Romaniny Przybyszewskiej-Gudelis: „Radość życia w jesieni życia, a świat współczesny”. W Miejskiej Sali Koncertowej im. I. Dubiskiej, przy ul. Kilińskiego 16 w Inowrocławiu zebrało się ponad pół tysiąca seniorów, którzy oficjalnie rozpoczęli naukę w pierwszym uniwersytecie trzeciego wieku prowadzonym przez Wyższą Szkołę Gospodarki. Sukces Inowrocławskiego UTW był tak duży, że założyciele i władze Uczelni zdecydowały o powołaniu w Inowrocławiu Wydziału Zamiejscowego Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy.

Pierwotnie zakładano, że udział seniorów w zajęciach Inowrocławskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki ograniczony będzie do 32 spotkań z cyklu „Problemy współczesnego świata” w okresie dwóch lat. Poza tradycyjnymi wykładami słuchaczom zaproponowano zajęcia dodatkowe w sekcjach: turystycznej, językowej, komputerowej, sportowo-rehabilitacyjnej oraz psychologicznej. Zainteresowanie przerosło najśmielsze oczekiwania organizatorów, gdyż miesiąc później uruchomiono zajęcia w 26 grupach tematycznych i warsztatowych, realizowanych w ramach sekcji.

Informacja o spektakularnym wręcz sukcesie Inowrocławia szybko dotarła do Bydgoszczy, rodzimej siedziby Wyższej Szkoły Gospodarki. Zdecydowano zatem o powołaniu w 2009 roku uniwersy-

tetu trzeciego wieku w Bydgoszczy, który także okazał się sukcesem. To wydarzenie stało się przyczynkiem do rozpoczęcia prac nad szerszym przedsięwzięciem: Regionalną Siecią Uniwersytetów Trzeciego Wiek, którą zaczęto konsekwentnie tworzyć od 2010 roku, zakładając kolejne filie uniwersytetów trzeciego wieku WSG na terenie czterech województw północnej Polski. Obecnie, po 10 latach działalności UTW WSG, Regionalna Sieć UTW WSG liczy pięćdziesiąt filii, które zrzeszają blisko cztery tysiące słuchaczy. To fenomen na skalę kraju, największa sieć uniwersytetów trzeciego wieku.

Pierwotnie koordynacją działań UTW zajmowało się Centrum Szkoleń i Certyfikacji WSG, kierowane przez mgr Lucynę Grzesiak-Knut. Od 2010 roku Regionalna Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wiek funkcjonuje w strukturach Centrum Projektów Edukacyjnych Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, którego dyrektorem jest doc. Przemysław Ziółkowski. Koordynacją UTW zajmowały się kolejno Panie: mgr Katarzyna Pałasz (Inowrocław), mgr Kristina Hryncewicz oraz mgr Hanna Korczyńska. Od 2012 roku Koordynatorem Regionalnej Sieci UTW jest mgr Karolina Osak. W związku z dynamicznym rozwojem Regionalnej Sieci UTW WSG 1 marca 2013 roku władze Uczelni powołały Dziekana Uniwersytetu Trzeciego Wiek WSG, którym został prof. WSG, dr inż. Cezary Kościelak.

Niniejszą publikacją autorzy chcą przybliżyć ponad 40-letnią ideę ruchu uniwersytetów trzeciego wieku w Polsce i na świecie, ale przede wszystkim 10 lat doświadczenia Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy w tworzeniu jedynej w Polsce Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wiek. UTW w ramach sieci stworzonej przez WSG działają na terenie czterech województw, tj. kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, pomorskiego oraz wielkopolskiego. Są to nie tylko duże aglomeracje, ale także mniejsze miejscowości, gdzie dostęp do tej formy edukacji jest utrudniony lub w ogóle niemożliwy.

Realizując ideę uczenia się przez całe życie, Wyższa Szkoła Gospodarki stara się o włączanie seniorów do systemu kształcenia. Daje wszystkim równe szanse na edukację, nie dyskryminując nikogo ze względu na wiek, płeć, pochodzenie, finanse czy wykształ-

cenie. Czynnikiem wykluczającym dostęp do nauki jest niewątpliwie zamieszkiwanie w małych miejscowościach, co wiąże się z dodatkowymi kosztami na dojazd do większych ośrodków prowadzących kształcenie.

UNIwersytety TRZECIEGO WIEKU NA ŚWIECIE I W POLSCE

1.1. Geneza ruchu uniwersytetów trzeciego wieku

Dzięki rozwojowi techniki, nauki oraz postępowi medycznemu wydłuża się długość ludzkiego życia. Dlatego też starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem powszechnym. Badania Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) wskazują na znaczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60. roku życia). Podobne tendencje zauważane są w Polsce. Ogólna liczba ludności w Polsce ma tendencję spadkową. Natomiast liczba osób powyżej 65. roku życia wzrasta od lat 80. i ma związek z transformacją społeczno-ekonomiczną. Oznacza to wzrost i tak widocznych już dysproporcji między populacją osób starszych a osobami w pełnej aktywności zawodowej.

Taki wzrost liczby osób starszych spowodował rozszerzenie ich roli społecznej, co oznacza, że obecna wizja osoby starszej sprowadza się do aktywnego, a nie pasywnego życia seniorów w społeczeństwie. Dlatego też Światowe Zgromadzenie ONZ w Wiedniu w 1982 r. przyjęło „Międzynarodowy plan działania w kwestii starzenia się społeczeństw”. Podczas tego zjazdu po raz pierwszy poruszono kwestię edukacji osób starszych. Stwierdzono, że *instytucje państwowe, organizacje pozarządowe i środki masowego przekazu mają podjąć starania, aby osoby stare miały dostęp do wiedzy na różnym poziomie, aby nie musiały żyć z piętnem upośledzenia fizycznego i psychicznego, a także nie były pozbawione*

zadań i uznania w swoim środowisku. Dzięki temu ONZ położyło nacisk między innymi na edukację osób starszych. Kolejne projekty ONZ, które dotyczyły osób starszych, to: Rok Ludzi Starych oraz Dekady Osób Starych w latach 1990–2000. Również Komisja Europejska nie była obojętna na proces starzenia się społeczeństwa oraz jego konsekwencje. W latach 2007–2013 Komisja Europejska stworzyła projekt partnerski Grundtvig, którego priorytetem jest wspieranie działań związanych z edukacją osób dorosłych. Należy więc poświęcić szczególną uwagę projektom, które są kierowane do osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, społecznej i zdrowotnej, zagrożonym wykluczeniem społecznym lub należących do marginesu społecznego, w tym także osób starszych oraz młodych, których system edukacji nie obejmuje¹.

Program Grundtvig wyznaczył priorytety krajowe na rok 2007, w których edukacja seniorów uznana została za jeden z trzech głównych tematów priorytetowych. Pozostałe to edukacja rodziców oraz edukacja obywatelska w zakresie specyfiki położenia tych osób, ich potrzeb oraz możliwości ich wspierania². Tak szeroko rozumianą edukacją dorosłych program ten kierował do następujących organizacji i instytucji:

- placówek edukacji dorosłych, które należą do systemu formalnego, np. szkoły podstawowe i średnie dla dorosłych, Centrum Kształcenia Ustawicznego;
- organizacji oferujących edukację nieformalną dla dorosłych; są to: uniwersytety ludowe, uniwersytety trzeciego wieku, stowarzyszenie nienastawione na zysk, muzea i biblioteki;
- instytucji, które szkolą nauczycieli i edukatorów dla dorosłych;
- władz lokalnych i regionalnych, urzędów pracy, zakładów karnych³.

1 M. Kacprzak, *Edukacja seniorów priorytetem krajowym*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, 2007, 2 (57), s. 59–61.

2 Ibidem.

3 Ibidem.

Starzenie się jest procesem naturalnym. Okres starości nie powinien być powodem wycofywania się z życia towarzyskiego, kulturalnego czy społecznego, ponieważ może doprowadzić do osamotnienia i izolacji. Po latach aktywności zawodowej emeryci spędzają swój wolny czas na pilnowaniu wnuków, na obowiązkach domowych oraz przeznaczają go na sen i wypoczynek. Zapominają natomiast, że jest to najlepszy moment na rozwijanie swojej pasji, spełnianie marzeń o studiach czy zdobycie nowych umiejętności. To także idealny czas na podtrzymanie przyjaźni z lat młodości czy nawiązanie nowych znajomości z ludźmi ze swojego otoczenia.

Zachowanie aktywności przez seniorów zapobiega poczuciu marginalizacji i izolacji. Wiedza i umiejętności zdobyte w wieku dojrzałym dają poczucie satysfakcji i zwiększają poziom własnej wartości. Do najpopularniejszych form aktywizacji intelektualnej seniorów zaliczane są właśnie tworzone dynamicznie w ostatnich latach uniwersytety trzeciego wieku (*university of the third age*).

Według słownika gerontologii społecznej uniwersytet trzeciego wieku to placówka o profilu edukacyjnym przeznaczona przede wszystkim dla osób starszych (nie ma granicy wieku), która proponuje swoim słuchaczom m.in. kursy, wykłady, seminaria, konwersatoria, lektoraty języków obcych, pracę w różnych sekcjach i kołach zainteresowań⁴. W literaturze wyróżnia się następujące typy uniwersytetu trzeciego wieku:

- francuski – UTW jest ściśle związany z uczelnią wyższą, występuje duży nacisk na działania edukacyjne, ma mocno naukowy charakter;
- brytyjski – w tym typie UTW są związane ze stowarzyszeniami i samoorganizacją osób starszych, ma silny charakter rekreacyjny i jest słabo związany z uczelnią wyższą;
- kanadyjski – w tym typie UTW łączy ze sobą rekreację i naukę, czyli łączy działania stowarzyszenia i uczelni wyższych;
- południowoamerykański – jest tworzony dzięki inicjatywie osób, które pracują z trudną młodzieżą; mocno zaangażowany

---

⁴ A. Bielawska i inni, *Uniwersytet Trzeciego Wieku – edukacja zawsze na czasie*, „Nowiny Lekarskie”, 2012, 1 (81), s. 81.

gażowany społecznie i to w dodatku na zewnątrz – prowadzi działalność resocjalizacyjną;

- chiński – ten typ UTW realizuje działania twórcze i artystyczne, promuje sztukę artystyczną, od układania bukietów do rękodzielnictwa⁵.

Uniwersytet trzeciego wieku należy do systemu kształcenia ustawicznego i realizuje cel główny i cele szczegółowe. Celem głównym jest szeroko rozumiana edukacja. Natomiast cele szczegółowe to rozwój osobisty słuchaczy, upowszechnianie wiedzy z zakresu różnych dziedzin, poprawa jakości życia oraz usprawnianie i aktywizowanie w sferze fizycznej, psychicznej i społecznej⁶.

Pierwszy uniwersytet trzeciego wieku powstał w roku 1973 we Francji, w Tuluzie. Jego założycielem był profesor prawa międzynarodowego i socjologii Pierre Vellas. Wpływ na tę inicjatywę miały dwa czynniki. Po pierwsze w Europie i na świecie proces starzenia się społeczeństwa zaczął osiągać wysokie wskaźniki. Po drugie uniwersytety z Europy Zachodniej na apel swoich studentów odpowiedziały projektem otwarcia uczelni dla innych grup wiekowych, w tym emerytów. Następnie w roku 1975 powołano Międzynarodowe Stowarzyszenie Uniwersytetów Trzeciego Wieku (AIUTA), którego pierwszym przewodniczącym był już wspomniany Pierre Vellas. AIUTA zostało orędownikiem spraw ludzi starszych na międzynarodowych gremiach UNESCO, a następnie w Radzie Europy. Umożliwiło to kontakty międzynarodowe w zakresie edukacji osób starszych krajom z bloku wschodniego, tj. Polsce, Czechom, Rumuni, Węgrom, Rosji. Niestety dopiero w latach 80 UTW zostały uznane jako prawdziwe instytucje oświaty dorosłych⁷.

Sukces tej pierwszej uniwersyteckiej placówki dla osób starszych i potrzeba kształcenia sprawiły, że instytucje te bardzo szybko zaczęły powstawać w różnych krajach i w takim też tempie się rozwijać. Istnieje obecnie około 200 takich uczelni na świecie.

---

5 A. Gołdys, Ł. Krzyżanowska, M. Stec, Ł. Ostrowski, *ZOOM na Uniwersytety Trzeciego Wieku – raport z badania*, Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e²”, Warszawa, 2012, s. 29.

6 A. Bielawska i inni, op. cit., s. 81.

7 Ibidem.

Znajdują się one we Francji, Szwajcarii, Szwecji, Hiszpanii, Anglii, Portugalii, Niemczech, Polsce, Meksyku, Kanadzie, USA itd.

Zapoczątkowany przez Pierre'a Vellas'a ruch stawia przed sobą trzy główne cele, takie jak:

- intelektualny i administracyjny potencjał uniwersytetów powinien być użyty dla dalszego kształcenia ludzi starszych;
- uniwersytet trzeciego wieku powinien być instytucją prowadzącą badania gerontologiczne w interesie ludzi starszych;
- jego rolą społeczną powinno być umożliwianie wymiany kulturalnej między generacjami oraz udział w prewencji geriatrycznej.

Pierwszy UTW charakteryzował się cechami modelu francuskiego, takimi jak:

- wysoki poziom działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej;
- zróżnicowanie form organizacyjnych od pełnej integracji z wyższą uczelnią, przez ścisłą współpracę z uczelnią, do niezależności.

Francuski model realizowany był zarówno poprzez tworzenie nowych struktur, jak i w oparciu o istniejącą strukturę oświaty dorosłych (podobny model realizowały: Belgia, Hiszpania, Włochy, Szwecja)⁸.

Obecnie idea kształcenia we francuskich uniwersytetach trzeciego wieku, kiedyś określona mianem segregacyjnej, zmieniła się w koncepcję uniwersytetu dla wszystkich grup wiekowych (*universite tous ages*). Zmiany te wynikały zarówno z rozwoju Centrów Dalszego Kształcenia na uniwersytetach, jak i z tendencji na rynku pracy. Uniwersytety trzeciego wieku funkcjonujące w Centrach Dalszego Kształcenia mogły łatwiej kontynuować działalność ze

---

⁸ A. Matakiewicz, *Edukacja seniorów w Wielkiej Brytanii – Uniwersytet Trzeciego Wieku*, „Edukacja Dorosłych”, 2002, nr 2.

względem na korzystniejsze warunki materialne, jak i kadrowe. Centra te bowiem istnieją we wszystkich francuskich uniwersytetach.

Inna formuła kształcenia obowiązywała i do dziś realizowana jest w brytyjskich modelach uniwersytetów trzeciego wieku, która oparta jest na samokształceniu i samopomocy seniorów, bez wsparcia ze strony uczelni wyższych. Francuskie uniwersytety trzeciego wieku bazują głównie na kadrze akademickiej, podczas gdy – zgodnie z założeniami – brytyjskie bazują na wzajemnej pomocy członków, którzy przejmują funkcję nauczycieli (przy jednoczesnym pełnieniu roli ucznia). Z tych powodów brytyjskie UTW nie zostały początkowo zaakceptowane przez AIUTA. Stało się to dopiero w 1993 roku.

Lokalny uniwersytet trzeciego wieku w Wielkiej Brytanii może zostać założony przez każdego, nie istnieją również ograniczenia odnośnie miejsca powołania. Wielkość instytucji różni się znacznie pomiędzy sobą: od liczących kilkaset członków, po małe grupy w niewielkich miejscowościach.

Obecnie niekiedy brytyjskie UTW współpracują z instytucjami szkolnictwa wyższego. Większość jednak pozostaje zupełnie niezależnymi ośrodkami kształcącymi ludzi starszych. Zajęcia niektórych uniwersytetów odbywają się w wynajętych lub bezpłatnie udostępnionych pomieszczeniach, inne z kolei organizują swoje spotkania w domach prywatnych.

Brytyjskie UTW nie stawiają żadnych wymagań odnośnie poziomu wykształcenia czy wieku, jednakże uczestnikami są głównie kobiety będące już na emeryturze, posiadające wykształcenie średnie i powyżej, reprezentujące klasę średnią. Członkowie uniwersytetów są zobowiązani płacić niezbyt wysokie składki. Zajęcia odbywają się głównie w ciągu dnia, tylko niekiedy wieczorami.

W wyniku współpracy i kontaktów naukowych profesor Haliny Szwarz z profesorem Pierre'em Vellas'em utworzono uniwersytet trzeciego wieku w Warszawie pod nazwą Studium III Wieku. 12 listopada 1975 roku inaugurowano pierwszy rok akademicki. Do roku 2002 prof. Halina Szwarz pełniła funkcję Członka Komitetu Administracyjnego AIUTA, reprezentując Polskę oraz kraje z za żelaznej kurtyny. Uniwersytet funkcjonuje do dzisiaj.

Intensywny rozwój uniwersytetów trzeciego wieku przypadł na lata 1975–1979 (powstały UTW we Wrocławiu, Opolu, Szczecinie, Poznaniu, Gdańsku, Łodzi). Po kilkuletniej przerwie, po roku 1982, zaczęły znów powstawać nowe tego typu instytucje. Po 1989 roku nastąpił ich dalszy rozwój – w wyniku zmian systemowych, jak również rosnącej populacji ludzi starszych w kraju. W ostatnich kilku latach nastąpiło przyspieszenie w rozwoju ruchu uniwersytetów trzeciego wieku w Polsce⁹.

Stwierdzić można, iż Polska była trzecim krajem na świecie (za Francją i Belgią), w którym rozwinął się ruch UTW. Nasz pierwszy uniwersytet trzeciego wieku zaczął funkcjonować równocześnie z pierwszą tego typu placówką w Szwajcarii, we Włoszech i Kanadzie już w roku 1975. W tymże roku Centrum Kształcenia Podyplomowego w Warszawie rozpoczęło szkolenie w zakresie gerontologii – klinicznej, eksperymentalnej i społecznej.

W 1976 roku we Wrocławiu otwarty zostaje drugi polski uniwersytet trzeciego wieku, zorganizowany przy współpracy H. Szwarz, pod kierownictwem Czesława Kępińskiego. Powstaje on z inicjatywy Wojewódzkiej Rady Związków Zawodowych, Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego, Dyrekcji Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego oraz Kierownictwa Międzyzakładowego Uniwersytetu Robotniczego. Ideę tę poparł Uniwersytet Wrocławski oraz Akademia Wychowania Fizycznego.

Trzeci uniwersytet trzeciego wieku powstaje w 1977 roku w Opolu z inicjatywy Wojewódzkiego Ośrodka Opiekuna Społecznego pod patronatem Uniwersytetu Opolskiego. W 1978 roku powstaje Uniwersytet Trzeciego Wieku w Szczecinie. Kolejny uniwersytet trzeciego wieku powstał w 1979 r. w Poznaniu. Początkowo działał on na zasadzie afiliowania przy różnych instytucjach związanych z opieką społeczną, a jego organizatorem był Wojewódzki Ośrodek Opiekuna Społecznego przy Wojewódzkim Szpitalu Zespołowym. Potem uzyskał możliwość włączenia się w działalność Studiów Otwartych Uniwersytetów¹⁰.

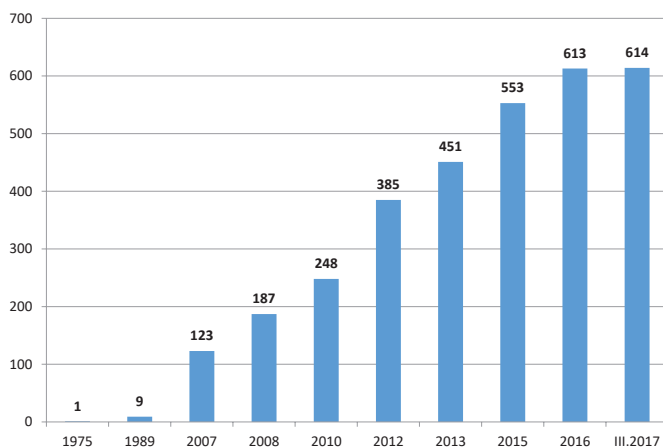
9 P. Ziółkowski, *Student 50+ – poradnik dla organizatorów uniwersytetów trzeciego wieku*, wyd. WSG, Bydgoszcz 2013, s. 83–84.

10 Ibidem

Z początkiem XXI wieku liczba uniwersytetów zaczęła rosnąć w imponującym tempie. Powodem było nie tylko starzenie się społeczeństwa, wzrost bezrobocia, ale także wsparcie systemowe dla UTW. Wsparcie to pochodziło od Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (PAFW), która w 2005 roku otworzyła program wspierający UTW. Miał on na celu promowanie działań edukacyjnych i aktywizujących skierowanych do osób starszych oraz promowanie społecznego zaangażowania osób 55+. W latach 2005–2008 w ramach konkursu grantowego skierowanego do uniwersytetów trzeciego wieku przyznanych zostało 131 dotacji¹¹.

Wzrost liczby uniwersytetów trzeciego wieku w Polsce został zaprezentowany na poniższych wykresach.

Wykres 1. Liczba uniwersytetów trzeciego wieku w Polsce w latach 1975–2017

Źródło: www.federacjautw.pl/index.php/baza-utw [dostęp: 1.04.2017].

Kolejnym przełomem w rozwoju UTW w Polsce było utworzenie w 2007 roku Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku z siedzibą w Nowym Sączu. Celem Federacji jest między innymi:

- zrzeczenie stowarzyszeń prowadzących działalność statutową w zakresie edukacji i aktywizacji osób starszych oraz

¹¹ A. Gołdys, Ł. Krzyżanowska, M. Stec, Ł. Ostrowski, op. cit., s. 5–6.

udzielanie im wsparcia organizacyjnego, prawnego oraz logistycznego i finansowego;

- rozwijanie współpracy, kształtowanie standardów działania oraz umacnianie poczucia tożsamości uniwersytetu trzeciego wieku;
- pozyskiwanie środków;
- dbałość o wysoki poziom działalności edukacyjnej członków Ogólnopolskiej Federacji UTW.

Jak wskazują dane Ogólnopolskiej Federacji Uniwersytetów Trzeciego Wieku, w Polsce na dzień 31 marca 2017 roku działało 614 uniwersytetów trzeciego wieku. Ich rozkład w kontekście województw przedstawiono na poniższej mapie.

Rys. 1. Uniwersytety trzeciego wieku w Polsce na dzień 31 marca 2017 r.

Źródło: www.federacjautw.pl/index.php/baza-utw [dostęp: 1.04.2017].

W Polsce funkcjonują trzy typy uniwersytetów trzeciego wieku. Wyróżniamy bowiem te, które:

- działają albo w strukturach, albo pod patronatem wyższej uczelni i kierowane są przez pełnomocnika rektora danej uczelni;
- powoływane są przez stowarzyszenia;
- działają przy domach kultury, bibliotekach, domach dziennego pobytu, ośrodkach pomocy społecznej itp¹².

Działania UTW można podzielić na działania związane z ofertą dydaktyczną i na pozostałe lub – według innych kryteriów – na zajęcia zorganizowane i niezorganizowaną aktywność społeczną. Oferta dydaktyczna uniwersytetów ma formę wykładów lub zajęć (sekcje, warsztaty, kursy, kluby i koła zainteresowań). UTW organizują dodatkowo imprezy, wydarzenia kulturalne, spotkania towarzyskie, w których odbiorcami są nie tylko słuchacze UTW, ale także społeczność lokalna. Wzrost popularności uniwersytetów trzeciego wieku zainteresował wielu badaczy – nie tylko wśród humanistów, ale także wśród lekarzy.

1.2. Uniwersytety trzeciego wieku jako forma kształcenia osób starszych

Edukacja to bardzo szeroko rozumiany termin, obejmujący całe życie człowieka. Uczenie się rozumiane jest jako aktywność samokształceniowa wyrażająca się nie tylko w aktywności intelektualnej, ale także artystycznej, technicznej, społecznej, moralnej, politycznej, filozoficznej, aktywności fizycznej, towarzyskiej, służącej nie tylko zdobyciu wiedzy i umiejętności praktycznych, ale także nabyciu umiejętności wartościowania, wyboru czy wreszcie kształtowania własnej osobowości; wykracza poza edukację typowo szkolną, przypisaną wiekowi młodzieńczemu. Szybkie zmiany zachodzące na świecie stwarzają potrzebę ciągłego aktualizowania wiedzy. Skracanie czasu aktywności zawodowej i wydłużanie się życia ludzkiego zwiększają możliwość dysponowania wolnym czasem po przejściu na emeryturę. Czas ten można poświęcić na różnorakie zajęcia, między innymi na edukację. Uczenie się to również

---

12 A. Bielawska i inni, op. cit., s. 81.

styl życia. Edukacja pozwala ludziom na osiągnięcie niezależności, dlatego też powinna:

- pomóc w utrzymaniu lub odzyskaniu samodzielności, czyli kształcenie w starości;
- przeciwstawić się stereotypom i ignorancji z zakresie problemów ludzi starszych, czyli przygotowanie, wychowanie do starości¹³.

Edukacja osób starszych powinna przede wszystkim poprawiać jakość życia seniorów. Powinna uwzględniać zdobyte doświadczenia, umożliwiać ich przekazywanie oraz ułatwiać życie codzienne. Edukacja może pomóc seniorom w wielu aspektach życia:

- zaspokajają potrzeby poznawcze, dają poczucie przynależności do grupy, poznanie nowego kręgu znajomych chroni przed poczuciem osamotnienia;
- podnosi samoocenę i poczucie własnej wartości;
- może pomóc osobom starszym w powiększeniu dochodów, poprzez odpowiednie znalezienie się na rynku pracy, który uprzednio opuścili, może umożliwić pozyskanie nowych umiejętności i wykorzystanie nowych możliwości zarobkowych;
- pomaga w zmaganiu się z codziennością życia; nowe umiejętności pozwalają na lepsze funkcjonowanie w życiu, pomagają rozwiązywać problemy życiowe i podejmować decyzje oraz dostosować się do zmieniających się warunków życia;
- umożliwia pomaganie innym; ludzie starsi mogą również uczyć innych, np. dzieci, wnuki;
- pomaga w uwolnieniu się od stereotypów; pozwala na rozwój i budowanie tożsamości.

---

13 P. Ziółkowski, op. cit., s. 87.

1.3. Funkcje i cele uniwersytetów trzeciego wieku

Uniwersytety trzeciego wieku spełniają wiele funkcji. Stwarzają możliwości ciągłego poszerzania wiedzy, kompensują braki w wykształceniu. W sposób szczególny wskazać można na dwie niezwykle ważne funkcje tych placówek: edukacyjną i rekreacyjno-integracyjną. W zakresie funkcji edukacyjnej wyodrębnia się cztery szczegółowe zadania: mądre zagospodarowanie czasu, pogłębianie spojrzenia na świat i człowieka, zaspokojenie potrzeby poznawczej oraz integrację doświadczenia życiowego z nową wiedzą, planowanie i racjonalne konstruowanie własnej starości poprzez dobrą organizację czasu wolnego. Bardzo ważną funkcją UTW jest stworzenie ludziom starszym możliwości głębokiego spojrzenia na świat i innych ludzi. Jak wynika z licznych badań, uczestnictwo w uniwersytecie trzeciego wieku zaspokaja potrzeby poznawcze osób starszych, daje poczucie przynależności do grupy rówieśniczej, wpływa na dbałość o wygląd zewnętrzny, sprzyja rozwojowi osobowości poprzez pobudzanie do refleksji nad życiem, rozbudza nowe zainteresowania, podnosi samoocenę i poczucie własnej wartości. Funkcja rekreacyjno-organizacyjna to budowanie więzi solidarności i przyjaźni. Uniwersytet trzeciego wieku jest miejscem spotkań osób, które dzięki wspólnym zainteresowaniom, różnym formom aktywności tworzą wspólnotę opartą na wzajemnym zrozumieniu i akceptacji. Udział w spotkaniach pomaga w nawiązywaniu przyjaźni, podejmowaniu działalności na rzecz innych osób, kształtuje zachowania prozdrowotne (np. poprzez aktywność fizyczną). Aktywizacja osób starszych, zachęcanie do aktywności fizycznej i intelektualnej przekładają się na lepszą jakość życia słuchaczy. Różne formy aktywności proponowane w ramach uczestnictwa w uniwersytecie trzeciego wieku są odpowiedzią na potrzeby osób starszych, wpływają pozytywnie na ich samoocenę, burzą funkcjonujący stereotyp społeczny, przeciwdziałają marginalizacji społecznej¹⁴.

Celami zarówno pierwszych, jak i powstających obecnie uniwersytetów trzeciego wieku są:

---

14 Ibidem, s. 86.

- włączanie osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego;
- przekazywanie wiedzy intelektualnej z różnych dziedzin nauki;
- aktywizacja psychiczna i fizyczna słuchaczy;
- opracowywanie skutecznych metod edukacji i wdrażanie profilaktyki gerontologicznej;
- prowadzenie badań naukowych.

Można wyróżnić również wiele innych, bardziej szczegółowych celów kształcenia uniwersytetów trzeciego wieku:

- nauka zdrowego stylu życia i wdrażanie profilaktyki gerontologicznej;
- prowadzenie zajęć fizycznych;
- organizacja życia samorządowego oraz różnych zajęć, które związane są z zainteresowaniami słuchaczy.

Uniwersytety trzeciego wieku można również traktować jako instytucje świadczące poradnictwo na rzecz osób starszych. Poradnictwo to dotyczy poszerzania wiedzy, podnoszenia sprawności i umiejętności. Ten rodzaj poradnictwa ma ogromne znaczenie dla ludzi starszych ze względu na problemy doskwierające w tym okresie życia.

W literaturze podkreśla się konieczność podjęcia następujących działań w obszarze poradnictwa dla osób starszych:

- pomoc w organizowaniu czasu wolnego – racjonalnie wykorzystany czas wolny będzie sprzyjał rozwiązywaniu problemów życia codziennego; znalezienie odpowiednich pól aktywności zgodnych z zainteresowaniami i umiejętnościami może przynosić satysfakcję życiową; ważnym zadaniem jest poradnictwo inspirujące osoby starsze do uczenia się w domu;
- inicjowanie działań ludzi starszych na rzecz innych – atrybutem doradców jest doświadczenie, uwiarygodniające możliwość niesienia pomocy;

- organizowanie poradnictwa rodzinnego adresowanego do dorosłych dzieci i krewnych opiekujących się osobą starszą;
- organizowanie poradnictwa dotyczącego przygotowania do przejścia na emeryturę;
- organizowanie poradnictwa socjalnego i ekonomicznego – oferującego np. pomoc w zamianie mieszkania, wyborze instytucji opiekującej się osobą starszą, poradnictwo dotyczące zabezpieczenia posiadanych oszczędności¹⁵.

Można powiedzieć, że uniwersytety trzeciego wieku pozwalają na zaspokojone takich potrzeb jak m.in.:

- potrzeba samokształcenia,
- potrzeba poznawania środowiska,
- potrzeba poszerzania wiedzy i umiejętności,
- potrzeba wykonywania społecznie użytecznych działań,
- potrzeba bycia uznanym za część społeczeństwa, grupy,
- potrzeba wypełnienia wolnego czasu,
- potrzeba utrzymywania więzi towarzyskich,
- potrzeba stymulacji psychicznej i fizycznej,

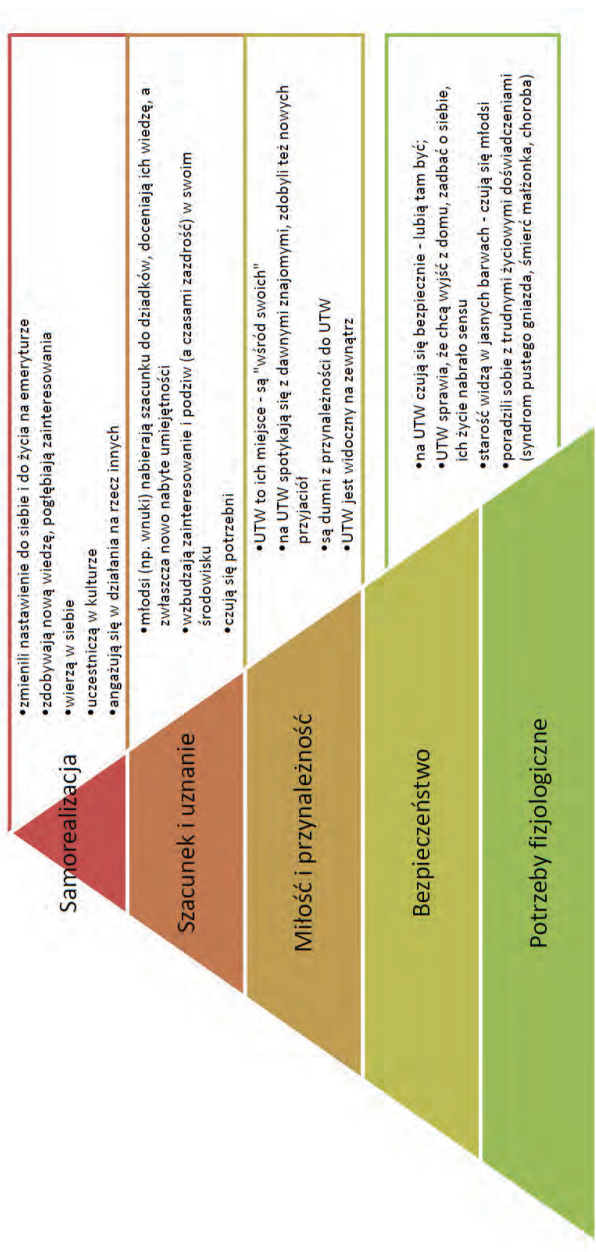
Do motywacji uczestnictwa w uniwersytetach trzeciego wieku zaliczyć można także możliwość realizacji młodościowych marzeń, które były dotychczas nie do pogodzenia z życiem zawodowym i obowiązkami wobec rodziny¹⁶.

---

15 Ibidem, s. 87–93.

16 Ibidem, s. 87.

Rys. 2. Piramida Masłowa a potrzeby uczestnictwa seniorów w uniwersytetach trzeciego wieku

Źródło: http://zoomnautw.pl/wp-content/uploads/2012/05/Zoom_na_UTW_RAPORT_calosciowy_www.pdf [dostęp: 01.04.2017].

1.4. Słuchacze uniwersytetów trzeciego wieku

Uniwersytety trzeciego wieku różnią się wielkością, najmniejsze skupiają zaledwie 10 słuchaczy, największe ponad 2000 osób. W przeciętnej placówce tego typu kształci się średnio 230 słuchaczy. To imponująca liczba. Jednocześnie warto sobie uświadomić, że w Polsce żyje obecnie blisko 15 mln osób powyżej 50. roku życia. Z prostego rachunku wynika, że z UTW korzysta jedna na 150 osób w tym wieku. Nie każdy musi być słuchaczem uniwersytetu, jednak widać, że przestrzeń dla rozwoju tych instytucji jest jeszcze olbrzymia¹⁷.

Polskie uniwersytety trzeciego wieku to szczególne miejsce dla osób samotnych. Uroczystości świąteczne, spotkania towarzyskie, imprezy okolicznościowe weszły na stałe w repertuar zajęć¹⁸.

Chcąc dokonać choćby krótkiej charakterystyki słuchaczy uniwersytetu trzeciego wieku, można wskazać na kilka wyróżników osób z tej grupy:

- uczestniczą na zasadzie dobrowolności,
- przeważają kobiety,
- mają wykształcenie formalne na średnim lub wyższym poziomie,
- stanowią swoistą elitę osób starszych, dla których ważny jest indywidualny rozwój poprzez edukację, mimo osiągniętego wieku.

Jeżeli chodzi o wymagania formalne dotyczące naboru słuchaczy uniwersytetu trzeciego wieku, to zależnie od poszczególnych ośrodków i modeli ich funkcjonowania brane są pod uwagę: wiek i wykształcenie kandydatów. Praktykuje się rozmowy kwalifikacyjne, biorąc także pod uwagę osobiste aspiracje i zainteresowania poszczególnych kandydatów, ich aktywność, chęć działania na rzecz placówki i oczekiwania względem niej. Wiek osób przyjmowanych (zazwyczaj powyżej 40 lat), jak i ich wykształcenie jest

17 A. Goldys, Ł. Krzyżanowska, M. Stec, Ł. Ostrowski, op. cit., s. 45.

18 B. Kromolicka, *Praca socjalna w organizacjach pozarządowych z problemów działania i kształcenia*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2005, s. 231.

zróznicowane – niektóre uniwersytety przyjmują osoby bez ograniczeń, inne ograniczenia te stosują. Zróznicowanie kryteriów naboru uzależnione jest możliwościami finansowymi oraz charakterem danego uniwersytetu¹⁹.

Słuchaczami uniwersytetów trzeciego wieku są głównie osoby w wieku emerytalnym – seniorzy, chcący poszerzyć swoją wiedzę z zakresu różnych nauk i spędzić wolny czas w aktywny sposób. Osoby te wykazują się dużym zapałem i zaangażowaniem połączonym z silną motywacją, a także chęcią uczenia się nowych rzeczy oraz poszerzania i aktualizowania już posiadanych wiadomości. W uniwersytetach trzeciego wieku przeważają osoby dobrze wykształcone, posiadające średnie i wyższe wykształcenie. Tylko niewielki procent osób z wykształceniem podstawowym bierze udział w zajęciach. Najprawdopodobniej jest to spowodowane tym, że osoby z wyższym i średnim wykształceniem wykazują się większą aktywnością i chęcią poznawania nowych rzeczy, a poza tym nie mają większych trudności ze zrozumieniem wykładów prowadzonych na akademickim poziomie.

Największą grupę osób uczęszczających na zajęcia uniwersytetów trzeciego wieku stanowią kobiety. We wszystkich placówkach jest to ponad 90% osób korzystających z oferty edukacyjnej. Mężczyźni w zależności od uniwersytetu stanowią zaledwie kilka procent – od około 4% do 9%²⁰.

1.5. Oferta edukacyjna uniwersytetów trzeciego wieku

Cechą charakterystyczną nauczania dorosłych jest ich chęć kierowania procesem nauczania, tzw. wpływania na tematykę zajęć, nakierowywanie na istotne dla danej grupy treści tematyczne. Indywidualne oczekiwania seniorów mogą być zaspokojone na zajęciach prowadzonych w sekcjach, zespołach, grupach oraz kołach zainteresowań. Ich specyfika zależy od oczekiwań słuchaczy oraz pomysłowości organizatorów.

19 B. Ziębińska, *Uniwersytety Trzeciego Wieku jako instytucje przeciwdziałające marginalizacji osób starszych*, wyd. Śląsk, Katowice 2010.

20 R. Konieczna-Woźniak, *Uniwersytety Trzeciego Wieku w Polsce*, wyd. UAM, Poznań 2001, s. 23.

W uniwersytecie trzeciego wieku zwraca się również baczniejszą uwagę na kondycję fizyczną osób starszych. Zajęcia pozwalają korzystać słuchaczom z gimnastyki i pływania. Tworzą także grupę osób, które uczestniczą w turystyce pieszej, rowerowej, wycieczkach autokarowych (krajowych i zagranicznych) oraz wczasów²¹.

Formy edukacji, jakie realizowane są na uniwersytetach trzeciego wieku, to głównie:

- wykłady, seminaria, konwersatoria,
- lektoraty języków obcych,
- sekcje lub koła zainteresowań,
- kluby i zespoły tematyczne,
- warsztaty artystyczne,
- zajęcia ruchowe, rekreacyjne, rehabilitacyjne,
- imprezy kulturalne, turystyczne i okolicznościowe,
- kursy, szkolenia, poradnictwo,
- w niektórych uniwersytetach wprowadzono zajęcia wakacyjne: wyjazdy, wczasy, rekreacja seniorów podczas lata.

Wymienione główne formy zajęć świadczą o tym, że specyfiką tych instytucji jest organizowanie wielokierunkowej aktywności: edukacyjnej, kulturowej, artystycznej, turystycznej oraz sportowej. Zatem można powiedzieć, że aktywność uczestników jest dewizą uniwersytetu trzeciego wieku²².

Przeciętny UTW organizuje średnio 48 wykładów rocznie. W 42% UTW jest organizowanych mniej niż 20 wykładów rocznie, a w 8% – ponad 100 wykładów rocznie. Wykłady nie są płatne (trzeba tylko opłacić wpisowe i/lub roczną składkę). Zajęcia dodatkowe odbywają się na prawie wszystkich uniwersytetach i w przeciwieństwie do wykładów zakładają aktywne uczestnictwo słuchaczy. Zajęcia są regularne (np. cotygodniowe) lub cyklicznie

---

21 B. Kromolicka, op. cit., s. 230–231.

22 M. Malec, *Edukacyjne, kulturowe i społeczne konteksty starości*, Wrocław 2011, s. 252–253.

(np. 10 spotkań na dany temat). Przeciętny uniwersytet trzeciego wieku organizuje średnio 24 grupy zajęciowe rocznie. Niektóre z zajęć są dodatkowo płatne. Największą popularnością cieszą się kursy komputerowe i językowe, zajęcia sportowe i ruchowe, sekcje plastyczne i turystyczne. Sport i turystyka, a także zajęcia artystyczne. Z dużym zainteresowaniem słuchaczy spotyka się również praktyczne poradnictwo – zajęcia prowadzone przez praktyków i specjalistów, np. prawnika, notariusza, policjanta, farmaceutę, rzecznika praw konsumentów, pracowników NFZ, ZUS, urzędów skarbowych²³.

Oferta edukacyjna UTW jest bardzo wszechstronna i zróżnicowana. Podstawowymi zajęciami dydaktycznymi są wykłady, które w zależności od rodzaju placówki odbywają się raz lub dwa razy w tygodniu. Tematyka prowadzonych zajęć poruszana jest najczęściej w dwóch blokach tematycznych, mieszczących się w zakresie nauk humanistycznych i biologiczno-medycznych. W ramach bloku pierwszego, obejmującego zagadnienia dotyczące nauk humanistycznych, prowadzone są wykłady poświęcone m.in. historii, filozofii, psychologii, literaturze, polityce, muzyce i historii sztuki. Ponadto odbywają się spotkania ze sławnymi ludźmi. Blok drugi porusza zagadnienia związane m.in. z profilaktyką gerontologiczną, ciekawostkami biologiczno-medycznymi oraz obejmuje tematykę związaną z informacjami dotyczącymi zdrowego stylu życia. Po wykładach słuchacze mają możliwość zadawać wykładowcom pytania lub uczestniczyć w dyskusji poświęconej aktualnie poruszanej tematyce²⁴.

Poza wykładami UTW oferują również słuchaczom zajęcia seminaryjne, dzięki którym słuchacze mają szansę pogłębić swoją wiedzę dotyczącą interesujących ich zagadnień oraz wymiany poglądów na tematy z określonych dziedzin. Tematyka seminariów mieści się w zakresie nauk humanistycznych i biologiczno-medycznych. W większości placówek prowadzone są lektoraty językowe. W zależności od UTW seniorzy mogą korzystać z zajęć z następujących języków: angielskiego, francuskiego, niemieckiego i włoskiego. Dzięki tym zajęciom mają możliwość przypomnienia

23 A. Gołdys, Ł. Krzyżanowska, M. Stec, Ł. Ostrowski, op. cit., s. 63.

24 <http://federacjaautw.pl> [dostęp: 1.04.2017].

sobie języka poznanego w młodości. Najczęściej lektoraty językowe odbywają się na kilku poziomach, w zależności od stopnia zaawansowania słuchaczy.

Ważne miejsce w ofercie edukacyjnej UTW zajmują zajęcia z rekreacji ruchowej i turystyki. W zależności od rodzaju placówki w programach poszczególnych UTW możemy znaleźć gimnastykę rehabilitacyjną i różnego rodzaju ćwiczenia usprawniające oraz pływanie. Dużym zainteresowaniem cieszą się zajęcia turystyczno-krajoznawcze. Placówki proponują seniorom biorącym udział w zajęciach wycieczki piesze, jak i dłuższe wyjazdy zorganizowane. Seniorzy uczestniczą w kilkukilometrowych wycieczkach pieszych, zwiedzają ciekawe miejsca w Polsce i na świecie (podczas kilkudniowych wyjazdów zorganizowanych). Biorą także udział w turnusach rehabilitacyjnych i świątecznych wyjazdach.

Uniwersytety dla seniorów prowadzą również zajęcia twórcze i samokształceniowe prowadzone w formie warsztatów, sekcji lub zespołów zajmujących się konkretną tematyką. W ramach tych zajęć słuchacze mogą uczestniczyć w warsztatach plastycznych, obejmujących różnego rodzaju techniki malarstwa, np. malowanie na jedwabiu, akwarele, zajęcia z ręcznego tkactwa artystycznego (gobelin) oraz w warsztatach tanecznych. Zajęcia w zespołach lub sekcjach samokształceniowych obejmują tematykę dotyczącą literatury, teatru, pamiętnikarstwa i muzyki. Coraz częściej dużym zainteresowaniem cieszą się zajęcia poświęcone obsłudze komputera i Internetu. Ważnym elementem tych zajęć jest to, że podczas nich to sami seniorzy stają się twórcami, pisząc wiersze lub pamiętniki albo malując obrazy. Dzięki temu odkrywają w sobie nowe talenty oraz uczą się nieznanym im dotąd technik niezbędnych do uprawiania danej dziedziny artystycznej²⁵.

W zależności od rodzaju placówki słuchacze mogą uczestniczyć w administracyjno-organizacyjnej obsłudze uniwersytetów. Taki system funkcjonowania placówek sprawia, że seniorzy będący odbiorcami konkretnej oferty edukacyjnej stają się jednocześnie jej twórcami, są za nią osobiście odpowiedzialni i zaangażowani w tworzenie danego przedsięwzięcia.

---

25 Ibidem.

1.6. Imprezy kulturalne i turystyczne w uniwersytetach trzeciego wieku

Prawie wszystkie uniwersytety trzeciego wieku organizują, poza wykładami i regularnymi zajęciami, różnego rodzaju imprezy, wydarzenia kulturalne i spotkania towarzyskie. Przeciętna tego typu placówka organizuje średnio 28 wydarzeń rocznie. Większość uniwersytetów organizuje imprezy okolicznościowe (np. z okazji Nowego Roku), wycieczki i wyjazdy, wyjścia do kina, teatru, muzeum. Odbiorcami są zarówno słuchacze, jak i lokalna społeczność, dla których takie imprezy to okazja do spotkania, spędzenia wolnego czasu, nawiązywania i podtrzymywania znajomości. Organizowane są w szczególności ogólnodostępne imprezy plenerowe (np. piknik, festyn, majówka). Otwarty charakter mają też często takie wydarzenia jak: wystawy i wernisaże, występy sekcji uniwersytetu trzeciego wieku (np. chór, grupa teatralna) czy imprezy sportowe (np. turnieje i rozgrywki)²⁶.

Współcześni seniorzy są pokoleniem wojny. Dlatego charakterystyczną cechą tego pokolenia był jego udział w specyficznym podróżowaniu „wynikającym z przymusu” spowodowanym wojną i jej następstwami. Wypędzeni szukali dachu nad głową, a wielu z nich już nigdy nie powróciło do domu. Kolejnym rodzajem podróży, w której uczestniczyło pokolenie dzisiejszych seniorów, były wczasy i wycieczki z zakładów pracy, mające być troską socjalistycznego państwa o człowieka pracy. Wśród nich najbardziej cieszyły się popularnością (w latach sześćdziesiątych) wyjazdy zagraniczne do tzw. bratnich krajów: NRD, Czechosłowacji, Bułgarii i Jugosławii oraz wycieczki do ZSRR tzw. pociągiem przyjaźni. Do roku 1989 wyjazdy zagraniczne miały charakter wyłącznie handlowy, gdyż w polskich sklepach brakowało wszystkiego. Po upadku komunizmu, gdy dla Polaków nie było już barier związanych z podróżowaniem, ludzie zaczęli wyjeżdżać w celu odwiedzenia znajomych, bliskich oraz w celach poznawczych i kulturowych.

Ludzie starsi bez względu na różniące ich cechy społeczno-ekonomiczne oraz rodzaje odbytych podróży, uważają, iż turysty-

26 A. Gołdys, Ł. Krzyżanowska, M. Stec, Ł. Ostrowski, op. cit., s. 66.

ka pełni funkcję poznawczo-kształceniową. Podróżowanie stanowi bardzo ważne źródło zdobywania i poszerzenia wiedzy o świecie i ludziach. Sprzyja bowiem konfrontacji własnych wyobrażeń z rzeczywistością. Poznawanie świata wzbogaca samowiedzę i dowartościowuje ludzi starszych. Imprezy turystyczne sprzyjają również nawiązywaniu nowych znajomości i przyjaźni oraz rozwijają możliwości współdziałania. Podróże przyczyniają się także do rozwoju emocjonalnego ludzi starszych, charakteryzującego się przewyciężeniem lęku, który jest rezultatem przekonania o własnej słabości („czy nadążę za grupą”).

Realizacja podróży ludzi starszych bardzo często uzależniona jest bardziej od możliwości finansowych niż od wieku i stanu zdrowia. Bardzo istotnym czynnikiem inspirującym człowieka do podróżowania jest wrodzona ciekawość świata, czyli przyzwyczajenia do podróżowania wyniesione z dzieciństwa.

Do szczególnych rodzajów podróżowania, w których bardzo często uczestniczą osoby starsze, należą pielgrzymki. Pielgrzymką określamy podróż do miejsc świętych, podjętą z pobudek religijnych. Tego rodzaju imprezy organizowane są najczęściej przez parafię. Seniorzy osobiście znają księży oraz innych uczestników imprezy, dlatego czują się bezpieczniej i chętniej podejmują decyzję o uczestnictwie w wycieczce. Masowe tworzenie się uniwersytetów trzeciego wieku oraz chęć podróżowania słuchaczy sprawiły, iż placówki te również organizują wycieczki turystyczne. W tej sytuacji osoby starsze zaczynają jeździć na imprezy turystyczne z innymi uczestnikami uniwersytetu trzeciego wieku, czując się przy tym bezpiecznie zarówno finansowo, jak i organizacyjnie.

Trójwymiarowa perspektywa – przygotowanie do podróży, jej realizacja i wspomnienia z nią związane – jest mocno dostrzegana w rozumieniu ludzi starszych na temat ich podróżowania. Te etapy w ich opinii są współzależne i wzajemnie uwarunkowane. Niewątpliwie rzetelne zaplanowanie i przygotowanie podróży stanowią optymistyczną prognozę do dalszych etapów. Dzielenie się przeżyciami z podróży z rodziną, przyjaciółmi i znajomymi znacznie poszerza krąg jej uczestników²⁷.

27 E. Dubas, O. Czerniawska, Edukacja dorosłych. Drogi edukacyjne i ich biograficzny wymiar, Warszawa 2002, s. 268–273.

Wspomnienia dają osobom starszym tematy do rozmów z najbliższymi, ale również inspirują do poszukiwania i zgłębiania innych obszarów wiedzy, mobilizują do organizowania dalszych wypraw, a przede wszystkim aktywizują (intelektualnie, fizycznie, społecznie), co w przypadku osób starszych jest najważniejsze.

1.7. Partnerzy uniwersytetów trzeciego wieku

Jak donosi raport *Zoom na UTW*, lokalne partnerstwa UTW są dość rozległe, choć najczęściej zogniskowane wokół instytucji podległych samorządowi (domy kultury, biblioteki, szkoły, OPS-y). Silne są związki z najbliższą uczelnią oraz lokalnymi mediami. Na mapie partnerów wyraźnie brakuje innych organizacji pozarządowych. Choć UTW najczęściej formalnie są przedstawicielami trzeciego sektora, nie znajduje to odzwierciedlenia w ich działaniach.

Rozległość sieci partnerów oraz klimat wypowiedzi partnerów zauważone w raporcie *Zoom na UTW* dobitnie świadczą o niezwykłej koalicyjnej ich atrakcyjności, która dowodzi słuszności zasady „w jedności siła”. W większości miast – szczególnie tych mniejszych, gdzie wyraźny jest odpływ młodszych mieszkańców do większych ośrodków – seniorzy stają się ważną i atrakcyjną grupą społeczną. Grupą, o którą warto dbać. Po pierwsze, są potrzebni jako odbiorcy działań różnych instytucji (np. prywatnych uczelni, muzeów, domów kultury), po drugie, stają się politycznie istotni (w kilku lokalizacjach ujawnił się wątek współpracy z UTW jako inwestycji w zjednywanie sobie wyborców).

Atrakcyjność seniorów wynikająca z uwarunkowań demograficznych i migracji wydaje się kluczową motywacją do nawiązywania z nimi współpracy i tworzenia partnerstw. Choć UTW deklarują współpracę z klubem seniora, w rzeczywistości ich współpraca z innymi instytucjami seniorskimi jest rzadka, często cechuje ją poczucie elitarności UTW i niewielkie przekonanie do prawdziwego, opartego na współdziałaniu partnerstwa. W miejscowościach, w których działa kilka UTW (są to najczęściej większe ośrodki, więc też problem starzenia się miasta zwykle nie jest tak dojmujący), wytwarza się naturalna konkurencja, która zwykle zmusza te

placówki do intensywniejszego zabiegania o partnerów, większego otwarcia, a także myślenia o pozycjonowaniu się w oparciu o jakąś unikatową specjalizację.

Najczęściej partnerami UTW są: samorząd, dom kultury, uczelnia wyższa, inne UTW i biblioteki. Przeciętna taka placówka ma średnio 10 różnych partnerów. Możemy jednak pokazać, które bardziej potrzebują partnerów, w związku z czym starają się ich pozyskiwać i utrzymać. Wyraźnie widać, że najbardziej zabiegają o partnerów UTW stowarzyszeniowe – jeśli faktycznie pełnią funkcję ośrodka życia społecznego i kulturalnego dla seniorów, to większa potrzeba znalezienia partnerów jest całkowicie zrozumiała. Z kolei w najmniejszym stopniu partnerów potrzebują uczelnie niepubliczne, co wydaje się potwierdzać ich bardziej biznesowo-usługową orientację.

Z zebranych danych wynika ponadto, że wyraźnie więcej partnerów mają starsze UTW, te, które powstały przed rokiem 2000. Prawdopodobnie można to przypisać ich wieloletniej aktywności, która dała im wiele możliwości do nawiązywania współpracy i budowania swojej pozycji w środowisku.

1.8. Wsparcie uniwersytetów trzeciego wieku

W Polsce działalność uniwersytetów trzeciego wieku wspierana jest poprzez możliwości pozyskiwania funduszy m.in. z Rządowego Programu Aktywności Społecznej Osób Starszych ASOS (program koordynuje Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej). Od 2016 roku program wsparcia uniwersytetów trzeciego wieku w drodze konkursów projektowych ogłosiło także Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Na wsparcie swojej działalności uniwersytety trzeciego wieku mogą również pozyskiwać środki z Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (PAFW), która realizuje projekty mające na celu promowanie działań edukacyjnych i aktywizujących skierowanych do osób starszych oraz promowanie ich społecznego zaangażowania. Z PAFW dotychczas dofinansowanych zostało 198 projektów międzypokoleniowych, mobilizujących osoby starsze do działania na rzecz ich otoczenia oraz promujące wolontariat seniorów. W bieżącej, szóstej edycji

konkursu prowadzone są 33 projekty – relacje z ich realizacji zamieszczono na blogu „Seniorzy w Akcji”. W ramach wsparcia uniwersytetów trzeciego wieku program oferuje szkolenia, warsztaty oraz możliwość wymiany doświadczeń podczas konferencji dla przedstawicieli UTW.

Ponadto w latach 2005–2008 w ramach konkursu grantowego skierowanego bezpośrednio do uniwersytetów trzeciego wieku przyznanych zostało 131 dotacji na projekty podnoszące jakość oferty edukacyjnej, w tym zajęcia z komputerem i Internetem, a także angażujące osoby starsze w działania na rzecz ich lokalnych społeczności, zwłaszcza w formie wolontariatu²⁸.

Rok 2012 był Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej oraz Rokiem Uniwersytetów Trzeciego Wieku w Polsce. Z tego powodu zorganizowano w Warszawie kongres, na który zostali zaproszeni słuchacze z uniwersytetów trzeciego wieku z kraju i zza wschodniej granicy, przedstawiciele organów samorządu terytorialnego, przedstawiciele organizacji społecznych realizujących zadania na rzecz seniorów, pracownicy naukowcy oraz wolontariusze pracujący dla uniwersytetu trzeciego wieku²⁹.

W Polsce do głównych źródeł finansowania uniwersytetów trzeciego wieku należą składki członkowskie (w ok. 60–70%) oraz środki publiczne (w ok. 30%). Wysokość składek za uczestnictwo osób starszych w zajęciach waha się między 20 zł a 160 zł za semestr. Większość uniwersytetów trzeciego wieku pobiera dodatkowe opłaty za organizowanie niektórych form zajęć, na przykład: lektoratów, zajęć komputerowych, ruchowych i wycieczek.

Organizacje te pozyskują również fundusze z urzędów miast, powiatu bądź województwa. Najczęściej jest to pomoc w formie doraźnej, np. finansowanie zajęć prowadzonych w sekcjach, organizacja konferencji naukowej, imprez dla społeczności lokalnej.

Uniwersytety trzeciego wieku korzystają z dofinansowania przeznaczonego na określone projekty edukacyjne – programu operacyjnego przy współdziałaniu Polsko-Amerykańskiej Fundacji

---

28 www.pafw.pl [dostęp: 1.04.2017].

29 www.upjp2.edu.pl [dostęp: 1.04.2017].

Wolności, programu realizowanego jako inwestycje w euroregionach (Program Współpracy Przygranicznej PHARE).

Problemy finansowe rzadko jednak zdawały się dominować w narracjach uniwersytetu trzeciego wieku. Uniwersytety potrafią bowiem bardzo dobrze mobilizować zasoby partnerów oraz korzystać z zaangażowania własnych członków. Dużo działań opiera się na społecznej pracy członków. Uniwersytety trzeciego wieku dobrze pokazują, że siła zaangażowania członków potrafi zrekomensować braki finansowe³⁰.

1.9. Perspektywy uniwersytetów trzeciego wieku

Uniwersytety trzeciego wieku dążą do tego, aby czas starości był czasem pełnego życia, wartościowego, angażującego człowieka tak, by był on gotów nawet zmienić swój stosunek do świata i ludzi, jeśli okaże się to słuszne. Ponadto placówki te nie chcą dawać namiastek wiedzy, nie chcą być instytucjami niewymagającymi od swoich uczestników wysiłku intelektualnego, psychicznego czy fizycznego. Chcą one służyć dialogowi, spotkaniom osób i kultur, przeszłości i terażniejszości. Często podkreśla się tu, iż starość stanowi taką fazę, w której czas poświęcony na to, co nie angażuje i jest byle jakie, to czas bezpowrotnie stracony³¹.

Oprócz uniwersytetów trzeciego wieku renesans przeżywają rozmaite kluby seniora, akademie 50+ czy 60+. Istnieją w całej Polsce, w dużych miastach i mniejszych miejscowościach. Są to miejsca, gdzie seniorzy mogą przyjść, zintegrować się z innymi, oferujące różnorodne formy aktywizacji – kursy, warsztaty, kluby dyskusyjne, gimnastykę, wycieczki, wieczorki tematyczne, ogniska. Nacisk położony jest na integrację i aktywizację, edukacja przybiera raczej formę warsztatów lub dyskusji tematycznych, rzadziej wykładów. Organizatorzy realizują projekty tematyczne, które kształtują tworzoną ofertę.

Przyszłością uniwersytetów trzeciego wieku wydaje się konieczność standaryzacji działań i ciągłego podnoszenia jako-

30 A. Goldys, Ł. Krzyżanowska, M. Stec, Ł. Ostrowski, op. cit., s. 27.

31 G. Orzechowska, *Aktualne problemy gerontologii społecznej*, wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 1999.

ści działań uniwersytetów trzeciego wieku. Inną drogą rozwoju UTW może być wprowadzenie sieciowości uniwersytetów, co konsekwentnie od 2007 roku realizuje Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, prowadząca obecnie, przy współudziale samorządów lokalnych, pięćdziesiąt filii UTW, w ramach największej w Polsce Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Sieciowość pozwala m.in. na:

1. wprowadzenie standardów:
  - know-how (bazowanie na doświadczeniach),
  - wzrost profesjonalizmu działania,
  - podwyższanie jakości działania i atrakcyjności oferty,
  - wymiana doświadczeń,
  - wzrost wiarygodności podmiotu,
  - zwiększenie transparentności działania,
  - zwiększenie efektywności zarządzania podmiotem,
  - zwiększenie szans na pozyskanie środków finansowych;
2. wsparcie jednostek samorządu terytorialnego:
  - infrastruktura,
  - pracownicy,
  - promocja lokalna,
  - wsparcie finansowo-rzeczowe;
3. korzyści:
  - wymierne korzyści dla samorządu, dla mieszkańców, dla Uczelni,
  - organizacja klasycznej formuły UTW na terenie różnych miejscowości (także małych),
  - realizacja statutowych zadań, we współpracy z Uczelnią.

Można wyróżnić pewne cechy, którymi wyróżniają się sieciowe uniwersytety trzeciego wieku. Są one następujące:

- rozwój samorządności słuchaczy,
- ścisła współpraca wszystkich filii,
- decentralizacja i delegowanie zadań,
- wspólne standardy zarządzania i organizacji,
- podejmowanie ryzyka i zachęcanie do eksperymentowania,
- ciągłe poszukiwanie zwiększenia efektywności działania,
- podejmowanie decyzji na podstawie faktów – uczenie się na błędach,
- twórczość, kreatywność w działaniu – kapitał intelektualny,
- duża ilość partnerów w realizacji zadań statutowych.

Jak czytamy w raporcie *Zoom na UTW*, ważne jest, aby uniwersytety trzeciego wieku umiały w pełni wykorzystywać potencjał swoich słuchaczy, którymi są osoby wykształcone, doświadczone i ciekawe świata. Można zacząć od włączania ich w budowanie wewnętrznej wspólnoty, współtworzenie i rozwój własnego UTW, a następnie mierzyć dalej, tj. angażować słuchaczy do działań na rzecz swoich wspólnot lokalnych i szeroko rozumianego dobra wspólnego. Trzeba uświadomić seniorom, że bez ich aktywności nie ma równowagi we wspólnotach i społecznościach lokalnych, jak i w całym społeczeństwie.

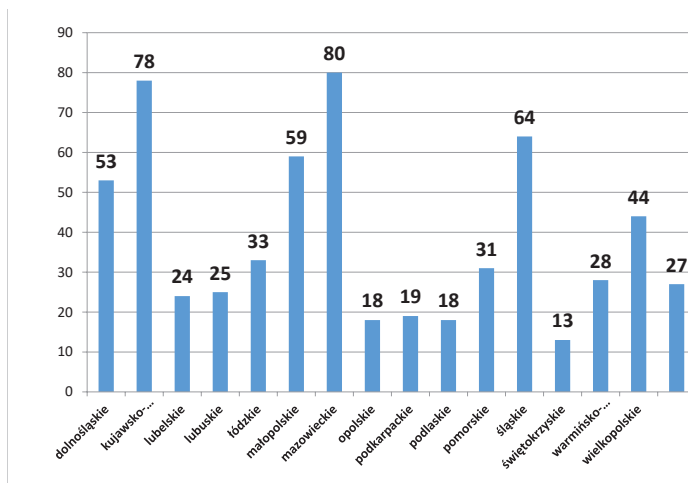
Zmiany demograficzne, budowanie zupełnie nowych relacji międzypokoleniowych w kontekście zmian społecznych i zapotrzebowanie na solidarność międzypokoleniową, powiększająca się przepaść materialna pomiędzy grupami społecznymi – w zasadzie nie ma wyzwania społecznego, któremu działania społeczne seniorów, z ich wiedzą i doświadczeniem życiowym, nie mogłyby być poświęcone. Jest to też bez wątpienia nowa odpowiedzialność i nowa rola uniwersytetów trzeciego wieku. Druga strona medalu jest taka, że starsze pokolenie potrzebuje wsparcia. Również społeczeństwo obywatelskie nie może być silne, jeśli jeden z jego waż-

nych elementów jest wyraźnie słabszy. W tym kontekście UTW mogą bezpośrednio zaspokajać potrzeby starszego pokolenia, ale też być wyrazicielem potrzeb osób starszych i ich rzecznikiem w relacjach z władzami centralnymi i lokalnymi. Uniwersytety poprzez zrzeszanie się czy podpisywanie wspólnych ważnych deklaracji, takich jak np. „Pakt na rzecz Seniorów”, dają wyraz swojego rozwoju w tym kierunku oraz dojrzałości.

1.10. Uniwersytety trzeciego wieku w województwie kujawsko-pomorskim

Według danych Ogólnopolskiej Federacji Uniwersytetów Trzeciego Wieku na terenie województwa kujawsko-pomorskiego działa łącznie 78 uniwersytetów trzeciego wieku, z czego aż 35 to filie Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. To pozwala na umieszczenie województwa kujawsko-pomorskiego na drugim miejscu w Polsce pod względem ilości działających UTW³².

Wykres 2. Liczba uniwersytetów trzeciego wieku w poszczególnych województwach Polski na dzień 31 marca 2017 roku

Źródło: www.federacijautw.pl/index.php/baza-utw [dostęp: 1.04.2017].

32 www.federacijautw.pl/index.php/baza-utw [dostęp: 1.04.2017].

Poniżej wymieniono 43 uniwersytety trzeciego wieku działające na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Pozostałe 35 filii Regionalnej Sieci UTW WSG zostało wymienionych i opisanych w kolejnym rozdziale niniejszej publikacji.

- Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Zarządzania Środowiskiem w Tucholi,
- Toruński Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Miejskim Domu Kultury w Barcinie,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Świeciu przy Spółdzielczym Ośrodku Kultury „Stokrotka”,
- Włocławski Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Kujawskiej Szkole Wyższej we Włocławku,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Lipnie przy Miejskim Centrum Kultury,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Ziemi Mogileńskiej w Mogilnie,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Aleksandrowie Kujawskim przy Miejskim Centrum Kultury,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku w Brodnicy przy Towarzystwie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Chełmińskim Domu Kultury w Chełmnie,
- Uniwersytet Dla Aktywnych w Ciechocinku przy Miejskim Centrum Kultury w Ciechocinku,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Nakielskim Ośrodku Kultury w Nakle nad Notecią,
- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku im. Wandy Dobaczewskiej w Żninie,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Demokracji w Grudziądzu,

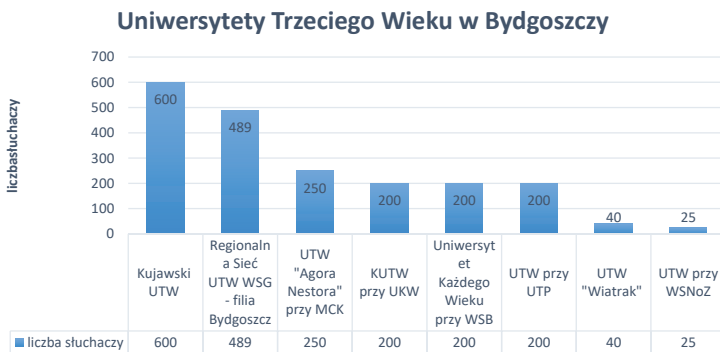
- Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wieku w Bydgoszczy, prowadzony przez Uniwersytet Kazimierza Wielkiego,
- Medyczny Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Nauk o Zdrowiu,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku „Wiatrak” Fundacji „Wiatrak” w Bydgoszczy,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Fundacji Ekspert-Kujawy w Inowrocławiu, pod patronatem Wyższej Szkoły Pedagogiczno-Technicznej w Koninie,
- Kujawski Uniwersytet Trzeciego Wieku, działający przy Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury w Bydgoszczy,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku „Agora Nestora” przy Miejskim Centrum Kultury w Bydgoszczy,
- Uniwersytet Każdego Wieku przy Wydziale Zarządzania i Finansów w Bydgoszczy Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu,
- Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku – oddział Dobrzyń nad Wisłą,
- Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku – oddział w Lipnie,
- Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku – oddział Rypin,
- Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku – oddział Radziejów,
- Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku – oddział Wielgie,
- Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku – oddział w Aleksandrowie Kujawskim,

- Kujawsko-Dobrzyński Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Kujawskiej Szkole Wyższej we Włocławku,
- Stowarzyszenie Włocławski Uniwersytet Seniora KDUTW – oddział Włocławek,
- Uniwersytet Każdego Wieku KDUTW – oddział Izbica Kujawska³³.

1.11. Uniwersytety trzeciego wieku w Bydgoszczy

W mieście Bydgoszcz, podobnie jak w całym kraju, coraz bardziej widoczne jest starzenie się społeczeństwa. Dlatego też uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe oraz inne instytucje wychodzą naprzeciw oczekiwaniom bydgoskich seniorów. W Bydgoszczy działa obecnie osiem uniwersytetów trzeciego wieku – wszystkie one zrzeszają łącznie ponad 2000 słuchaczy. Ilustruje to poniższy wykres.

Wykres 3. Uniwersytety trzeciego wieku w Bydgoszczy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych netograficznych.

Wszystkie wymienione powyżej uniwersytety trzeciego wieku w swojej działalności realizują generalnie zbliżone cele. Poprzez poszerzanie wiedzy i umiejętności seniorów upowszechniają idee uczenia się przez całe życie. Seniorzy są aktywowani intelek-

33 Ibidem.

tualnie, psychicznie, fizycznie oraz społecznie. Słuchacze angażują się również w aktywność na rzecz otaczającego ich środowiska społecznego.

W każdym UTW w Bydgoszczy realizuje się wykłady z tematyki pedagogiki, psychologii, kultury i sztuki czy z turystyki. Większość uniwersytetów proponuje swoim słuchaczom także liczne zajęcia dodatkowe – obejmują one zajęcia sportowe, kulturowe, taneczne, artystyczne, zajęcia z języka obcego oraz komputerowe. Każdy z UTW posiada w swojej ofercie zajęcia sportowe np.: z nordic walking, pilates, fitness, tańca czy jogi. W czasie tego typu aktywności fizycznej słuchacze poprawiają swoją kondycję fizyczną oraz koordynację ruchową. Ponadto w ofertach programowych są zawarte zajęcia muzyczne, malarskie i rysunek, fotografia, rękodzielnictwo (np.: orgiami, rzeźba w glinie), zajęcia z mody i stylizacji, gdzie słuchacze uczą się między innymi kreowania wizerunku. Do zajęć artystycznych możemy zaliczyć także spotkanie ze sztuką, kabaret oraz warsztaty wokalne. Uczestnicząc w takich zajęciach, seniorzy pobudzają swoją wyobraźnię, a przede wszystkim pobudzają swoje artystyczne dusze.

Słuchacze, uczestnicząc w zajęciach z informatyki, języków obcych (np.: język angielski, niemiecki, hiszpański), psychologii, pedagogiki lub z innej dziedziny poruszanej na wykładach, rozwijają się intelektualnie. A poprzez wykłady, które poruszają różne dziedziny pogłębiają swoją wiedzę na temat prawa, historii, biologii czy geografii.

Seniorzy na bydgoskich uniwersytetach trzeciego wieku mają możliwość zapisywania się do kół zainteresowań, dzięki którym mają możliwość rozwijania swojej pasji związanej z aktorstwem czy podróżowaniem. Większość z uniwersytetów trzeciego wieku współpracuje także z biurami podróży, organizując wycieczki dla słuchaczy UTW³⁴.

Bydgoskie uniwersytety trzeciego wieku, podobnie jak uczelnie wyższe, zorganizowały swoje juwenalia dla seniorów oraz Marsz Kapeluszy. Uczestnicy przemarszu kierowali się z Placu Wolności na Wyspę Młyńską, gdzie odbyły się juwenalia seniorów.

34 http://www.ukw.edu.pl/jednostka/kazimierzowski_uniwersytet/galeria_kutw/str/1 [dostęp: 1.04.2017].

Podczas przemarszu najbardziej przyciągały uwagę kapelusze, które były własnoręcznie przyozdobione lub zrobione. Na głowach uczestniczek znalazły się kapelusze w kształcie Filharmonii Pomorskiej – z okazji jubileuszu 60-lecia tej instytucji, w kształcie Toruńskiego Planetarium – ze względu na rok Kopernika oraz kapelusze upamiętniający rok Tuwima³⁵.

Podczas juwenaliów seniorzy pochwalili się swoimi umiejętnościami. Na scenie wystąpiły zespoły artystyczne, taneczne kabarety, a pierwszy raz zaprezentował się kabaret Galimatias z Kazimierzowskiego UTW. W imprezie uczestniczyli seniorzy nie tylko z analizowanych uniwersytetów, ale także z: Bydgoskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym, Uniwersytetu Każdego Wieku przy Wyższej Szkole Bankowej oraz z Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki³⁶. Organizowanie tego typu imprez dla seniorów pozwala na ich integrację ze społeczeństwem bydgoskim. Wszystko to spowodowało, że wzrosła ich samoocena i mobilizacja do dalszego rozwoju.

1.11.1. Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego

Kazimierzowski Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy powstał na mocy Zarządzenia Nr 54/2006/2007 Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy z dnia 17 kwietnia 2007 roku. Patronat nad uniwersytetem objęli – Rektor Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego oraz Prezydent Miasta Bydgoszczy.

Celem działalności Kazimierzowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Bydgoszczy jest aktywizacja osób w okresie późnej dorosłości. Słuchacze realizują się edukacyjnie, społecznie, kulturalnie i rekreacyjnie poprzez aktywne uczestnictwo w proponowanych zajęciach. Studenci mają zajęcia z informatyki, pedagogiki, psychologii, biologii, kultury i sztuki, historii i sportu. Uczestni-

35 http://ukw.edu.pl/jednostka/kazimierzowski_uniwersytet/aktualnosci_kutw/16525/juwenalia_seniorzy [dostęp: 1.04.2017].

36 Ibidem.

cy organizują kursy, wycieczki, spotkania. Celem KUTW jest także promocja wiedzy przyrodniczo-humanistycznej oraz realizacja przesłania dotyczącego zaangażowanego życia w okresie późnej dorosłości. Stanowi on istotne dopełnienie uniwersytetów już działających w Bydgoszczy oraz w regionie kujawsko-pomorskim. Słuchaczy reprezentuje kadencyjna Samorządowa Rada Słuchaczy.³⁷

1.11.2. Kujawski Uniwersytet Trzeciego Wieku, działający przy Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury w Bydgoszczy

Kujawski Uniwersytet Trzeciego Wieku („Kujawiak”) działa od lutego 2016 roku przy Pracowni Integracji Międzypokoleniowej Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury w Bydgoszczy (dawniej: Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w Bydgoszczy – jednostki prowadzonej przez samorząd województwa kujawsko-pomorskiego). Uniwersytet pod obecną nazwą formalnie powstał w 2015 roku, jednakże jest najstarszym działającym uniwersytetem trzeciego wieku w Bydgoszczy, bowiem wcześniej działał pod nazwą Bydgoskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, powołanego 26 marca 1996 roku inicjatywy Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w Bydgoszczy, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy (obecnie UKW) i Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Seniora z siedzibą w Bydgoszczy. Kujawski Uniwersytet Trzeciego Wieku organizuje wykłady i seminaria o profilu ogólnoakademickim – z zakresu nauk humanistycznych, społecznych, przyrodniczych, ścisłych, artystycznych, technicznych, medycznych i o zdrowiu. Zajęcia uniwersytetu kierowane są do wszystkich, którzy ukończyli 50 lat. Z uwagi na bardzo dużą liczbę słuchaczy (4 grupy po 150 osób) wykłady odbywają się w salach Multikina w Bydgoszczy.

Kujawski UTW posiada własny regulamin. Czesne wynosi 30 zł za semestr. Za organizację odpowiadają pracownicy Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury, zaś merytorycznie opiekę sprawuje powołana Rada Naukowa³⁸.

---

37 www.ukw.edu.pl/jednostka/kazimierzowski_uniwersytet/aktualności_kutw/15852/ksiegozbiorka_biblioteka_ukw [dostęp: 1.04.2017].

38 <http://www.kpck.pl/aktualności/integracja-miedzypokoleniowa/universytet/> [dostęp: 1.04.2017].

1.11.3. Uniwersytet Każdego Wieku przy Wydziale Zarządzania i Finansów w Bydgoszczy Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu

Uniwersytet Każdego Wieku prowadzony przez bydgoski Wydział Zarządzania i Finansów Wyższej Szkoły Bankowej z Torunia to miejsce spotkań międzypokoleniowych, gdzie upowszechniana jest idea uczenia się niezależnie od wieku. Oferta skierowana jest do osób, które: chcą mieć stały kontakt z wiedzą społeczno-ekonomiczno-prawną, posiadać możliwość obcowania ze sztuką, rozwijać swoje zainteresowania. Organizatorzy zapraszają na spotkania starsze pokolenie, które chce podzielić się swoim doświadczeniem, brać aktywny udział w życiu kulturalnym i naukowym oraz dyskutować na tematy ważne dziś i w historii. W ramach Uniwersytetu Każdego Wieku słuchaczom proponuje się: wykłady dwa razy w miesiącu, zajęcia z cyklu „Gimnastyka umysłu” i „Tajemnice ogrodów”, kursy: komputerowe, językowe, fotograficzne, warsztaty: origami, zajęcia nordic walking, gimnastykę ogólnorozwojową, dyskusyjny klub filmowy, „Koło Piechura” – piesze wycieczki przez cały rok, zabawy integracyjne, spotkania towarzyskie. Wykłady odbywają się przy ul. Fordońskiej 74 w Bydgoszczy – w auli bydgoskiego Wydziału Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu³⁹.

1.11.4. Uniwersytet Trzeciego Wieku „Agora Nestora” przy Miejskim Centrum Kultury w Bydgoszczy

Uniwersytet Trzeciego Wieku „Agora Nestora” przy Miejskim Centrum Kultury to trzeci w Polsce artystyczny uniwersytet trzeciego wieku. Partnerem akademickim w jego organizacji jest Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Program wykładów obejmuje nie tylko zagadnienia ogólne (pierwsze spotkanie w miesiącu), ale też wykłady i warsztaty (drugie spotkanie) z różnych dziedzin kultury, z których większość, ze względu na specjalizację patrona, dotyczy muzyki – szczególnie związanej

---

³⁹ <http://www.wsb.pl/bydgoszcz/kandydaci/uniwersytet-kazdego-wieku> [dostęp: 1.04.2017].

z bydgoskimi tradycjami, lokalną tożsamością, wiedzą i doświadczeniem bydgoskich artystów i twórców. Ponadto słuchacze zapraszani są na: koncerty łączone z prelekcjami, *performances* łączone z wykładami czy spektakle teatralne z pokazami warsztatowymi. Potrzeba uczestnictwa w kulturze, tworzenie dóbr kultury i przekazywanie dziedzictwa kulturowego – stanowią wspólne cechy słuchaczy. Możliwości rozwoju u seniorów funkcji poznawczych są trwałe, stale potwierdzane aktywnością, kreatywnością, łamaniem stereotypów myślenia i działań. Przekłada się to na udział w życiu społecznym i kulturalnym Bydgoszczy, gdzie słuchacze UTW „Agora Nestora” stanowią najbardziej czynną i konstruktywną grupę. Poza klasycznymi wykładami dla słuchaczy organizowane są także: „Akademia Ruch Plus”, lektoraty językowe, zajęcia flamenco, „Teatr przy stoliku”, chór, brydż, warsztaty cyfrowe, warsztaty plastyczne, teatr improwizacyjny oraz „Taniec w kręgu”⁴⁰.

1.11.5. Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym

Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym im. J. J. Śniadeckich w Bydgoszczy rozpoczął działalność 19 października 2010 roku, wpisując się w ideę *lifelong learning*, czyli uczenia się przez całe życie – jeden z filarów budowania nowoczesnego społeczeństwa opartego na wiedzy. Wykład inauguracyjny „Chryzantema – królowa jesieni” wygłosiła prof. dr hab. Małgorzata Zalewska, przekonując, że ten kwiat o smutnych skojarzeniach związanych z przemijaniem może być symbolem piękna, po części przez analogię do wieku dojrzałego. Dla słuchaczy przygotowano zajęcia plenarne o szerokim przekroju tematycznym oraz fakultatywne, dzięki którym mogą rozwijać swoje zainteresowania. Liczba słuchaczy wynosi obecnie 200 osób. Już podczas pierwszych spotkań ukonstytuował się samorząd słuchaczy UTW UTP, który przejął szereg działań organizacyjnych. Od początku działalności słuchacze starali się integrować ze sobą, spotykając się także poza salami wykładowymi – na andrzejkach,

---

40 <http://www.mck-bydgoszcz.pl/?p=pracownie&id=10> [dostęp: 1.04.2017].

spotkaniu wigilijnym, balu karnawałowym. W wakacje 2011 roku nastąpił pierwszy wyjazd dojrzałych studentów do uczelnianego Ośrodka Pracy Naukowej i Praktyk Studenckich w Dusznikach Zdroju, rok później – kolejny. Tradycją stały się również wykłady plenerowe pod koniec każdego z letnich semestrów oraz wycieczki, dzięki którym możemy lepiej się poznać i zaprzyjaźnić ze sobą⁴¹.

1.11.6. Uniwersytet Trzeciego Wieku „Wiatrak” Fundacji „Wiatrak” w Bydgoszcy

Uniwersytet Trzeciego Wieku „Wiatrak” to jedyny w Bydgoszcy UTW prowadzony nie przez uczelnię wyższą, lecz przez organizację pozarządową (Centrum Kultury Katolickiej „Wiatrak”). UTW „Wiatrak” ma formę projektu współfinansowanego ze środków województwa kujawsko-pomorskiego (Departament Spraw Społecznych). W ramach projektu proponowane są różnorodne zajęcia: wykłady, warsztaty, treningi i spotkania dla osób po 60. roku życia w celu ich aktywizacji intelektualnej, psychicznej i fizycznej. Realizacja projektu rozwija nowe formy edukacyjne, rekreacyjne i zdrowotne dla seniorów, a także promuje „aktywne starzenie się”, dając możliwość rozwoju własnych pasji, co jednocześnie wpływa na poszerzanie i rozwijanie kontaktów społecznych. Projekt tworzy także możliwość ku temu, by każdy uczestnik, pogłębiając swoją wiedzę, rozwijając hobby i talenty artystyczne, mógł wykorzystać swój indywidualny i niepowtarzalny potencjał. Systematyczne uczestnictwo w zajęciach ma zachęcać uczestników do podejmowania wysiłków ukierunkowanych na zmiany w czasie starzenia się, mających przeciwdziałać regresowi i odpływowi sił fizycznych i psychicznych. Poza tym seniorzy zyskują konkretną wiedzę z zakresu wykorzystania nowoczesnych narzędzi informatycznych i nabywają nowe umiejętności związane z porozumiewaniem się w innym języku. Idea promocji kultury polskiej i europejskiej oraz pozyskiwanie wiedzy z tego zakresu wypełnia wiele z planowanych zajęć. W uczestnikach projektu wzbudzona zostaje motywacja do uaktywnienia swego życia, organizacja zajęć przyczyni się do większej mobilności uczestników oraz integracji ze społecznością lokal-

---

41 <http://utw.utp.edu.pl/index.php/o-nas> [dostęp: 1.04.2017].

ną. Uniwersytet Trzeciego Wieku „Wiatrak” poza regularnymi wykładami prowadzi także zajęcia komputerowe, lektoraty językowe, zajęcia kulturalno-artystyczne oraz organizuje wycieczki i wyjazdy dla swoich słuchaczy⁴².

Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, działający w ramach Regionalnej Sieci UTW WSG opisany zostanie w kolejnych rozdziałach.

Należy zauważyć również, że w Bydgoszczy działa także bardzo prężnie Centrum Trzeciego Wieku im. Sue Ryder, które powstało w 2012 roku. To twórcze, bezpieczne, spokojne i radosne miejsce, w którym można zobaczyć siebie w innym świetle, odkryć wiele swoich talentów, zobaczyć swój potencjał. W Centrum Trzeciego Wieku im. Sue Ryder seniorzy zawierają nowe znajomości, przyjaźnie i spędzają wolny czas w ciekawy sposób. Centrum oferuje m.in.: aktywizację ruchową – gimnastyka rozciągająca i oddechowa; terapię pamięci i umysłu – treningi pamięci; klub rozwoju osobistego – techniki pozytywnego myślenia, integracja, wywoływanie poczucia własnej wartości, poszerzanie wiedzy, zajęcia kulturalne; relaksację wizualizacyjną, która wzmacnia naturalne procesy organizmu, odprężając umysł i ciało, likwidując napięcia wynikające z dysfunkcji warunków życia czy organizmu; twórcze zajęcia manualne – możliwość wyrażania siebie w różnych technikach plastycznych czy rękodziele; wieczorki taneczne; teatrzyk międzypokoleniowy – bajki dydaktyczne seniorów dla najmłodszych („Dobre rady wróżek”); zajęcia językowe – język angielski, język niemiecki (nauka od podstaw, korepetycje); nowinki techniki – zajęcia komputerowe z podstawy obsługi komputera, Internetu, programów MS Office etc.; artwarsztaty – możliwość nauki poprawnego rysunku i malarstwa oraz uwrażliwienie na sztukę i emocje⁴³.

---

42 <http://wiatrak.org.pl/utw-onas.html> [dostęp: 1.04.2017].

43 <http://www.sueryder.org.pl/dla-seniora/centrum-trzeciego-wieku> [dostęp: 1.04.2017].

REGIONALNA SIĘĆ UNIwersYTETÓW TRZECIEGO WIEKU WSG

2.1. Zarys historyczny tworzenia Regionalnej Sieci UTW Wyższej Szkoły Gospodarki

Pierwszy Uniwersytet Trzeciego Wieku WSG został utworzony w lutym 2007 roku w Inowrocławiu, przy ówczesnym Regionalnym Ośrodku Edukacyjnym Wyższej Szkoły Gospodarki, mieszczącym się przy ul. Poznańskiej 43. W 2009 roku powstał drugi z inicjatywy WSG uniwersytet trzeciego wieku, tym razem w siedzibie macierzystej Uczelni, tj. w Bydgoszczy, na terenie kampusu mieszczącego się przy ul. Garbary 2. W 2010 roku stery nad Uniwersytetem Trzeciego Wieku WSG przejęło Centrum Projektów Edukacyjnych, kierowane przez dyrektora doc. Przemysława Ziółkowskiego. Wtedy właśnie pojawiła się inicjatywa tworzenia filii Uniwersytetu Trzeciego Wieku WSG i stworzenia Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Bazowanie na doświadczeniach Inowrocławia i Bydgoszczy oraz nieustanne podwyższanie standardów kształcenia i atrakcyjności oferty pozwoliło z sukcesem na dalszy rozwój. Rok 2011 był rokiem, w którym powstały 3 zamiejscowe filie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego: w Wąbrzeźnie, w Więcborku, a także w Gniewkowie. Efektem ciągłego podwyższania poziomu profesjonalizmu działań było utworzenie w 2012 roku aż 11 nowych ośrodków kształcenia, co było też równoznaczne z wyjściem poza obszar województwa kujawsko-pomorskiego. Nowe filie powstawały kolejno w miejscowościach takich jak: Słupsk

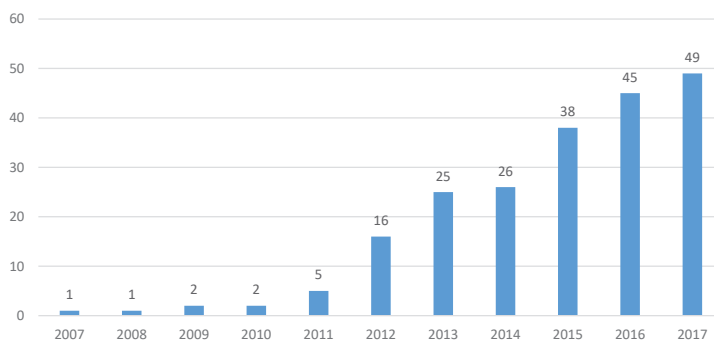
(woj. pomorskie), Damasławek (woj. wielkopolskie) oraz na terenie woj. kujawsko-pomorskiego: Kcynia, Solec Kujawski, Chełmża, Brzoza w gm. Nowa Wieś Wielka, Pakość, Łysomice, Koronowo, Osielsko, Białe Błota. Rok 2013 to czas dalszego wzrostu liczby filii i słuchaczy Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Sześć nowych ośrodków powstało na terenie woj. kujawsko-pomorskiego: w Szubinie, Kowalewie Pomorskim, Dobrczu, Karolewie, Czernikowie, Złotnikach Kujawskich oraz trzy filie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego: w Ełku, Prostkach oraz w Białej Piskiej. W 2014 roku została utworzona kolejna filia w woj. kujawsko-pomorskim, a dokładniej w miejscowości Lisewo. Rok 2015 to w historii rozwoju Regionalnej Sieci UTW WSG sześć nowych filii zlokalizowanych w następujących miejscowościach woj. kujawsko-pomorskiego: Sicienko, Lubiewo, Maksymilianowo, Golub-Dobrzyń, Zamość oraz w gminie Chełmża. W 2016 roku struktura Regionalnej Sieci UTW WSG poszerzyła się o kolejnych sześć filii: w Świętajnie i Orzyszu (obie na terenie woj. warmińsko-mazurskiego) oraz w Pruszczu, Cekcynie, Świekatowie, Wąpielsku i Kruszynie Krajeńskim (wszystkie na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego). Z początkiem 2017 roku (od semestru letniego roku akademickiego 2016/2017) swoją działalność zainaugurowały 3 nowe filie na terenie województwa kujawsko-pomorskiego – w Górsku, Lnianie i Osiu.

Przez cały okres działalności Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższa Szkoła Gospodarki – jako uczelnia wyższa – obejmuje również patronatem naukowym działające uniwersytety trzeciego wieku, które wyrażają chęć przystąpienia do Regionalnej Sieci UTW WSG. Na przestrzeni minionych dziesięciu lat, patronatem naukowym objęto UTW w: Grajewie i Działdowie (woj. warmińsko-mazurskie), Chełmnie (woj. kujawsko-pomorskie), Złotowie, Trzciance, Pile, Chodzieży, Czarnkowie oraz Margoninie (woj. wielkopolskie). Jest to forma współpracy polegająca na wsparciu merytorycznym i metodycznym działalności UTW, a także wzajemnej wymianie doświadczeń i dobrych praktyk w edukacji osób dorosłych. Przedstawiciele kadry naukowo-dydaktycznej Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy urozmaicają harmonogram wykładów w patronackich uniwersytetach. Współ-

nie podejmowane są także różnego rodzaju inicjatywy w obszarze działalności na rzecz seniorów. Patronat naukowy jest to forma, która także się rozwija i nie stawia ograniczeń odnośnie ilości współpracujących UTW. Istotnym elementem jest popularyzacja idei kształcenia całościowego i dotarcie do jak największej ilości osób w celu ich aktywizacji w miejscu zamieszkania.

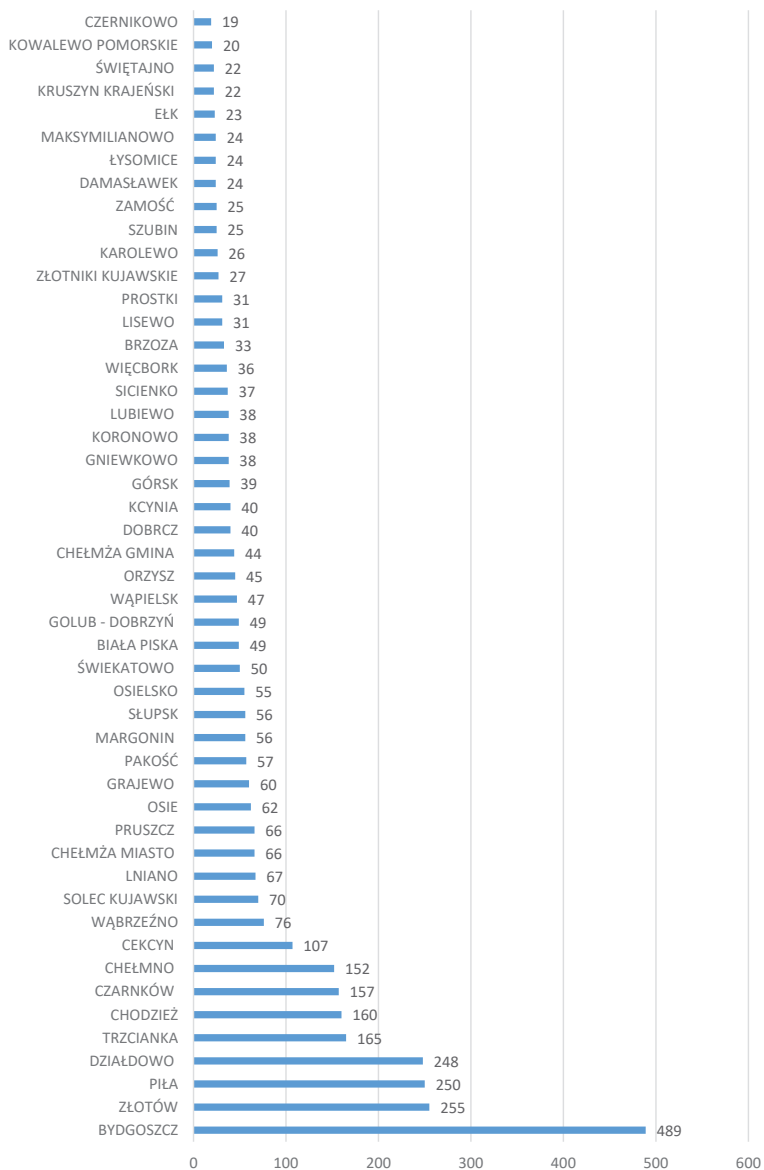
Poniższy wykres prezentuje rozwój Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wiek WSG w latach 2007–2017.

Wykres 4. Rozwój Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wiek Wyższej Szkoły Gospodarki (stan na 31.03.2017 r.)

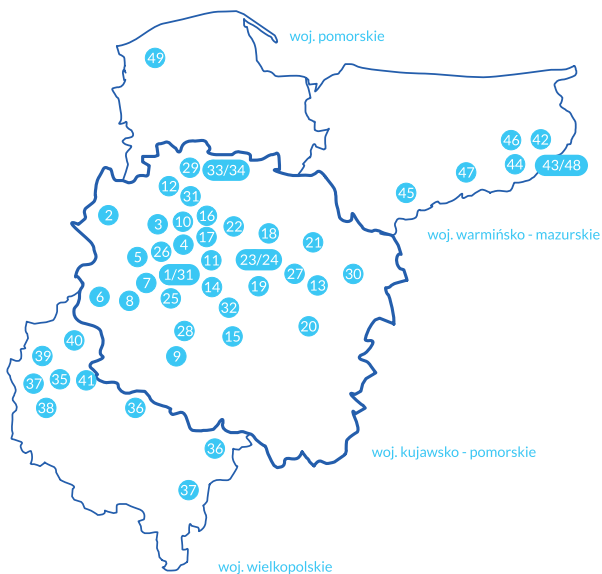
Źródło: opracowanie własne.

Wykres 5. Ilość słuchaczy w poszczególnych filiach Regionalnej Sieci UTW WSG

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Rozmieszczenie filii Regionalnej Sieci UTW WSG na mapie Polski Północnej

woj. kujawsko - pomorskie

1 Bydgoszcz	21 Wąbrzeźno
2 Więcbork	22 Chełmno*
3 Koronowo	23 Chełmża Miasto
4 Maksymilianowo	24 Chełmża Gmina
5 Sicienko	25 Brzoza (gm. Nowa
6 Kcynia	Wieś Wielka)
7 Zamość	26 Świekatowo
8 Szubin	27 Kowalewo Pomorskie
9 Pakość	28 Złotniki Kujawskie
10 Karolewo	29 Cekcyn
11 Osielsko	30 Wąpielsk
12 Lubiewo	31 Kruszyn Krajeński
13 Golub - Dobrzyń	32 Górsk
14 Solec Kujawski	33 Lniano
15 Gniewkowo	34 Osie
16 Pruszcz	
17 Dobrcz	
18 Lisewo	
19 Łysomice	
20 Czarnikowo	

woj. wielkopolskie

35 Piła*
36 Złotów*
37 Trzcianka*
38 Charnków*
39 Chodzież*
40 Damasławek
41 Margonin*

woj. warmińsko - mazurskie

42 Orzysz
43 Świętajno
44 Biała Piska
45 Działdowo*
46 Elk
47 Grajewo*
48 Prostki

woj. pomorskie

49 Słupsk

*patronat akademicki

Źródło: opracowanie własne – Studio Grafiki WSG.

Stworzenie sieciowości uniwersytetów trzeciego wieku nie byłoby możliwe, gdyby nie ścisła i owocna współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, a konkretniej z wójtami, burmistrzami miast, starostami oraz pracownikami instytucji samorządowych z północnej Polski. Korzyści z tej współpracy są wymierne zarówno dla samorządu terytorialnego, mieszkańców gminy i miasta, jak również dla Uczelni. Osoby dojrzałe mają możliwość uczestniczenia w formule zajęć Regionalnej Sieci UTW oferowanej przez WSG. Uczelnia może prowadzić edukację ustawiczną i realizować cele statutowe na terenie miast i mniejszych miejscowości północnej Polski. Wsparcie jednostek samorządu terytorialnego polega na udostępnieniu miejsca, gdzie zajęcia mogą się odbywać oraz wytypowaniu pracownika do kontaktów z Uczelnią. Współpraca przewiduje także wzajemną promocję oraz partnerstwo przy różnego rodzaju inicjatywach.

Regionalna Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG spełnia wiele funkcji. Przede wszystkim jest to funkcja edukacyjna. Umożliwia osobom starszym rozwijanie swoich zainteresowań, realizowanie niespełnionych planów i marzeń. Przejście na emeryturę wiąże się bowiem z zakończeniem pracy zawodowej, które jednak nie musi oznaczać wycofania się z aktywności społecznej. Jest to czas, by zrobić coś dla siebie i czerpać z tego pełną satysfakcję. Oferta zajęć, dostosowana do potrzeb seniorów, stwarza możliwość edukacji osobom dojrzałym, zamieszkującym miejscowości, w których realizowane są zajęcia w ramach Regionalnej Sieci UTW. Kolejna funkcja to funkcja afiliacyjna, która polega na nawiązywaniu i podtrzymywaniu pozytywnych kontaktów w grupie osób starszych oraz w grupach międzypokoleniowych. Powszechnie wiadomo, że nikt lepiej nie zrozumie danej osoby aniżeli ten, kto znajduje się w podobnej sytuacji. U osób starszych mogą występować różnego rodzaju ograniczenia związane z chorobami, trudną sytuacją materialną, poczuciem osamotnienia i wykluczenia, związane np. z postępowaniem technologicznym i niewystarczającymi kompetencjami cyfrowymi w tej dziedzinie. Spotkania organizowane w ramach Regionalnej Sieci UTW zapobiegają tego typu zjawiskom, stwarzają możliwość integracji, wymiany doświadczeń, a także rozwoju wolontariatu i wzajemnej samopomocy. Organizowane są wyda-

rzenia kulturalne, imprezy integracyjne, wyjazdy studyjne, w których biorą udział nie tylko osoby starsze, ale również dzieci, wnuki bądź inni członkowie rodzin osób należących do Regionalnej Sieci UTW WSG. Realizowany jest w takich sytuacjach aspekt międzypokoleniowy. Często dzieci czy młodzież goszczą na inauguracjach Regionalnej Sieci UTW WSG bądź innych wydarzeniach okolicznościowych, uświetniając swoim programem artystycznym dane spotkanie.

Każdy ze słuchaczy ma za sobą pewien bagaż życiowy, co wyróżnia go, a jednocześnie łączy z innymi osobami. Spotkania w ramach Regionalnej Sieci UTW WSG dają możliwość dzielenia się doświadczeniami oraz udziału w nowych inicjatywach. Osoby starsze mają możliwość ekspresji swoich emocji, potrzeb i zainteresowań. Program wykładów oraz oferta zajęć dopasowana jest do indywidualnych zainteresowań słuchaczy danej filii. Prowadzone są: kursy językowe, warsztaty komputerowe, warsztaty rekreacyjno-sportowe, warsztaty rehabilitacyjne, zajęcia wokalnno-estradowe, fotograficzne, warsztaty artystyczne oraz hobbystyczne.

Według klasyfikacji istniejących modeli działalności uniwersytetów trzeciego wieku, opisanych już w pierwszym rozdziale, wypracowany w Regionalnej Sieci UTW WSG typ to model francuski. Jest on powiązany z ośrodkiem akademickim Uczelni, posiada wysoki poziom działalności dydaktycznej oraz naukowo-badawczej. Oferuje on także różnorodne formy organizacji zajęć, ściśle współpracując ze środowiskiem uczelnianym i wykładowcami. Wypracowane standardy organizacji zajęć są na wysokim poziomie, aktywnie wypełniając czas wolny uczestników.

Regionalna Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy posiada swój własny statut. Zgodnie z nim Siecią kierują: Dyrektor Centrum Projektów Edukacyjnych WSG – w zakresie metodycznym i finansowym, Dziekan Uniwersytetu Trzeciego Wieku WSG – w zakresie naukowym i merytorycznym oraz Koordynator Regionalnej Sieci UTW WSG – w zakresie organizacyjnym i logistycznym.

Jak już wspomniano, Regionalna Sieć Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki rozwija się niezwykle dynamicznie. Uczelnia ma w planach poszerzenie swojej oferty

o kolejne filie, skupione przede wszystkim wokół wydziałów zamiejscowych Uczelni, przy których UTW jeszcze nie funkcjonują, m.in. Chojnice, Malbork, Toruń czy Zgorzelec. Nie byłoby to możliwe, gdyby nie ogromne zainteresowanie dojrzałych mieszkańców z danej miejscowości czy regionu. Są to osoby, które pragną się rozwijać i miło spędzać wolny czas, a uniwersytet trzeciego wieku jest doskonałą ku temu okazją. Filie Regionalnej Sieci UTW WSG tworzą wyjątkowi ludzie, podejmujący różne inicjatywy i angażujący się na rzecz otaczającego ich środowiska. Oferta proponowana przez Uczelnię dostosowana jest do potrzeb słuchaczy, dzięki czemu mają oni szansę realizować się w pełni. Tematyka wykładów czy też oferta zajęć dodatkowych ustalana jest na bazie indywidualnych zainteresowań słuchaczy. W każdej z filii co roku przeprowadzana jest ankieta ewaluacyjna, której wyniki służą do planowania zajęć na kolejny rok akademicki. Innowacyjna formuła zajęć i nieustanne udoskonalanie standardów działalności Regionalnej Sieci UTW WSG sprawiają, że liczba słuchaczy z roku na rok nieustannie rośnie. Należy zauważyć, że niektóre z zamiejscowych ośrodków funkcjonują już któryś rok z kolei, a mimo to zainteresowanie jest duże. Jest to zapewne zasługa tego, że poza klasycznymi zajęciami wykładowymi Uczelnia oferuje słuchaczom udział w zajęciach dodatkowych, o których będzie jeszcze mowa poniżej.

2.2. Struktura słuchaczy

Liczba słuchaczy we wszystkich pięćdziesięciu miejscowościach sięga blisko czterech tysięcy. Statystyki prowadzone przez Regionalną Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG wskazują, że środowisko osób biorących udział w zajęciach jest wysoce sfeminizowane. Liczba kobiet wynosi 3091, natomiast mężczyzn 515. Zatem średnio na jedną słuchaczkę przypada sześciu mężczyzn. Poniżej przedstawione zostały szczegółowe statystyki, z podziałem na wszystkie ośrodki Regionalnej Sieci UTW WSG.

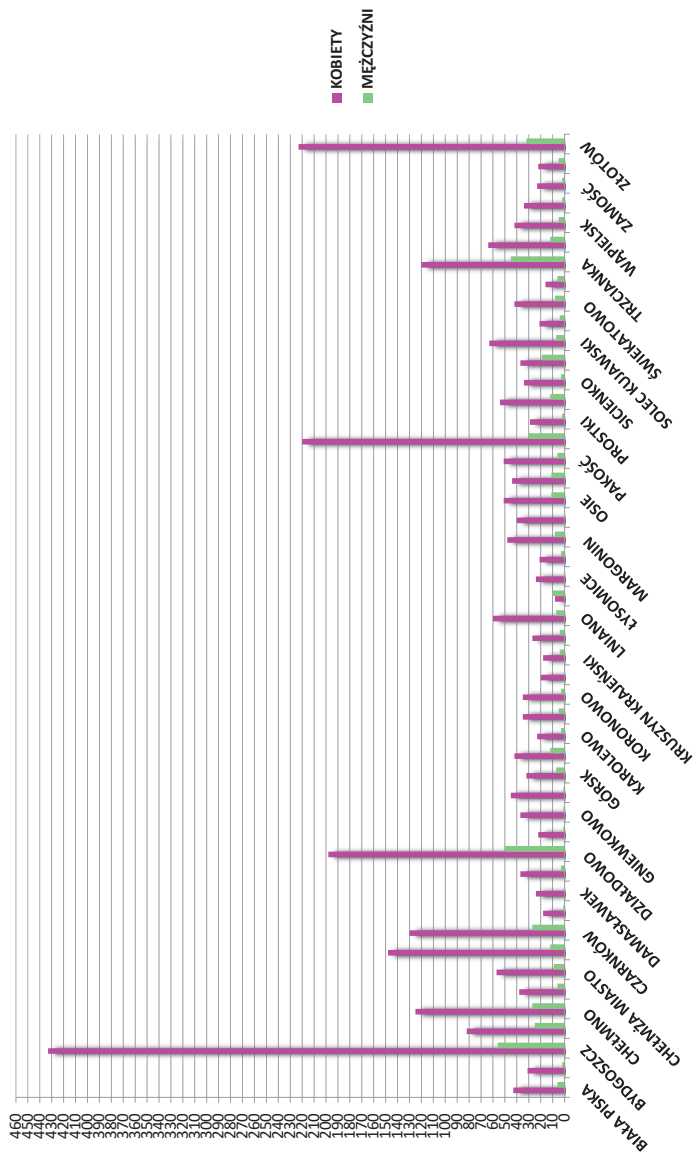
Tabl. 1. Liczba słuchaczy filii Regionalnej Sieci UTW WSG na dzień 31.03.2017 r.

L.P.	FILIA – MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA OSÓB	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
1.	BIAŁA PISKA	49	43	6
2.	BRZOZA	33	31	2
3.	BYDGOSZCZ	489	433	56
4.	CEKCYN	107	82	25
5.	CHEŁMNO	152	125	27
6.	CHEŁMŹA GMINA	44	38	6
7.	CHEŁMŹA MIASTO	66	57	9
8.	CHODZIEŻ	160	148	12
9.	CZARNKÓW	157	130	27
10.	CZERNIKOWO	19	18	1
11.	DAMASŁAWEK	24	24	0
12.	DOBRCZ	40	37	3
13.	DZIAŁDOWO	248	198	50
14.	ELK	23	22	1
15.	GNIEWKOWO	38	37	1
16.	GOLUB - DOBRZYŃ	49	45	1
17.	GÓRSK	39	32	7
18.	GRAJEWO	60	42	12
19.	KAROLEWO	26	23	3
20.	KCYNIA	40	35	5
21.	KORONOWO	38	35	3
22.	KOWALEWO POMORSKIE	20	20	0
23.	KRUSZYN KRAJEŃSKI	22	18	4
24.	LISEWO	31	27	4
25.	LNIANO	67	60	7

L.P.	FILIA – MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA OSÓB	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
26.	LUBIEWO	38	8	10
27.	ŁYSOMICE	24	24	0
28.	MAKSYMILIANOWO	24	21	3
29.	MARGONIN	56	48	8
30.	ORZYSZ	45	40	0
31.	OSIE	62	51	11
32.	OSIELSKO	55	44	11
33.	PAKOŚĆ	57	51	6
34.	PIŁA	250	220	30
35.	PROSTKI	31	29	2
36.	PRUSZCZ	66	54	12
37.	SICIENKO	37	34	3
38.	SŁUPSK	56	37	19
39.	SOLEC KUJAWSKI	70	63	7
40.	SZUBIN	25	21	4
41.	ŚWIEKATOWO	50	42	8
42.	ŚWIĘTAJNO	22	16	6
43.	TRZCIANKA	165	120	45
44.	WĄBRZEŻNO	76	64	12
45.	WĄPIELSK	47	42	5
46.	WIĘCBORK	36	34	2
47.	ZAMOŚĆ	25	23	2
48.	ZŁOTNIKI KUJAWSKIE	27	22	5
49.	ZŁOTÓW	255	223	32
	łącznie:	3640	3091	515

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 6. Struktura słuchaczy Regionalnej Sieci UTW WSG z podziałem na kobiety i mężczyzn

Źródło: opracowanie własne.

Wiek słuchaczy Regionalnej Sieci Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki kształtuje się w zróżnicowanych przedziałach, w zależności od danej miejscowości. Średni wiek dla kobiety wynosi 63 lata, natomiast dla mężczyzny 65 lat. Średnia wieku została zanalizowana na podstawie statystyk średniej wieku z każdej miejscowości. Najmłodsza ze słuchaczek ma 24 lata, uczęszcza na zajęcia w Lnianie. Z kolei najstarszy słuchacz ma 90 lat i aktywnie bierze udział w spotkaniach w Bydgoszczy.

2.3. Cele Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG

Dokumentem, który prawnie określa funkcjonowanie Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki, jest statut uchwalony przez Kolegium Uczelni w 2010 roku. Zawarte są w nim cele oraz formy organizacji zajęć. Sprecyzowane jest również, kto i na jakich warunkach może zostać słuchaczem, oraz określona jest organizacja roku akademickiego, który w Regionalnej Sieci UTW WSG trwa dwa semestry, z podziałem na zimowy oraz letni.

Cele, które władze Uczelni postawiły Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki, to m.in.:

- aktywizacja osób starszych w zakresie edukacji, kultury, turystyki i ochrony zdrowia,
- poszerzanie wiedzy i umiejętności seniorów adekwatnych do ich potrzeb,
- promowanie nowego stylu życia w późnej dorosłości – aktywnego, uczestniczącego w różnych inicjatywach życia społecznego, w tym obywatelskiego,
- kształtowanie świadomości w zakresie aktywności zawodowej osób starszych,
- tworzenie i podtrzymywanie więzi między słuchaczami UTW,
- wykorzystanie doświadczenia i potencjału seniorów w uczeniu się międzygeneracyjnym,

- angażowanie słuchaczy w aktywność na rzecz społeczności lokalnej,
- stworzenie warunków do odbywania praktyk i wolontariatu przez studentów WSG w filiach Regionalnej Sieci UTW WSG,
- kształtowanie świadomości społecznej na temat „trzeciego wieku” przeciwdziałające wykluczeniu seniorów,
- umożliwienie słuchaczom aktywnego udziału w projektach naukowych i badawczych,
- umożliwienie słuchaczom aktywnego udziału w konferencjach, seminariach i projektach dotyczących starzenia się i późnej dorosłości,
- współpraca z innymi organizacjami działającymi na rzecz seniorów,
- promocja idei uczenia się przez całe życie.

Wymienione cele są realizowane poprzez udział słuchaczy w cyklicznych wykładach oraz doraźnych i okazjonalnych prelekcjach popularnonaukowych i naukowych. Słuchacze uczestniczą w panelach dyskusyjnych i konwersatoriach naukowych, gdzie mają możliwość prezentowania swoich opinii oraz wymiany doświadczeń życiowych. Warsztaty manualne i aktywizujące rozwijają umiejętności praktyczne, zgodnie z indywidualnymi zainteresowaniami. Mają one na celu również zmotywowanie uczestników do życia społecznego oraz kulturalnego. Warsztaty komputerowe, hobbystyczne, rehabilitacyjne oraz rekreacyjno-sportowe pozwalają na czynny udział w zajęciach, a także na naukę i doskonalenie wiedzy z zakresów interesujących dziedzin. Przygotowana jest także specjalna oferta szkoleń zawodowych, skierowana do słuchaczy nieaktywnych zawodowo, ale chcących być aktywnymi. Podczas szkoleń można nabyć nowe kompetencje, przydatne na rynku pracy. Dużym zainteresowaniem cieszą się również lektoraty języków obcych. Uczestnicy zapoznają się z językiem obcym oraz kulturą kraju. Udział w lektoratach daje szansę poszerzania horyzontów i rozwoju własnej osobowości. Celem zajęć jest wykształcenie

u słuchaczy kompetencji językowej i komunikacyjnej umożliwiające porozumiewanie się w języku obcym w rozmaitych sytuacjach życiowych, na różnych poziomach znajomości języka. Program jest angażujący i motywujący dla uczących się dzięki właściwemu doborowi omawianych zagadnień, ciekawemu ich ujęciu oraz materiałom dydaktycznym. Podczas zajęć szczególny nacisk kierowany jest na rozwój mowy, znajomości słownictwa i podstawowych umiejętności komunikacyjnych oraz na zaszczepienie pozytywnego stosunku do nauki języka obcego. Forma kursu zachęca do jak najczęstszych interakcji komunikacyjnych poprzez pracę w parach, odgrywanie scenek sytuacyjnych, rozmowy, dyskusje, podczas których słuchacze ćwiczą nowe struktury leksykalne i gramatyczne oraz używają ich w odpowiednim kontekście. Nauka języków możliwa jest w różnych grupach, adekwatnie do stopnia zaawansowania: począwszy od poziomu podstawowego, przez średniozaawansowany, aż do zaawansowanego. Różnego rodzaju wyjazdy studyjne czy inicjatywy integracyjne służą jednoczeniu się wszystkich słuchaczy Regionalnej Sieci UTW WSG, a także burzeniu negatywnego stereotypu starości.

Słuchaczem Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki może być każdy, kto wyraża chęć rozwoju własnej osoby, realizacji niespełnionych planów dotyczących edukacji i samokształcenia się. Głównym hasłem przewodnim Regionalnej Sieci UTW WSG jest popularne powiedzenie, że na naukę nigdy nie jest za późno. Warunkiem dołączenia do grona słuchaczy jest wypełnienie deklaracji przystąpienia do Regionalnej Sieci UTW WSG oraz dokonanie opłaty semestralnej. Osoba nowo wstępująca do wspólnoty słuchaczy składa uroczyste ślubowanie, które brzmi następująco:

- Przystępując do wspólnoty akademickiej
Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku
przy Wyższej Szkole Gospodarki,
świadom jego celów oraz obowiązków Słuchacza, ślubuję uroczyście:*
- zdobywać wiedzę i umiejętności,*
  - rozwijać swoją aktywność,*
  - przestrzegać norm i zasad współżycia społecznego,*
  - godnie reprezentować środowisko Seniorów,*
  - dbać o dobre imię Uczelni i godność Słuchacza Uniwersytetu Trzeciego Wieku.*

Po złożeniu ślubowania słuchacz otrzymuje indeks oraz kartę seniora. W indeksie po każdym wykładzie wpisywana jest data wykładu, imię i nazwisko osoby prowadzącej wykład, tytuł wykładu oraz podpis wykładowcy. Nie są przeprowadzane żadne zaliczenia, kolokwia czy egzaminy, wpis dokonywany jest na podstawie obecności na wykładzie, a sam indeks ma charakter symboliczny. Mimo to spora część osób skrupulatnie prowadzi notatki. Na zakończenie semestru czy w dniu ukończenia kursu słuchacze otrzymują dyplomy bądź też zaświadczenia, które niewątpliwie są dla nich ważnym dokumentem.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom słuchaczy, stworzyliśmy nowoczesną platformę edukacyjną ONTE, na której zamieszczane są materiały z zajęć, prezentacje wykładowców oraz ciekawe wiadomości. Zapisane prezentacje z poszczególnych wykładów można wydrukować i mieć do nich dostęp w każdej chwili.

2.4. Wykłady w Regionalnej Sieci UTW WSG

Wykłady w ramach Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG planowane są na co drugi tydzień – zawsze jest to ten sam dzień i ta sama godzina. Odbywają się z reguły w godzinach popołudniowych. Wyjątek stanowią trzy miejscowości, gdzie spotkania organizowane są w godzinach przedpołudniowych. Słuchacze filii w Osielsku i Sicienku mają wykłady o godzinie 11:00, natomiast słuchacze z Dobrcza o godzinie 10:00. By ułatwić każdemu dostęp do edukacji, to wykładowcy jeżdżą z prelekcją do danych miejscowości, w określonym terminie.

Wykłady odbywają się według ściśle rozpisanego harmonogramu, w którym określone są terminy i tematyka na cały semestr z góry. Harmonogram tworzony jest przy współpracy z koordynatorami zamiejscowych filii UTW oraz samymi słuchaczami, którzy wypełniając ankietę, sami wpisują interesujące ich tematy. Ankieta składa się między innymi z pytania, jakie wykłady w minionym roku akademickim były najbardziej interesujące oraz jakie chcieliby usłyszeć w kolejnych semestrach. Niektórzy słuchacze pomijają tematykę czy dziedzinę nauki, a od razu wpisują imię i nazwisko wykładowcy, z którym mieli już spotkanie, a chcą usłyszeć

kolejne prelekcje. Cenne są także krytyczne uwagi kierowane pod kątem organizacji zajęć. Jest ich mało, ale z każdej z nich wyciągane są konstruktywne wnioski. Słuchacze mają także miejsce na wpisanie swoich uwag i sugestii, które służą nieustannemu doskonaleniu oferty, zarówno pod kątem programowym, jak i organizacyjnym. Opracowanie wyników corocznego badania satysfakcji słuchaczy pozwala na ustalanie tematyki wykładów dostosowanej do indywidualnych potrzeb słuchaczy danej filii, w tym także do wprowadzenia ewentualnych zmian organizacyjnych. Na podstawie prowadzonych corocznie badań ankietowych można wnioskować, że zainteresowania są bardzo szerokie, począwszy od tematów dotyczących zdrowia, pielęgnacji urody, dietetyki, środowiska, historii, sztuki, muzyki, socjologii, psychologii, przez dziedziny turystyczne i geograficzne, a skończywszy na zagadnieniach związanych z prawem i bankowością. Wielokrotnie także oczekiwania słuchaczy wzajemnie się wykluczają. Znalezienie odpowiedniego wykładowcy z każdej dziedziny nauki nie stanowi jednak problemu dla organizatorów.

2.5. Zajęcia dodatkowe

Jak już wspomniano, poza szerokim zakresem tematycznym wykładów w ofercie Regionalnej Sieci UTW WSG znajdują się zajęcia dodatkowe. Jest to bardzo istotny element oferty programowej, ponieważ stwarza szansę wyboru tego, co najbardziej interesuje, dziedziny, w której chciałoby się doskonalić oraz grona ludzi, z którymi chciałoby się najczęściej przebywać. Na całym obszarze Uczelni podejmowane są działania według tych samych, ogólnie przyjętych zasad, jednakże zawsze uwzględnia się także lokalne możliwości mieszkańców oraz regionalną specyfikę zainteresowań słuchaczy.

Ofertę zajęć dodatkowych proponowaną przez Regionalną Sieć UTW WSG można podzielić na sekcje tematyczne. Wyróżnia się następujące sekcje:

- artystyczno-wokalna,
- informatyczna,

- fotograficzna,
- mody i stylizacji,
- pedagogiczno-psychologiczna,
- sportowa,
- zdrowia i rehabilitacji,
- kulinarna.

Sekcja artystyczno-wokalna została utworzona w celu rozwijania umiejętności twórczych wśród słuchaczy Regionalnej Sieci UTW WSG. W ramach sekcji uczestnicy do wyboru mają m.in.:

- warsztaty tworzenia własnej biżuterii,
- warsztaty florystyki hobbystycznej,
- warsztaty malarstwa, rysunku, batiku,
- warsztaty rzeźby w glinie.

Zajęcia realizowane w ramach sekcji artystyczno-wokalnej dają możliwość samorealizacji, doskonalenia posiadanych umiejętności oraz nabywania nowych, a także uwrażliwiania na piękno sztuki. Poprzez uczestnictwo w takich warsztatach poprawia się koordynacja wzrokowo-ruchowa. Osoby biorące udział w zajęciach rozładowują negatywne emocje oraz wszelkie napięcia i stresy. Własnoręczne wykonanie pracy podnosi poziom samoakceptacji oraz poczucia bycia potrzebnym innym. Nic nie daje takiej radości jak samodzielnie wykonana kompozycja z kwiatów czy też unikatowa biżuteria, którą można nosić samemu lub podarować komuś w prezencie. Uczestnicy mają także możliwość udziału w zajęciach wokально-estradowych, prowadzonych przez wykwalifikowaną kadrę z zakresu muzykologii i sztuki estradowej. Podczas zajęć doskonalą umiejętności śpiewu, dykcji, ale przede wszystkim dobrze się bawią. W Bydgoszczy aktywnie działa zespół „Krople Waleriana”, prowadzony przez Pana Waleriana Krenza w ramach sekcji artystyczno-wokalnej, który swoimi występami uświetnia różne uroczystości. Ponadto w ramach sekcji od 2017 roku realizowane są

zajęcia z zakresu nauki gry na bębnach afrykańskich. Ta propozycja spotkała się z dużym zainteresowaniem słuchaczy Regionalnej Sieci UTW WSG.

Sekcja informatyczna przede wszystkim zajmuje się edukacją seniorów w zakresie wykorzystywania nowoczesnych form komunikowania się oraz posługiwania się urządzeniami informatycznymi. Żyjemy obecnie w czasach, w których poziom cyfryzacji jest bardzo wysoki. Brak umiejętności posługiwania się komputerem czy też poruszania w Internecie nie może być czynnikiem wykluczającym osoby starsze z życia społecznego. Stąd oferta zajęć skierowana do osób w wieku 50+. Formuła zajęć dostosowana jest do możliwości uczestników. Każdy pracuje przy własnym stanowisku komputerowym, jednakże jest też możliwość pracy na własnym laptopie. Zajęcia prowadzone są przez wykwalifikowaną kadrę, która tempo zajęć dostosowuje do możliwości uczestników. Podczas zajęć prezentowane są zagadnienia dotyczące podstawowej obsługi komputera oraz wykorzystywania aplikacji użytkowych. W ofercie znajdują się warsztaty komputerowe oraz internetowe, które realizowane są na trzech poziomach: podstawowym, średniozaawansowanym oraz zaawansowanym. W trakcie zajęć uczestnicy poznają zasady bezpiecznego użytkowania Internetu, zakładania i obsługi poczty elektronicznej, korzystania z bankowości elektronicznej, zakładania i obsługi kont na portalach społecznościowych czy używania komunikatorów internetowych (np. Skype), a także korzystania z zasobów Internetu na urządzeniach mobilnych typu smartfon.

Dużym zainteresowaniem cieszą się lektoraty języków obcych. Regionalna Sieć UTW WSG oferuje zajęcia w formie lektoratów w następujących językach: angielski, niemiecki, francuski, rosyjski, hiszpański, włoski. Sekcja językowa ma za zadanie wykształcenie u słuchaczy kompetencji językowych i komunikacyjnych, pozwalających im na porozumiewanie się w języku obcym. Kursy językowe organizowane są na trzech poziomach zaawansowania: podstawowy, średniozaawansowany i zaawansowany. Program zajęć kładzie nacisk na zaangażowanie i rozwój mowy, słownictwa, a także przełamanie barier komunikacyjnych oraz zaszczepienie pozytywnego stosunku do nauki języka obcego. Chętne

osoby mają możliwość zdawania międzynarodowych egzaminów i uzyskiwania honorowanego na całym świecie poświadczenia znajomości języka obcego na określonym poziomie (TOIC).

Kolejną sekcją oferowaną słuchaczom Regionalnej Sieci UTW WSG jest sekcja fotograficzna. Program warsztatów fotograficznych ma na celu wprowadzenie uczestników we wszystkie zagadnienia związane z fotografią cyfrową, w tym zapoznanie się z modelami aparatów fotograficznych oraz technikami wykonywania cyfrowej fotografii. Zajęcia realizowane są na dwóch poziomach zaawansowania – podstawowym i zaawansowanym. Warsztaty zaawansowane obejmują dodatkowo skanowanie zdjęć z aparatu, przygotowywanie pokazu slajdów, a także obróbkę zdjęć w specjalistycznym programie. Uczestnicy mają możliwość nauki posługiwania się podstawowymi programami graficznymi oraz pojęciem, terminologią, typami i formatami plików graficznych.

Równie ciekawa jest sekcja mody i stylizacji wizerunku, w ramach której słuchacze mają możliwość odkrycia w sobie prawdziwego piękna. Uczestnicy mogą poznać techniki podkreślania swoich atutów oraz maskowania niedoskonałości. Program kursu zawiera elementy historii mody, typy urody, kształty figury, dopasowanie kolorystyczne ubiorów do danej osoby. Osoby biorące udział w zajęciach zyskują pewność siebie i świadomość swojej wartości. Pozytywne nastawienie wpływa na lepsze samopoczucie i samoocenę. Zajęcia prowadzone są przez wykwalifikowaną makiżystkę i stylistkę.

Sekcja pedagogiczno-psychologiczna to cykl warsztatów tematycznych poświęconych problemowi wychowania wnuków. „Akademia Superbabci”, bo tak nazywa się obszar proponowanych zajęć, ma na celu nabycie przez słuchaczy umiejętności wspierania rozwoju dziecka poprzez twórczą zabawę oraz dowiedzenie się, jak pomagać rodzicom, jednocześnie nie wyręczając ich z obowiązków i odpowiedzialności za wychowanie dzieci. W ramach sekcji oferowane są dwa moduły zajęć:

- moduł I – psychologia rozwojowa: są to zajęcia praktyczne z psychologiem, wykłady na temat rozwoju dziecka, dyskusje nad problemami, które się pojawiają przy wychowaniu wnuków;

- moduł II – podstawy pedagogiki: obejmuje zajęcia praktyczne z pedagogiem, poznawanie nowych rozwijających form pracy i zabawy z dziećmi.

Do sekcji sportowej zalicza się zajęcia relaksacyjno-ruchowe z elementami jogi, gimnastykę kręgosłupa, zajęcia taneczne, pilates, warsztaty samoobrony oraz nordic walking. Celem tych zajęć jest poznanie technik relaksacji przez aktywność fizyczną. Ćwiczenia wzmacniają mięśnie, odciążają kręgosłup, uelastyczniają ciało. Wpływają także pozytywnie na stan psychiczny organizmu, obniżają poziom stresu. Zajęcia dostosowane są do możliwości osób starszych, prowadzone przez wykwalifikowanych instruktorów. Szkolenie z samoobrony wzmacnia pewność siebie oraz umożliwia szybkie reagowanie w stanie zagrożenia. Osoby starsze są postrzegane jako słabe, dlatego mogą być narażone na wszelkiego rodzaju zagrożenia. Zajęcia praktyczne na sali gimnastycznej pozwalają na naukę chwytów, uderzeń, kopnięć i uścisków obronnych. Udział słuchaczy w zajęciach sekcji sportowej pozwala im na zachowanie aktywności fizycznej oraz dobrej formy. Zajęcia zorganizowane są w taki sposób, że po ich ukończeniu ćwiczyć można nawet same, we własnym domu.

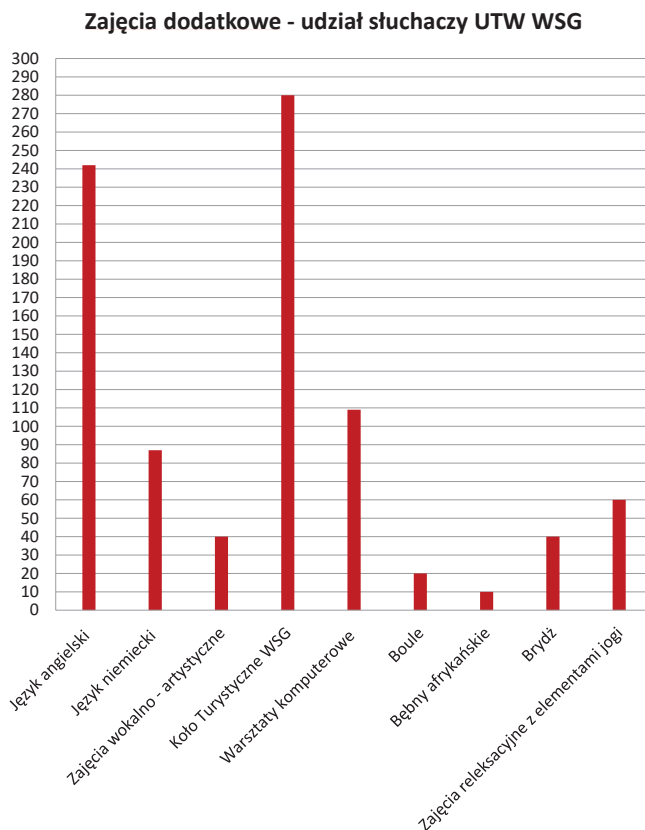
Wyższa Szkoła Gospodarki, rozwijając swoją infrastrukturę rekreacyjno-sportową na kampusie w Bydgoszczy, stworzyła siłownię na wolnym powietrzu, tzw. fit park. Teren kampusu stanowi atrakcyjne miejsce spotkań, nawiązywania kontaktów oraz aktywnego spędzania czasu wolnego, nie tylko dla słuchaczy Regionalnej Sieci UTW WSG. Profesjonalne sprzęty pozwalają na trening całego ciała, ze szczególnym uwzględnieniem mięśni nóg, ramion i brzucha. Siłownia „pod chmurką” to połączenie ruchu z przyjemnością przebywania na świeżym powietrzu, doskonała dla osób w każdym wieku. W ramach sekcji sportowej od kilku lat grupa aktywnych seniorów gra także regularnie w boule. Warto nadmienić, że na koncie tej grupy jest zdobycie wielu nagród i wysokich miejsc w klasyfikacji ogólnopolskich zawodów w boule. Od 2017 roku uruchomiono także zajęcia z brydża, cieszące się dużym zainteresowaniem słuchaczy.

Dbanie o zdrowie oraz utrzymywanie aktywności fizycznej służy pozytywnemu przebiegowi procesu starzenia się. Regionalna Sieć UTW WSG daje możliwość brania udziału w warsztatach choreoterapii, pierwszej pomocy przedmedycznej oraz masażu relaksacyjnego i refleksyjnego. Zajęcia z pierwszej pomocy przedmedycznej dają poczucie bezpieczeństwa i pewności siebie w każdej sytuacji. Szkolenie prowadzone jest przez Instruktorów Pierwszej Pomocy Polskiego Czerwonego Krzyża, według wytycznych Polskiego Czerwonego Krzyża oraz Europejskiej Rady Resuscytacji. Podczas zajęć uczestnicy przyswajają praktyczne umiejętności udzielania pierwszej pomocy, prawidłowych chwytów ratujących życie oraz jak radzić sobie w sytuacji innych zagrożeń. Masaż relaksacyjny i refleksyjny w programie zawiera zagadnienia automasażu, refleksoterapii, wskazań i przeciwwskazań, pozycji złożeniowych do zabiegu oraz technik masażu.

Ostatnia z sekcji prowadzonych w ramach Regionalnej Sieci UTW WSG to sekcja kulinarna. Warsztaty kulinarne dedykowane są osobom chcącym poszerzać swoje umiejętności na temat zdrowego odżywiania się. W ofercie „Akademii Kulinarnej” znajdują się warsztaty: „Wracamy do korzeni. Smaki dzieciństwa”, „Zdrowe odżywianie”, „Odświeżamy menu domowej kuchni”, „Domowa spiżarnia”. Podczas zajęć uczestnicy uczą się, jak przygotowywać dania oraz poznają podstawy *savoir-vivre*, w tym także, jak zmienić negatywne przyzwyczajenia żywieniowe, propagując zdrowy tryb życia gwarantujący długowieczność. Zajęcia niezwykle ciekawe, prowadzone przez szefów kuchni ze znanych restauracji i akademii kulinarnych.

Udział słuchaczy Regionalnej Sieci UTW w zajęciach dodatkowych ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Udział słuchaczy Regionalnej Sieci UTW WSG w zajęciach dodatkowych

Źródło: opracowanie własne.

2.6. Projekty i granty

Regionalna Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki aktywnie bierze udział w licznych konkursach oraz grantach dedykowanych środowisku seniorskiemu. Środki pozyskiwane są z różnymi efektami.

W 2013 roku Regionalna Sieć UTW WSG nawiązała ścisłą współpracę z Komendą Miejską Policji w Bydgoszczy. Słuchacze

wzięli udział w warsztatach z pierwszej pomocy przedmedycznej oraz samoobrony. Łącznie 4 grupy, czyli blisko 100 osób, poznało tajniki obrony przed napastnikiem, radzenia sobie w sytuacjach zagrożenia oraz udzielania pierwszej pomocy. Postępowanie w sytuacji stresowej wymaga wypracowanego modelu reakcji na dane zagrożenie. Seniorzy dowiedzieli się, jak prawidłowo zabezpiecza się miejsce wypadku, wzywa pomoc, a także postępuje z osobą nieprzytomną. Nabyte umiejętności są bardzo przydatne, wzmacniają poczucie bezpieczeństwa i pewności siebie.

We wrześniu 2014 roku odbyły się warsztaty projektu z zakresu edukacji ekonomicznej „Zarządzaj efektywnie swoim budżetem domowym”, dofinansowanego przez Narodowy Bank Polski. Zajęcia realizowane były w 3 miejscowościach, tj.: w Kcyni, Inowrocławiu oraz Bydgoszczy. Sto osób zrzeszonych w Regionalnej Sieci UTW WSG wzięło udział w wykładach oraz warsztatach tematycznych z zakresu ekonomii gospodarstwa domowego. Celem projektu było zwiększenie wiedzy i umiejętności korzystania z mechanizmów rynku usług finansowych oraz w zakresie decyzji inwestycyjnych podejmowanych przez członków gospodarstw domowych.

Od 2014 roku Regionalna Sieć UTW WSG ściśle współpracuje z Akademicką Fundacją „Gaudeamus”. Współpraca została zawiązana w celu umożliwienia aplikowania o środki zewnętrzne w ramach projektów i grantów. Fundacja „Gaudeamus”, jako organizacja pożytku publicznego, działając w imieniu Regionalnej Sieci UTW WSG, otrzymała dofinansowanie zadania realizowanego ze środków pozostających w dyspozycji Stowarzyszenia „Partnerstwo dla Krajny i Pałuk”. Celem projektu „Artystyczna dusza po 50-tce” była aktywizacja kulturalna ludzi starszych, zmierzająca do zwiększenia zaangażowania w życie kulturalne i artystyczne, oraz promocja turystyczna regionu Krajny i Pałuk. W ramach projektu zorganizowane zostały zajęcia z: decoupage, malarstwa, rysunku i batiku, filcowania, tworzenia biżuterii, scrapbookingu oraz warsztaty z florystyki hobbystycznej. Miejscem realizacji zajęć była Kcynia i Szubin. Mieszkańcy Krajny i Pałuk mieli możliwość bezpłatnego udziału w zajęciach, które rozwinęły ich zainteresowania i pasje. Była to okazja do wymiany doświadczeń, nauki nowych

technik prac, układania kompozycji bukietowych na różne okoliczności. Zdobyta wiedza i umiejętności mogą być wykorzystane przez uczestników w przyszłości. Projekt realizowany był w okresie od maja 2013 roku do marca 2014 roku.

Od maja do grudnia 2014 roku realizowany był projekt „Regionalna Sieć Uniwersytetu Trzeciego Wieku WSG szansą rozwoju kulturalnego i artystycznego Seniorów”, dofinansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W Bydgoszczy oraz 15 filiach Regionalnej Sieci UTW WSG odbywały się warsztaty: decoupage, tworzenia własnej biżuterii, scrap-bookingu, filcowania, malarstwa, rysunku i batiku. W zajęciach uczestniczyło łącznie 180 osób, po 12 osób z następujących miejscowości: Bydgoszczy, Brzozy, Chełmży, Dobrcza, Gniewkowa, Inowrocławia, Koronowa, Kowalewa Pomorskiego, Łysomic, Osielska, Pakości, Słupska, Solca Kujawskiego oraz Więcborka. Organizowane zajęcia pozwoliły na kształtowanie wrażliwości artystycznej, poznanie nowych technik zdobienia i tworzenia różnych prac. Były też doskonałą formą oderwania się seniorów od codzienności, szansą na rozwój zainteresowań i doskonalenie umiejętności. Uczestnicy własnoręcznie wykonywali prace, które później mogli zabrać ze sobą do domu. Podczas zajęć powstały unikatowe i niepowtarzalne prace. Udział w zajęciach był też swego rodzaju terapią, możliwością rozładowania negatywnych emocji oraz spotkania się w przyjaznej atmosferze.

Regionalna Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG współpracuje także z Latarnikami Polski Cyfrowej. W filiach Regionalnej Sieci UTW WSG odbywają się darmowe warsztaty z obsługi komputera i Internetu dla osób 50+. Słuchacze z Karolewa, Koronowa, Brzozy, Solca Kujawskiego, Dobrcza oraz Złotnik Kujawskich już ukończyli kurs podstawowej obsługi komputera.

W 2015 roku realizowany był projekt finansowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pt. „Festiwal Twórczości Uniwersytetów Trzeciego Wieku”. Projekt adresowany był do seniorów, którzy chcieli zaprezentować swoje umiejętności artystyczne na scenie. Występy miały charakter konkursu na najciekawsze prezentacje artystyczne w różnych kategoriach. Podczas

festiwalu aktywni seniorzy zaprezentowali przed szeroką publicznością swoje umiejętności z różnych dziedzin sztuki. Rezultatami realizowanego zadania była poprawa jakości i życia ludzi starszych poprzez wzmacnianie i integrację środowiska, w tym także poprzez promowanie kultury i sztuki. Kolejnym rezultatem było zapewnienie aktywności społecznej, fizycznej oraz intelektualnej osób starszych oraz pobudzanie seniorów do pracy scenicznej, ze szczególnym uwzględnieniem programów o charakterze rozrywkowym. Festiwal był także doskonałą formą podtrzymywanie więzi społecznych i komunikacji międzyludzkiej wśród seniorów. Udział w festiwalu był dla seniorów formą arteterapii, przeciwdziałającej osamotnieniu, depresji i wykluczeniu ze społeczeństwa. Adresatami zadania byli słuchacze uniwersytetów trzeciego wieku z całego województwa kujawsko-pomorskiego. Festiwal został podzielony na 4 kategorie:

- taniec – w tej kategorii udział brały zespoły wszystkich form tańca, działające w jednostkach kulturalnych i oświatowych,
- śpiew – występy solowe i grupowe, wykonywane a capella, z towarzyszeniem instrumentu lub z przygotowanym wcześniej na nośniku CD podkładem muzycznym,
- teatr – w prezentacji uczestniczyły zespoły uprawiające różnorodne formy teatralne, np.: teatry dramatyczne, teatry poetyckie, teatry publicystyczne, teatry pantomimy, teatry lalkowe,
- poezja – forma i tematyka wierszy biorących udział w festiwalu była dowolna.

W każdej z powyższych kategorii wyłonionych zostało 3 najlepszych uczestników, którzy otrzymali nagrody, puchary oraz dyplomy. Zorganizowane wydarzenie wpłynęło na rozwój aktywności twórczej, propagowanie i prezentację twórczości własnej oraz innych autorów, integrację środowisk uniwersytetów trzeciego wieku, a także współpracę kulturalną i wymianę doświadczeń środowisk osób starszych.

Pozyskiwanie środków dodatkowych na finansowanie różnego rodzaju działań stwarza możliwość urozmaicenia oferty zajęć realizowanych w ramach Regionalnej Sieci UTW WSG, a przede wszystkim aktywizacji osób starszych. Zajęcia w ramach projektów odbywają się z reguły bezpłatnie i cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem. Udział w spotkaniach pozwala na przyswojenie nowej wiedzy oraz dodatkowych umiejętności, które mogą zostać wykorzystane przez uczestników w przyszłości. Powyżej opisane zostały i projekty, i granty dla seniorów realizowane samodzielnie przez Uczelnię bądź przy współpracy z Akademicką Fundacją „Gaudemus”. Dzięki realizowanym grantom i projektom zdobywaliśmy doświadczenie, dlatego nieustannie staramy się o pozyskiwanie środków zewnętrznych na organizację tego typu zajęć. Przygotowywane są projekty na konkursy ogłaszane przez różnego rodzaju instytucje działające na szczeblu lokalnym, wojewódzkim, jak i ogólnopolskim.

2.7. Aktywność fizyczna, społeczna, kulturowa słuchaczy RS UTW WSG

Słuchacze Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG posiadający dużą ilość czasu wolnego mają okazję uczestniczyć również w różnego rodzaju zajęciach, spotkaniach sekcji zainteresowań, imprezach integracyjnych i okolicznościowych oraz wycieczkach krajowych i zagranicznych.

Ogromnym zainteresowaniem wśród uczestników Regionalnej Sieci UTW WSG cieszy się turystyka i aktywne spędzenie czasu wolnego. W ramach sieci słuchacze aktywnie działają w Kole Turystycznym „Włóczyki”, którego opiekunem jest mgr Tomasz Kądziński. Spotkania sekcji odbywają się cyklicznie, minimum raz w miesiącu. Podczas nich omawiany jest program organizowanych wycieczek oraz wspomniane są te, które się już odbyły. Spotkania są bardzo ciekawe, ponieważ to niekiedy sami uczestnicy wypraw prezentują relacje z odbytych wyjazdów. Program wycieczek ustalany jest w październiku, na cały rok akademicki. Dotychczas słuchacze mieli okazję zwiedzać Polskę, m.in.: Poznań, Płock, War-

szawę, Wrocław, Gniezno, Kwidzyn, Malbork, Frombork, Reszel, Świętą Lipkę, Toruń, Chełmno, Kotlinę Kłodzką i okolice, Szczecin, Gdańsk, Gdynię, Sopot i wiele innych miejsc. Niezapomnianych wrażeń dostarczyły wędrowki po parkach narodowych – Tatrzańskim, Karkonoskim, Słowińskim i Ojcowskim. Słuchacze wspólnie zwiedzali także Mazury i Suwalszczyznę, Podlasie, Dolny Śląsk, Podhale, Wielkopolskę, Kaszuby, Pomorze, region lubuski i Bieszczady. Niesamowite wspomnienia przywieźli także z wojaży zagranicznych, organizowanych m.in. do Austrii, Belgii, Grecji, Chorwacji, Niemiec, Włoch, Bośni i Hercegowiny oraz Czarnogóry. Ilość organizowanych wyjazdów oraz żywe zainteresowanie słuchaczy ofertą wyjazdów świadczą zdecydowanie o tym, że seniorzy uwielbiają zwiedzać, podróżować i poznawać nowe miejsca.

Tematy wykładów z zakresu turystyki cieszą się największym zainteresowaniem wśród seniorów. Słuchacze mają także możliwość uczestniczenia w spotkaniach Bydgoskiego Klubu Podróżnika. Wykłady prowadzą najczęściej osoby, które dużo podróżują i pragną dzielić się z innymi swoimi doświadczeniami. Na spotkaniach prezentowane były następujące tematy: „Pakistan – przełamując stereotypy”, „Kurdystan”, „Indochiny”, „Czarna Afryka Równikowa”, „Podróż do kraju Rajskiego Ptaka”.

Seniorzy skupieni wokół Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki bardzo chętnie uczestniczą także w różnego rodzaju imprezach, które mają przede wszystkim charakter integracyjny oraz rozrywkowy. W większości inicjatywa zorganizowania zabawy wychodzi od samych słuchaczy. Liczba wydarzeń organizowanych dla uczestników UTW jest bardzo duża. Relacje zdjęciowe oraz opisy osób biorących udział pokazują, że wcale nie trzeba wysokich nakładów finansowych, by dane przedsięwzięcie było udane. Bardzo ważne jest nastawienie oraz dobry humor, którego seniorom nie brakuje. Słuchacze Regionalnej Sieci UTW WSG pokazują, że negatywne stereotypy dotyczące starości i osób w wieku podeszłym wcale ich nie dotyczą. Relacje z wydarzeń na bieżąco umieszczane są na stronie internetowej uniwersytetu, w zakładce „GALERIA UTW” oraz na profilu społecznościowym Facebook.

Jednym z celów statutowych UTW WSG jest dbałość o tworzenie i podtrzymywanie więzi między słuchaczami. Duży nacisk kładzie się na integrację środowiska seniorów w grupie rówieśniczej, ale także pomiędzy słuchaczami poszczególnych filii Regionalnej Sieci UTW WSG. Średnio raz w roku zamiejscowe filie zapraszane są na wspólny wykład ze słuchaczami w Bydgoszczy. Te wizyty to doskonała okazja do wymiany doświadczeń, poglądów, ale przede wszystkim spotkań towarzyskich. Po wspólnie wysłuchanym wykładzie seniorzy mają organizowany czas wolny. Uczestnicy umożliwia się zwiedzanie Centrum Rehabilitacji i Odnowy Biologicznej „Rewital”, położonego na kampusie Uczelni, oraz Muzeum Fotografii. Goście mają okazję obejrzeć eksponaty muzealne oraz uczestniczyć w sesji fotograficznej, w profesjonalnym atelier. Jest to też świetna zabawa, gdyż przez chwilę mogą wcielić się w kogoś innego, zakładając przebranie, maskę lub inny rekwizyt. Kolejnym etapem wycieczki jest często zwiedzanie Bydgoszczy z przewodnikiem, w sezonie letnim rejs tramwajem wodnym, wyjazd do Lubostronia, Ostromecka i wiele innych atrakcji.

Pomysłów do organizacji imprez nie brakuje, począwszy od święta ziemniaka, spotkania wigilijnego, balu karnawałowego, walentynek, andrzejek, balu przebierańców, ale także spotkań przy grillu czy ognisku i wspólnego biesiadowania. Organizowane imprezy są formą odskoczni od rzeczywistości. Uczestnikom towarzyszy dobry nastrój i nieustanny uśmiech na twarzy. Potrafią się bawić i cieszyć życiem. Każda dodatkowa motywacja, aby wyjść z domu, jest ważna; ponadto można miło spędzić czas.

Uczelnia chętnie angażuje się także w różnego rodzaju akcje organizowane przez inne instytucje. Co roku ulicami miasta Bydgoszczy odbywa się Przemarsz Kapeluszy, połączony także z juwenaliami bydgoskich uniwersytetów trzeciego wieku. Organizatorami przemarszu byli w poprzednich latach: Stowarzyszenie „Z potrzeby serca” (Dom Dziennego Pobytu „Senior”), Miejskie Centrum Kultury, Bydgoska Rada Seniorów oraz działające na terenie Bydgoszczy uniwersytety trzeciego wieku. Organizację wydarzenia wspierają także służby czuwające nad bezpieczeństwem: Straż Miejska w Bydgoszczy, Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy oraz Urząd Miasta Bydgoszczy. Celem organizowa-

nej imprezy jest przede wszystkim integracja seniorów mieszkających w Bydgoszczy i okolicach. Duże zainteresowanie tą inicjatywą i liczny udział w przemarszu pokazuje, że osoby starsze są nadal aktywne i zaangażowane w życie społeczności lokalnej. Barwne stroje i oryginalne kapelusze, wykonane własnoręcznie przez słuchaczy, uśmiechy na twarzy, dobry humor i wspaniała muzyka, tak w skrócie można opisać przemarsz. Podczas przemarszu występują także dzieci i młodzież, co stanowi formę wymiany doświadczeń międzypokoleniowych i budowania właściwych relacji. Aby oddać cały charakter i podniosłość tego wydarzenia, trzeba koniecznie w nim wziąć udział!

Słuchacze Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG zaangażowali się w akcję „Okuliści dla Afryki”, prowadzoną przez Klinikę Okulus w Bielsko-Białej. Dla większości osób okulary często nie mają żadnej wartości, ale dla mieszkańca Afryki mogą oznaczać odzyskanie ostrego widzenia i większy komfort życia przez wiele lat. Zbierane były okulary do czytania, słoneczne i przeciwsłoneczne. Akcja rozpoczęła się na początku stycznia 2014 roku i trwała do końca lutego. Słuchaczom udało się zebrać blisko 400 par okularów. Do zbiórki przyłączyli się seniorzy z zamiejscowych ośrodków UTW WSG, a także mieszkańcy Bydgoszczy. Zebrane okulary trafiły do Kliniki Okulus, a stamtąd do mieszkańców Kamerunu.

Seniorzy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Słupsku wsparli Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Zwierząt „Animals” (OTOZ). Słuchaczom udało się zebrać i przekazać ponad 80 kg karmy dla psów, 30 kg karmy dla kotów oraz kilkanaście koców, służących jako pościel dla zwierzątek. Zaangażowanie w akcję było bardzo duże, planowana jest kolejna zbiórka, by pomóc bezdomnym zwierzętom.

Zbierane były także przybory szkolne dla podopiecznych Caritas Diecezji Bydgoskiej, w ramach społecznej kampanii „Tornister pełen uśmiechów”. Zgromadzone przybory szkolne, zeszyty i materiały biurowe trafiły do najbardziej potrzebujących. Wśród ofiarowanych przedmiotów były także słowniki, encyklopedie, lektury i bajki.

W marcu 2017 roku na terenie kampusu Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy utworzona została pierwsza w Bydgosz-

czy jadłodzielnia – „Karmik”. Uczelnia od wielu lat realizuje projekty społeczne, w tym także propagowana jest właśnie idea foodsharingu związana z dzieleniem się jedzeniem oraz uświadamianiem jego wartości. Ogromnym zaangażowaniem w funkcjonowanie jadłodzielni wykazują się słuchacze Regionalnej Sieci UTW WSG, którzy opiekują się „Karmnikiem” oraz chętnie dzielą się różnymi produktami żywnościowymi. Występują również w roli „Ratowników Żywności”, szukając sklepów czy nawet osób indywidualnych, które chcą podzielić się jedzeniem z innymi. Korzystać z „Karmika” mogą wszystkie osoby potrzebujące z Bydgoszczy, a zwłaszcza z najbliższych dzielnic, takich jak Okole, Bocianowo czy Śródmieście. Osób potrzebujących jest bardzo dużo, dlatego niezmiernie cieszy fakt, iż słuchacze Regionalnej Sieci UTW WSG wspierają tego typu inicjatywy i chętnie się w nie angażują.

Wolontariat słuchaczy Regionalnej Sieci UTW WSG jest bardzo popularny, ponieważ większość osób jest już nieaktywna zawodowo i chce „coś od siebie” dać innym. Mimo różnych innych zajęć udaje się czasem wygospodarować odrobinę wolnego czasu, tak by nadal cieszyć się życiem i pomagać innym. Pomoc innym powoduje, że nadal czujemy się potrzebni i umacniamy poczucie naszej wartości. Wzajemna pomoc może często objawiać się poprzez małe gesty, które często dla nas nie mają większego znaczenia, a dla kogoś są one niezwykle ważne. Pomóc możemy każdemu, wystarczą tylko dobre chęci. Pojedynczo możemy niewiele, ale w grupie działania nabierają zupełnie innego wymiaru. Ideę wolontariatu idealnie odzwierciedlają słowa Flory Edwards: „Kiedy pomagamy innym, pomagamy sobie, ponieważ wszelkie dobro, które dajemy, zatacza koło i wraca do nas”⁴⁴.

Słuchacze Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG bardzo chętnie angażują się także w działalność organizacyjną na rzecz UTW, powołując z własnej inicjatywy rady słuchaczy czy samorządy słuchaczy UTW. Działalność społeczna stanowiąca o samorządności i samoorganizacji słuchaczy daje im możliwość wpływania na sposób i jakość funkcjonowania danej filii Regio-

44 <http://www.czystkowo.szkolna.net/n,kiedy-pomagamy-innym-pomagamy-sobie-poniewaz-wszelkie-dobro-ktore-dajemy-zatacza-kolo-i-wraca-do-nas-flora-edwards>
[dostęp: 01.04.2017]

nalnej Sieci UTW WSG. Jest także często doskonałym sposobem na wyodrębnienie się (na podstawie naturalnych mechanizmów selekcyjnych) lidera grupy, który często później zostaje członkiem gminnej rady seniorów (przykład Bydgoszczy). Aktywni słuchacze mają także możliwość publikowania informacji o swojej działalności w „Kurierze Seniora” – czasopiśmie Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, które sukcesywnie wydawane jest od 2012 roku. Uczelnia dokłada wszelkich starań, aby w każdym numerze pojawiły się informacje o działalności każdej z filii RS UTW WSG.

Poniżej zaprezentowano wszystkie z 50 działających filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. Zarówno te, które uczelnia inicjowała i prowadzi samodzielnie od początku ich działalności, jak również te, którym patronuje naukowo. W tym miejscu należy podkreślić i wyrazić szczególne uznanie dla Starosty Bydgoskiego – Pana Wojciecha Porzycha oraz Starosty Toruńskiego – Pana Mirosława Graczyka. Obaj Panowie Starostowie wyszli z inicjatywą spotkania wszystkich burmistrzów i wójtów, miast oraz gmin z terenu powiatu bydgoskiego oraz powiatu toruńskiego, które odbyło się dnia 15 czerwca 2012 r. w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy. Podczas tego spotkania uroczystie podpisano dokument: *Porozumienie na rzecz rozwoju regionu bydgosko-toruńskiego*. W §2, pkt. 5 tegoż dokumentu zapisano, że jednym z działań na rzecz rozwoju regionu jest *Kreowanie mechanizmów aktywizacji osób starszych, w tym tworzenie sieciowych uniwersytetów trzeciego wieku*. To niewątpliwie przyczyniło się do tak dynamicznego rozwoju Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki.

FILIE REGIONALNEJ SIECI UTW WSG

1. Biała Piska

Data powstania: 14 października 2013 r.
Adres: Zespół Obsługi Placówek Oświatowych,
ul. Moniuszki 7, 12-230 Biała Piska

Efektom współpracy pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki – Wydziałem w Ełku a Gminą Biała Piska jest utworzenie filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG w Białej Piskiej (woj. warmińsko-mazurskie). Działalność filii możliwa jest dzięki dużemu zaangażowaniu przedstawicieli władz Urzędu Miasta w Białej Piskiej, a także Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury oraz Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Białej Piskiej.

Grono słuchaczy aktywnie bierze udział w wykładach z zakresu turystyki, zdrowia, rekreacji, historii, sztuki, spotykając się regularnie dwa razy w miesiącu. Dużą rangę stanowi dla uczestników uroczystość inauguracji nowego roku akademickiego, jak również jego uroczyste zakończenie. Elementem wyróżniającym filię Regionalnej Sieci UTW WSG w Białej Piskiej jest posiadana przez każdego ze słuchaczy niebieska koszulka z logo Gminy Biała Piska oraz Wyższej Szkoły Gospodarki. Jest to miły akcent zainicjowany przez samych słuchaczy, którym nie brakuje ciekawych pomysłów. Słuchacze cenią sobie spotkania zorganizowane co najmniej dwa razy w miesiącu i różnego rodzaju inicjatywy dodatkowe. Słuchacze są niezwykle aktywni i nie mają czasu na nudę.

Życzymy podejmowania kolejnych dynamicznych działań i angażowania mieszkańców całej Gminy Biała Piska.

2. Brzoza

Data powstania: 5 lipca 2012 r.

Adres: Gimnazjum im. Karola Wojtyły w Brzozie,
ul. Powstańców Wielkopolskich 31a, 86-061 Brzoza

Filia Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG w Brzozie (gmina Nowa Wieś Wielka, powiat bydgoski, woj. kujawsko-pomorskie) powstała przy współpracy Uczelni oraz Urzędu Gminy Nowej Wsi Wielkiej. Inicjatorem utworzenia filii w Brzozie był Wójt Gminy Nowa Wieś Wielka – Pan mgr Wojciech Oskwarek oraz Sekretarz Gminy Nowa Wieś Wielka – Pan mgr Leszek Latosiński. Funkcjonowanie filii jest możliwe także dzięki dużemu wsparciu dyrekcji i pracowników Gimnazjum im. Karola Wojtyły w Brzozie, m.in. dyrektora szkoły Pana mgra Zbigniewa Smutka.

Grupa słuchaczy charakteryzuje się dużym optymizmem, aktywnością oraz przejawia wiele pomysłów i inicjatyw, które w miarę możliwości są realizowane. Słuchacze z zainteresowaniem uczestniczą w wykładach, sami też chętnie zgłębiają wiedzę. Pokłady energii rozładują podczas zajęć sportowych, spotkań na świeżym powietrzu i innych inicjatyw integracyjnych. Na szczególne wyróżnienie zasługuje słuchaczka Pani Aleksandra Józefowicz, która pełni funkcję przewodniczącej rady słuchaczy RS UTW WSG w filii w Brzozie. Jest niezwykle zaangażowaną osobą, dzięki której przepływ komunikacji pomiędzy słuchaczami a Uczelnią jest na wysokim poziomie. Wyrazy szczerego uznania dla Pani Aleksandry, a także dla wszystkich słuchaczy, którzy są z nami nawet od samego początku funkcjonowania filii. Spotkania w ramach zajęć organizowanych w filii RS UTW WSG w Brzozie są doskonałą odskocznią od rzeczywistości, dają także możliwość rozwoju indywidualnych zainteresowań i pasji.

3. Bydgoszcz

Data powstania: 1 października 2009 r.

Adres: Wyższa Szkoła Gospodarki,
ul. Garbary 2, 85-229 Bydgoszcz

Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki to doskonała forma aktywności zarówno psychicznej, kulturalnej, społecznej, jak i fizycznej. Obecnie w siedzibie macierzystej Uczel-

ni, tj. w Bydgoszczy, w zajęciach regularnie uczestniczy ponad 400 osób, które korzystają z szerokiej oferty edukacyjnej. Wykłady odbywają się w piątki, z podziałem na grupy: pierwsza grupa o godz. 12:00, druga grupa o godz. 14:00, gdzie według ustalonego harmonogramu prelegenci przedstawiają interesujące treści z zakresu różnych dziedzin nauki. Wykłady to jedynie wstęp do tego, co się dzieje w bydgoskiej siedzibie Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. Organizowane są zajęcia z języka angielskiego i niemieckiego, różniące się stopniem zaawansowania znajomości języka obcego przez uczestników. Realizowane są także zajęcia komputerowe, które mają na celu naukę sprawnego wykorzystania najważniejszego narzędzia obecnych czasów – komputera, realizowane są na poziomie podstawowym, średniozaawansowanym i zaawansowanym. Słuchacze cenią sobie również zajęcia rekreacyjno-sportowe, współorganizowane przez Centrum Fitness i Dietetyki Rewital WSG, wśród których największym zainteresowaniem cieszą się zajęcia relaksacyjno-ruchowe z elementami jogi oraz gimnastyka kręgosłupa. Do dyspozycji słuchacze mają również Akademickie Centrum Medyczne WSG, gdzie mogą skorzystać z porad lekarzy oraz szeregu zabiegów rehabilitacyjnych. Na terenie kampusu Uczelni dostępna jest także zewnętrzna siłownia, gdzie w każdej chwili można poćwiczyć na świeżym powietrzu. Raz w tygodniu uczestnicy spotykają się na treningi gry w boule, nazywanej również petanką (od francuskiego pétanque) czy grą w kule. Do przyjemnych spotkań należy niewątpliwie nauka gry w brydża sportowego. Równie interesujące są warsztaty wokalnno-estradowe, prowadzone przez Państwa Waleriana i Elżbietę Krenzów. Po niecałym roku działalności zespół „Krople Waleriana” może pochwalić się główną nagrodą w konkursie „Artystyczne Spotkania Seniorów w Nakle”. Poza tym bydgoscy słuchacze Regionalnej Sieci UTW WSG często jeżdżą na wycieczki krajowe, jak i zagraniczne. Do najprzyjemniejszych należą spotkania integracyjne, zabawy andrzejkowe, karnawałowe, bale przebierańców, spotkania na świeżym powietrzu przy grillu i wspólne biesiady. Słuchacze UTW WSG w Bydgoszczy aktywnie angażują się także w społeczną inicjatywę „Jadłodzielnia WSG – Karmnik” oraz w różnego rodzaju inicjatywy charytatywne i zbiórki dla potrzebujących, jak również

w wolontariat. Spotkania w ramach Regionalnej Sieci UTW WSG dają seniorom możliwość rozwijania swoich pasji i zainteresowań, w przyjemnej atmosferze wraz z rówieśnikami bogatymi w różnorodne doświadczenia życiowe.

4. Cekcyn

Data powstania: 3 października 2016 r.

Zapisy i szczegółowe informacje: Urząd Gminy

Cekcyn, ul. Szkolna 2, 89-511 Czekcyn

Wykłady odbywają się w: Gminny Ośrodek Kultury,
ul. Szkolna 4, 89-511 Czekcyn

Wskutek porozumienia zawiązała się współpraca pomiędzy Uczelnią a Gminą Czekcyn, której efektem jest utworzenie filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Czekcynie (woj. kujawsko-pomorskie). Inicjatorami utworzenia filii w Czekcynie byli: Wójt Gminy Czekcyn – Pan Jacek Brygman, Przewodniczący Rady Gminy Czekcyn – Pan Tomasz Borta, Wiceprzewodniczący Rady Gminy Czekcyn – Pan Wojciech Sierosławski oraz cała Rada Gminy Czekcyn. Na szczególne wyróżnienie w procesie inicjowania filii RS UTW WSG w Czekcynie zasługuje Pani Irena Babińska, przewodnicząca Koła Emerytów i Rencistów w Gminie Czekcyn. Filia RS UTW w Czekcynie jest drugą pod względem liczebności, zaraz po Bydgoszczy, filią Regio-

nalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. W zajęciach biorą udział mieszkańcy Cekcyna oraz okolicznych miejscowości. Niezwykle aktywni słuchacze biorą także udział w dodatkowych zajęciach teatralnych, szachowych, sekcji turystycznej, zajęciach sportowych (aerobik i joga) oraz w lektoracie języka angielskiego i niemieckiego, które są już organizowane w mniejszych grupach. Z inicjatywy słuchaczy w strukturze filii RS UTW WSG w Cekcynie funkcjonuje Rada Słuchaczy, w składzie: Przewodniczący Pan Ryszard Rudnik, Zastępca Przewodniczącego Pani Zofia Smoleń, Skarbnik Pani Danuta Sadowska oraz Kronikarz Pani Regina Czerwińska. Funkcjonowanie filii RS UTW WSG w Cekcynie niezwykle aktywnie wspiera Pani Ilona Lesikowska, która jest pracownikiem Urzędu Gminy w Cekcynie.

5. Chełmno

Data powstania: 16 stycznia 2009 r.
Adres: Chełmiński Dom Kultury,
ul. Dworcowa 40a, 86-200 Chełmno

W 2016 roku Wyższa Szkoła Gospodarki objęła patronatem naukowym funkcjonujący od 2009 roku Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chełmnie (woj. kujawsko-pomorskie), włączając go tym samym w struktury Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego

Wiekowi WSG. Inicjatorem i organem prowadzącym jest Chełmiński Dom Kultury, w którym stanowisko dyrektora zajmuje Pan Janusz Napora. Seniorów reprezentuje Rada Słuchaczy, której Przewodniczącym jest Pan Mieczysław Majewski. Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chełmnie upowszechnia inicjatywy edukacyjne, a także wpływa na rozwój siebie i aktywizację osób starszych. Słuchacze biorą udział w organizowanych wykładach, których tematyka jest dostosowana do ich aktualnych zainteresowań. Organizowane są także zajęcia fakultatywne, są to m.in. lektoraty z języka angielskiego i niemieckiego, różniące się stopniem zaawansowania. Dużą popularnością cieszą się również warsztaty komputerowe oraz zajęcia sportowe. Do zainteresowań słuchaczy należą wycieczki, także wspólne wyjazdy na koncerty. W Chełmnie – „Mieście Zakochanych” – często organizowane są spotkania i imprezy integracyjne dla osób starszych.

6. Chełmża – gmina

Data powstania: 18 listopada 2015 r.

Adres: Urząd Gminy Chełmża,
ul. Wodna 2, 87-140 Chełmża

Początkiem współpracy było podpisanie porozumienia pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki a Gminą Chełmża (woj. kujawsko-pomorskie), reprezentowaną przez Wójta Gminy Pana Jacka Czarneckiego.

Grupa słuchaczy z zapałem bierze udział w organizowanych wykładach, spotkaniach integracyjnych oraz wyjazdach turystycznych. Zajęcia odbywają się w środy o godzinie 17:30 i biorą w nich aktywny udział mieszkańcy gminy Chełmża, dla których jest to ciekawa forma spędzania czasu wolnego, nabycia nowej wiedzy, a także doskonała okazja do spotkań towarzyskich. Słuchacze regularnie uczestniczą czynnie także w zajęciach nordic walking. Trasy pokonywane pieszo można mierzyć w kilometrach, których się już całkiem sporo nazbierało od początku istnienia sekcji nordic walking. Organizowane są także wyjazdy na basen do Centrum Sportu i Rekreacji „Olender” w Wielkiej Nieszawce. Sprawne funkcjonowanie filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG w gminie Chełmża nie byłoby możliwe, gdyby nie duże zaangażowanie Pani Ewy Skoniecznej.

7. Chełmża – miasto

Data powstania: 17 października 2012 r.

Zapisy i szczegółowe informacje:

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna

im. Juliana Preisa w Chełmży,

ul. Rynek 4, 87-140 Chełmża

Zajęcia odbywają się w:

Chełmżyński Ośrodek Kultury,

ul. Bydgoska 7, 87-140 Chełmża

Filia Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w mieście Chełmża (woj. kujawsko-pomorskie) jest efektem współpracy pomiędzy Urzędem Miasta w Chełmży i Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Juliana Preisa w Chełmży z Wyższą Szkołą Gospodarki w Bydgoszczy. Koordynatorem filii jest Dyrektor Biblioteki w Chełmży Pani Urszula Meszyńska, która jest osobą niezwykle zaangażowaną w funkcjonowanie UTW w Chełmży. Z inicjatywy samych słuchaczy funkcjonuje Zarząd Słuchaczy, w skład którego wchodzi: Pani Urszula Gużyńska, Pani Irena Szubrych oraz Pani Marianna Zelmańska. Środowisko seniorów skupione w filii RS UTW WSG w Chełmży bierze aktywny udział w spotkaniach, z zainteresowaniem słuchając wykładów oraz dyskutując z prelegentami. Organizowane są także zajęcia komputerowe, lektoraty języka angielskiego oraz zajęcia sportowe. Uczestnikom nie brakuje motywacji do organizacji różnego rodzaju spotkań integracyjnych i imprez okolicznościowych. Zajęcia odbywają się regularnie, według ustalonego harmonogramu, w siedzibie Chełmżyńskiego Ośrodka Kultury, w środy o godzinie 15:30. Słuchacze chętnie włączają się w wydarzenia organizowane przez władze miasta, sami organizując także zajęcia z rękodzieła oraz wyjazdy do Opery Nova w Bydgoszczy.

8. Chodzież

Data powstania: 14 września 2007 r.

Adres: Uniwersytet Trzeciego Wieku

w Chodzieży, ul. Jagiellońska 3, 64-800 Chodzież

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chodzieży (woj. wielkopolskie) jest stowarzyszeniem, które zostało utworzone 14 września 2007 roku. Od 2015 roku UTW w Chodzieży działa pod patrona-

tem naukowym Wyższej Szkoły Gospodarki, będąc jednocześnie filią Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Funkcję Prezesa sprawuje Pani Jadwiga Należyty. Słuchacze uczestniczą w spotkaniach, które mają na celu rozwój intelektualny, fizyczny oraz aktywność na rzecz społeczności lokalnej. Cotygodniowe zajęcia w sekcjach i klubach zainteresowań powodują, że grupa jest bardzo aktywna. Największą popularnością cieszą się zajęcia sportowo-rekreacyjne (basen, joga, gimnastyka) oraz zajęcia z języków obcych (angielski i niemiecki). Wśród słuchaczy działa także chór „Apasjonata”, który swymi występami uświetnia różnego rodzaju uroczystości. Chodzieskie UTW aktywizuje i nie pozwala na bierność słuchaczy, podejmując działania integracyjne we własnym gronie, a także międzypokoleniowo.

9. Czarnków

Data powstania: 2012 r.

Adres: Uniwersytet Trzeciego Wieku

w Czarnkowie, ul. Kościuszki 90, 64-700 Czarnków

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Czarnkowie (woj. wielkopolskie) działający pod patronatem naukowym Wyższej Szkoły Gospodarki to stowarzyszenie powstałe w 2012 roku. Od 2015 roku funkcjonuje w strukturze Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Skupia osoby po 55. roku życia – aktywnych seniorów, którzy pragną zadbać o rozwój intelektualny, a także

o sprawność fizyczną. Dzięki UTW uczestnicy mogą zintegrować się w środowisku lokalnym i międzypokoleniowo. Misją UTW w Czarnkowie jest: poprawa jakości życia seniorów, stworzenie warunków do dobrego starzenia się. Myślą przewodnią UTW jest przełamywanie negatywnych stereotypów i wyobrażeń przypisujących ludziom starszym role marginalne, wsparcie osób osamotnionych, mobilizowanie do aktywności fizycznej oraz intelektualnej w myśl zasady: „Razem możemy więcej”. Uczestnikom UTW przyświeca świadomość, że wiek to tylko liczba, a jakość życia zależy w znacznym stopniu od nas samych.

10. Czernikowo

Data powstania: 24 października 2013
Zapisy i szczegółowe informacje:
Urząd Gminy w Czernikowie,
ul. Słowackiego 12, 87-640 Czernikowo
Zajęcia odbywają się w: Centrum
Integracji Kulturalnej w Czernikowie,
ul. Toruńska 20, 87-640 Czernikowo

Owocem współpracy Uczelni z Gminą Czernikowo (woj. kujawsko-pomorskie) było utworzenie 24 października 2013 roku kolejnej filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG – w Czernikowie. Pomysłodawcą jej powołania byli Wójt Gminy Czernikowo Pan Zdzisław Gawroński oraz grupa dojrz-

łych mieszkańców gminy, zainteresowana edukacją w strukturach uniwersytetu trzeciego wieku.

Udział w zajęciach pozwala słuchaczom na zgłębienie już posiadanej wiedzy, przyswojenie nowej wiedzy, a także poszerzenie zainteresowań. Organizowane są zajęcia z języka angielskiego oraz języka niemieckiego, podczas których uczestnicy od podstaw poznają kulturę i gramatykę języka obcego. Osobą niezwykle zaangażowaną od samego początku funkcjonowania filii RS UTW WSG w Czarnkowie jest Pan Przemysław Pujer, pracownik Urzędu Gminy w Czarnkowie. Spośród słuchaczy ogromne zaangażowanie wykazuje Pani Maria Bugalska, która stara się mobilizować mieszkańki gminy do podejmowania różnych form aktywności. Spotkania odbywają się w czwartki o godzinie 16:00. Jak sami uczestnicy podkreślają, to doskonała forma spędzania czasu wolnego, w przyjaznej atmosferze, wraz ze wspańiałymi ludźmi.

11. Damasławek

Data powstania: 30 kwietnia 2012 r.

Adres: Gminny Ośrodek Kultury,
ul. Żnińska 9, 62-110 Damasławek

Filia Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG powstała przy współpracy Urzędu Gminy Damasławek (woj. wielkopolskie), Gminnego Ośrodka Kultury w Damasławku oraz Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszcy. Zajęcia odbywają

się w przyjaznej atmosferze, często też przy słodkim poczęstunku, o który dbają sami słuchacze, tworząc w ten sposób specyficzny klimat i atmosferę. Uczestnicy wykazują duże zaangażowanie i chętnie podejmują dyskusje z prowadzącymi wykłady, zgłębiają także wiedzę w zaciszu domowym. Z zapałem włączają się w różnego rodzaju akcje organizowane przez Uczelnię oraz instytucje działające na terenie gminy. Należy tu podkreślić ogrom bezinteresownej pracy wykonywanej przez Dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury w Damasławku Pani Magdalenę Zygmunt. Spotkania odbywają się we wtorki, o godzinie 17:00. Słuchacze mają okazję wysłuchać interesujących wykładów oraz wymienić doświadczenia i poglądy w różnych tematach. Chętnie też korzystają z wyjazdów turystycznych, organizowanych przez Koło Turystyczne „Włóczyki” działające przy Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki.

12. Dobrcz

Data powstania: 16 kwietnia 2013 r.

Adres: Gminny Ośrodek Kultury,
ul. Długa 52, 86-022 Dobrcz

Inicjatorem utworzenia filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w miejscowości

Dobrcz (powiat bydgoski, woj. kujawsko-pomorskie) był Wójt Gminy Dobrcz Pan Krzysztof Szala. 16 kwietnia 2013 roku oficjalnie zainaugurowany został rok akademicki, a nowi słuchacze otrzymali indeksy oraz składali uroczyste ślubowanie, wstępując do wspólnoty akademickiej Regionalnej Sieci UTW WSG. Kilka miesięcy później, a dokładniej 22 października 2013 roku, powstała druga filia na terenie gminy Dobrcz, znajdująca się w Karolewie. Przez długi czas funkcję koordynatora i opiekuna grupy pełniła Pani Małgorzata Mikrut. Obecnie osobą odpowiedzialną za prawidłowy przepływ informacji i opiekę nad grupą jest Pani Marta Szulc, pracownik Gminnego Ośrodka Kultury w Dobrczu. Pani Marta wraz z pracownikami i dyrekcją ośrodka kultury inicjują różne działania, pobudzają do podejmowania aktywności zarówno fizycznej, jak intelektualnej. Słuchacze biorą udział w zajęciach z języka angielskiego, gimnastyki, warsztatach artystycznych oraz prowadzonych przez kosmetyczkę warsztatach „Bądź piękna”.

13. Działdowo

Data powstania: 2005 r.

Adres: Uniwersytet Trzeciego Wieku
w Działdowie, ul. Polna 11a, 13-200 Działdowo

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Działdowie (woj. warmińsko-mazurskie) działa jako stowarzyszenie, pod patronatem naukowym Wyższej Szkoły Informatyki i Ekonomii w Olsztynie,

a od 2016 roku także pod patronatem naukowym Wyższej Szkoły Gospodarki, funkcjonując jednocześnie w strukturze Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Słuchacze UTW w Działdowie są bardzo aktywną grupą, intensywność ich działań uzasadnia motto: „Nie starzeje się ten, kto nie ma na to czasu”. Uczestnicy mają możliwość korzystania z wielu sekcji zainteresowań, wśród których każdy znajdzie coś dla siebie. Są to lektoraty języków obcych, sekcja turystyczna, nordic walking, chór Cantiamo oraz Klub Miłośników Opery i Operetki. Uczestnicy wspierają akcje prowadzone na szczeblu lokalnym i wojewódzkim. Aktualnie Prezesem UTW w Działdowie jest Pan Antoni Furtak, osoba niezwykle zaangażowana w pełnienie swojej funkcji. Podejmowane działania z roku na rok są rozszerzane, tak by podnosić standardy i realizować statutowe cele.

14. Ełk

Data powstania: 19 października 2013 r.
Adres: Wydział Gospodarki Turystycznej w Ełku,
ul. 11 listopada 24, 19-300 Ełk

Filia Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Ełku (woj. warmińsko-mazurskie) działa na terenie Wydziału Gospodarki Turystycznej WSG na podstawie porozumienia o współpracy między Uczelnią oraz Pre-

zydentem Miasta Ełk. Poza klasycznymi wykładami organizowanymi sukcesywnie co dwa tygodnie według wcześniej ustalonego harmonogramu organizowane są zajęcia sportowe, komputerowe, gimnastyka oraz szereg spotkań integracyjnych. Corocznie uroczystość obchodzona jest inauguracją nowego roku akademickiego, a także jego zakończeniem. Seniorzy zadowoleni są z każdego wykładu i chętnie w nich uczestniczą. Włączają się także w juwenalia organizowane przez studentów uczelni ełckich. Grupa jest bardzo zintegrowana, uczestnicy spotykają się w przyjaznej atmosferze już od kilku lat. Powstanie UTW stwarza szansę seniorom na aktywne spędzanie czasu wolnego, poznanie nowych, ciekawych ludzi, rozbudzając radość z życia i nowe pokłady energii.

15. Gniewkowo

Data powstania: 21 października 2011 r.

Zapisy i szczegółowe informacje:

Urząd Miasta i Gminy Gniewkowo,

ul. 17 stycznia 11, 88-140 Gniewkowo

Zajęcia odbywają się w: Miejsko-Gminny

Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji,

ul. Dworcowa 5, 88-140 Gniewkowo

Powstanie filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki na terenie Miasta i Gminy Gniewkowo (woj. kujawsko-pomorskie) spowodowane było zain-

teresowaniem przedstawicieli władz samorządowych oraz Dyrekcji Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji, stanowiąc rozwój oferty aktywizującej mieszkańców. Długoletnim koordynatorem i jednocześnie słuchaczką UTW w Gniewkowie była Pani Wiesława Brzuska.

Seniorzy skupieni w filii RS UTW WSG w Gniewkowie biorą czynny udział w zajęciach komputerowych oraz lektoratach dwóch języków obcych, tj. angielskiego i niemieckiego. Grupa uczestniczy także aktywnie w zajęciach komputerowych. Wśród tematów, które cieszą się największym zainteresowaniem znajduje się głównie turystyka i rekreacja. Słuchając wykładów dotyczących kultury danego kraju i jego atrakcji turystycznych, część osób odbywa tam podróże. Słuchacze spotykają się także podczas imprez okolicznościowych oraz często organizują wyjazdy do kina, teatru i filharmonii. Funkcję koordynatora pełni obecnie Pani Paulina Rychczyńska, pracownik Urzędu Miasta i Gminy Gniewkowo.

16. Golub-Dobrzyń

Data powstania: 25 października 2015 r.
Adres: Miejska i Powiatowa Biblioteka
Publiczna im. ks. F. K. Malinowskiego,
ul. Żeromskiego 11, 87-400 Golub-Dobrzyń

Filia w Golubiu-Dobrzyniu (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki powstała w 2015 roku. Pierwotnie uniwersytet działał jako fundacja, jednak w 2015 roku zasilili strukturę Regionalnej Sieci UTW WSG. Filia działa przy współpracy z Urzędem Miasta i Gminy Golub-Dobrzyń oraz Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej ks. F. K. Malinowskiego. Opisując filię, należy zaznaczyć rolę Przewodniczącej Rady Słuchaczy, którą jest Pani Janina Tuszyńska. Pani Janina to osoba mająca szereg ciekawych pomysłów, a także dbająca o sprawy związane z funkcjonowaniem placówki. Pracownicy i dyrekcja biblioteki wspierają organizacyjnie działalność uniwersytetu, umożliwiając także słuchaczom udział w wieczorkach poetyckich, klubu dyskusyjnego, uwrażliwiają na piękno literatury. Spotkania odbywają się w środy o godzinie 16:00, w miłej atmosferze. Celebrowana jest każda okazja do aktywnego spędzenia czasu wolnego. Uczestnicy chętnie też korzystają z wyjazdów turystycznych i wyjść do kina czy teatru. Spotkania w gronie seniorów pozwalają na podtrzymanie relacji i więzi społecznych, w tym również międzypokoleniowo. W kolejnych latach filia będzie się rozwijać i tak organizować swoje zajęcia, aby słuchacze mieli możliwość rozwoju swoich zainteresowań i z niecierpliwością oczekiwali kolejnych prelekcji.

17. Górsk

Data powstania: 8 lutego 2017 r.
Adres: Dom Kultury w Górsku,
ul. Leśna 13/1, 87-134 Górsk

Od semestru letniego roku akademickiego 2016/2017 za-inaugurowała swoją działalność filia w Górsku (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. W uroczystości inauguracji wziął udział Pan Jan Surdyka, Wójt Gminy Zławieś Wielka, który wyraził swoje poparcie dla inicjatywy.

Spotkania odbywają się w Domu Kultury w Górsku i stanowią poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej adresowanej do mieszkańców Gminy. Inicjatorem utworzenia UTW w Górsku była Pani Renata Dobrowolska, Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Górsku, która jest jednocześnie koordynatorem organizacyjnym filii UTW. W spotkaniach regularnie uczestniczy ponad 50 osób. Z zacięciem przysłuchują się one prezentowanym tematom, zadają pytania i chętnie sami poszerzają wiedzę na poszczególne tematy. Organizowane są także zajęcia komputerowe, które dzięki uprzejmości dyrekcji szkoły odbywają się w Zespole Szkół w Górsku, w profesjonalnej pracowni informatycznej. Seniorzy biorą także udział w zajęciach z języka angielskiego na poziomie podstawowym. Dodatkowo planowane są inne inicjatywy, w kolejnych semestrach działalności filii. Aspekt edukacyjny jest niezwykle istotny, ale słuchacze nie zapominają o dobrej zabawie i uśmiechu na twarzy, dlatego planują szereg wycieczek i imprez integracyjnych.

18. Grajewo

Data powstania: 2012 r.

Adres: Uniwersytet Trzeciego Wieku
w Grajewie, ul. Wojska Polskiego 20,
19-200 Grajewo

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Grajewie (woj. warmińsko-mazurskie) od 2013 roku działa pod patronatem naukowym Wyższej Szkoły Gospodarki, funkcjonując jednocześnie w strukturach Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. UTW w Grajewie, działa jako stowarzyszenie, którego Prezesem jest Pani Barbara Mejner. Powołane do życia stowarzyszenie było jednym z najważniejszych priorytetów działań Burmistrza Grajewa Pana Adama Kiełczewskiego. Udział w zajęciach proponowanych w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku pozwala na rozwój własnej osoby, utrzymywanie kontaktów interpersonalnych, a także nabywanie nowej wiedzy i umiejętności. Seniorzy z Grajewa przełamują negatywny stereotyp, dotyczący osoby starszej, pokazując, że na emeryturze można być równie aktywnym. Słuchacze biorą udział w zajęciach z języka angielskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, zajęciach sportowych oraz komputerowych. Towarzystwo uczestnicy spotykają się na partyjkę brydża, a także warsztaty z rękodzieła.

19. Inowrocław

Data powstania: 19 lutego 2007 r.

Adres: Wydział Zarządzania i Nauk Społecznych,
ul. Poznańska 43, 88-100 Inowrocław

Inowrocław (woj. kujawsko-pomorskie) to, jak już wspomniano, pierwsza z powołanych filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. To od inowrocławskiej filii zaczęły się w zasadzie dzieje Wyższej Szkoły Gospodarki w tym mieście. Uniwersytet Trzeciego Wieku był bowiem impulsem dla Władz Uczelni do ulokowania w Inowrocławiu wydziału zamiejscowego WSG. 19 lutego 2007 roku ze wspólnej inicjatywy Założyciela i Rektora WSG oraz Prezydenta Miasta Inowrocławia Pana Ryszarda Brejzy odbyła się pierwsza w historii Regionalnej Sieci UTW WSG inauguracja roku akademickiego, w której poza władzami i pracownikami naukowo-dydaktycznymi Uczelni oraz lokalnymi władzami samorządowymi udział wzięło ponad pięciuset słuchaczy. Poza ofertą klasycznych wykładów z zakresu „Problemy współczesnej cywilizacji” słuchaczom zaoferowano szereg zajęć dodatkowych: m.in. lektoraty języka angielskiego i języka niemieckiego, warsztaty komputerowe, warsztaty psychologiczne, zajęcia ogólnorozwojowe oraz zajęcia na basenie (korzystając z uprzywileżności Ośrodka Sportu i Rekreacji w Inowrocławiu). Niezwykle aktywnie działała także sekcja turystyczna w ramach której organizowano szereg wycieczek krajowych i zagranicznych. W ramach sekcji kulturalnej raz w miesiącu kilka autokarów słuchaczy RS UTW WSG z Inowrocławia wyjeżdżało na spektakle do bydgoskiego teatru, Filharmonii Pomorskiej czy Opery Nova.

20. Karolewo

Data powstania: 22 października 2013 r.

Adres: Zespół Szkół Agro-Ekonomicznych
im. Bronisława Zamojdzina, Karolewo 8,
86-022 Dobrcz

Karolewo (powiat bydgoski, woj. kujawsko-pomorskie), podobnie jak wspomniana już filia Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG w Dobrczu, utworzona została z inicjatywy Wójta Gminy Dobrcz Pana Krzysztofa Szali. Jest to druga filia działająca na terenie gminy Dobrcz. Koordynatorem organizacyjnym w Karolewie jest Pani Marta Szulc oraz Pani Jolanta Sobólska. Zajęcia odbywają się we wtorki o godzinie 17:00. Grupa jest szczególnie uzdolniona plastycznie, często organizowane są warsztaty z różnych technik wyrazu artystycznego, prowadzone przez jedną ze słuchaczek – Panią Barbarę Hipnarowicz. Uczestnicy wykonują przepiękne ozdoby, kompozycje bukietowe z żywych kwiatów, a także własnoręcznie tworzą dekoracje świąteczne. Piękno prac tworzonych przez słuchaczy można podziwiać na licznych fotografiach z zorganizowanych warsztatów. Zapoczątkowane zostały również zajęcia z pieczenia chleba, które planowane są cyklicznie. Grupa seniorów przez kilka lat brała udział również w lektoracie języka angielskiego, przyswajając od podstaw język obcy. W większości warsztatów biorą udział dzieci i wnuki samych słuchaczy, więc następuje tu doskonała wymiana doświadczeń, a wiek zupełnie nie stanowi bariery. Spotkania odbywają się przy dużym wsparciu logistycznym dyrekcji Zespołu Szkół Agro-Ekonomicznych w Karolewie.

21. Kcynia

Data powstania: 6 marca 2012 r.
Adres: Gminne Centrum Kultury
i Biblioteki im. Klary Prillowej w Kcyni,
ul. Libelta 27, 89-240 Kcynia

Na bazie porozumienia z dnia 6 marca 2012 roku zawiązała się współpraca pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki a Gminą Kcynia (woj. kujawsko-pomorskie) i Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury w Kcyni. Działalność filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG w Kcyni jest doskonałym uzupełnieniem oferty Gminnego Centrum Kultury i Biblioteki w Kcyni. Osobą pełniącą funkcję koordynatora jest Pani Renata Gaj-Kowalska. Duże zaangażowanie wykazuje także Pani Dyrektor Ilona Kurdelska, niezwykle przyjaźnie nastawiona do seniorów. Przewodniczącą grupy jest Pani Janina Paszkiewicz, długoletnia słuchaczka i osoba niezwykle zaangażowana. Słuchacze dwukrotnie odwiedzili w ostatnim czasie siedzibę Uczelni, integrując się z innymi, wzięli udział w sesji fotograficznej i zwiedzaniu Muzeum Fotografii Wyższej Szkoły Gospodarki oraz zwiedzali Bydgoszcz z przewodnikiem. W siedzibie Gminnego Centrum Kultury i Biblioteki w Kcyni odbywają się zajęcia z języka angielskiego, zajęcia plastyczne, warsztaty komputerowe, zajęcia sportowe, a także kluby dyskusyjne. Słuchacze bardzo często korzystają z wyjazdów organizowanych przez Koło Turystyczne „Włóczykij”, działające przy Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG, którego opiekunem jest Pan Tomasz Kądziorski. Pomysłowość i entuzjazm towarzyszą całej grupie powoduje, że cieszą się oni z każdego spotkania.

22. Koronowo

Data powstania: 28 listopada 2012 r.
Adres: Zespół Szkół Zawodowych
im. gen. Maczka, ul. Dworcowa 53,
86-010 Koronowo

Pomysłodawcą powołania filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG w Koronowie (powiat bydgoski, woj. kujawsko-pomorskie) był Starosta Bydgoski Pan Wojciech Porzych oraz Burmistrz Miasta Koronowo Pan Stanisław Gliszczyński. Dzięki uprzejmości Dyrektora Pana Stanisława Rybczyńskiego zajęcia odbywają się w Zespole Szkół Zawodowych im. gen. Stanisława Maczka w Koronowie. Wśród realizowanych zajęć, poza ofertą wykładową, znajdowały się takie zajęcia, jak: język angielski, język niemiecki, zajęcia komputerowe, aerobik 50+ oraz zajęcia plastyczne. Przewodniczącym grupy słuchaczy jest Pan Roman Kubiak. Pan Roman ma doskonały kontakt z resztą grupy i bardzo często podejmowane są różnego rodzaju inicjatywy integracyjne. Podczas wykładów uczestnicy wykazują duże zainteresowanie, nawiązują konwersacje z wykładowcą i w przypadku zaintrygowania danym tematem sami zgłębiają wiedzę. Chętnie też korzystają z organizowanych wyjazdów turystycznych – krajowych, ale i zagranicznych.

23. Kowalewo Pomorskie

Data powstania: 11 kwietnia 2013 r.

Zapisy i szczegółowe informacje:

Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim,

ul. Plac Wolności 1,

87-410 Kowalewo Pomorskie

Zajęcia odbywają się w: Miejsko-Gminnym

Ośrodku Kultury, ul. Plac Wolności 13,

87-410 Kowalewo Pomorskie

Podpisane porozumienie o współpracy między Uczelnią a Kowalewem Pomorskim (woj. kujawsko-pomorskie), reprezentowanym przez Burmistrza Pana Andrzeja Grabowskiego, było podstawą do utworzenia w Kowalewie Pomorskim filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. Organizacja zajęć możliwa jest dzięki życzliwości Urzędu Miasta oraz Dyrekcji Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Kowalewie Pomorskim. Słuchacze współpracują i często spotykają się z członkami Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów. Jest to okazja do wymiany doświadczeń oraz wspólnego biesiadowania, imprez okolicznościowych, obchodów świąt i innych uroczystości. W 2014 roku do dyspozycji słuchaczy udostępniony został najnowszy i najbardziej wyczekiwany obiekt sportowy w gminie, którym jest pływalnia. Od tamtej pory seniorzy skupieni w filii RS UTW WSG w Kowalewie Pomorskim regularnie korzystają z basenu, podobnie jak inni dorośli, dzieci i młodzież.

Funkcję koordynatora filii początkowo pełniła Pani Małgorzata Dębińska, a obecnie Pani Katarzyna Szczutowska. Udział w zajęciach stwarza szansę na rozwój zainteresowań, a także realizacji niespełnionych planów. Przede wszystkim jednak uczestnictwo umożliwia rozwijanie kontaktów z innymi i wartościowe spędzanie czasu wolnego. Wśród tematów cieszących się największym zainteresowaniem znajdują się głównie takie, jak: geografia, turystyka, historia, dietetyka i zdrowie.

24. Kruszyn Krajeński

Data powstania: 7 grudnia 2016 r.
Adres: Ośrodek Wsparcia i Integracji,
ul. Świerkowa 3, 86-005 Kruszyn Krajeński

Na podstawie porozumienia nawiązała się współpraca pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki a Gminą Białe Błota (woj. kujawsko-pomorskie) i Sołectwem Kruszyn Krajeński. Porozumienie było podwaliną utworzenia w 2016 roku kolejnej filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG, tym razem w Kruszynie Krajeńskim (gmina Białe Błota). Inicjatorem powołania filii była Pani Sołtys Jolanta Biesiada oraz Pani Małgorzata Łudzińska. Słuchacze dopiero rozpoczęli swoją przygodę z uniwersytetem, ale planowane są zajęcia dodatkowe oraz imprezy integracyjne. Spotkania odbywają się w środy o godzinie 18:15. Wśród tematów, jakie znalazły się w pierwszym semestrze roku akademickiego, są następujące: „Zanieczyszczenia powietrza a zdrowie człowieka”, „Piękno północnej Europy – Skandynawia”, „Osobowość społeczna”, „Wędrówki europejskie”, „Polska lista zabytków UNESCO”, „Ewolucja na talerzu” oraz „Kulturowa funkcja kreowania wizerunku”.

25. Lisewo

Data powstania: 23 października 2014 r.

Zapisy i szczegółowe informacje:

Urząd Gminy Lisewo, ul. Chełmińska 2,
86-230 Lisewo

Wykłady odbywają się w: Sala Sesyjna
przy Gminnym Gimnazjum, ul. Toruńska 17, 86-230 Lisewo

Filia w Lisewie (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki funkcjonuje na podstawie współpracy zawartej pomiędzy Uczelnią a Gminą Lisewo. Zajęcia odbywają się dzięki życzliwości Wójta Gminy Lisewo Pana Jakuba Kochowicza oraz radnych gminy. Osobą koordynującą działania jest Pani Halina Chrzanowska, Sekretarz Gminy Lisewo, będąca od początku istnienia filii także słuchaczką UTW. Przewodniczącą Rady Słuchaczy jest Pani Elżbieta Kolek, aktywna działaczka i inicjatorka wielu spotkań integracyjnych w gronie seniorów z Lisewa i okolic.

Grupa słuchaczy liczy ponad 50 osób, aktywnie uczęszczają oni na wykłady oraz zajęcia dodatkowe. Realizowane są warsz-

taty podstawowej obsługi komputera, a także rękodzieła, podczas których uczestnicy wykonują samodzielnie różnego rodzaju dekoracje. Odbywają się również zajęcia z języka angielskiego, w czasie których uczestnicy od podstaw poznają gramatykę, niezbędne do posługiwania się językiem obcym słownictwo oraz biorą czynny udział w konwersacjach. Słuchacze wyjątkowo interesują wykłady o tematyce turystycznej, co stanowi inspirację do wspólnego udziału w wycieczkach organizowanych przez Koło Turystyczne „Włóczykij” prowadzone przez Regionalną Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki.

26. Lniano

Data powstania: 1 marca 2017 r.

Zapisy i szczegółowe informacje:

Gminna Biblioteka Publiczna w Lnianie,

ul. Wyzwolenia 9, 86-141 Lniano

Wykłady odbywają się w: Świetlica Wiejska,

ul. Długa 1, 86-141 Lniano

Na podstawie porozumienia z dnia 1 marca 2017 roku nawiązano współpracę pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki w Bydgoszczy, Gminą Lniano (woj. kujawsko-pomorskie) a Powiatem Świeckim, której efektem było utworzenie kolejnej filii Regionalnej

Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG, tym razem w Lnianie. Jest to filia powstała od semestru letniego roku akademickiego 2016/2017. W uroczystej inauguracji wzięło udział blisko 70 słuchaczy, którzy otrzymali indeksy i złożyli uroczyste ślubowanie. W uroczystości uczestniczył także Starosta Świecki Pan Franciszek Koszowski. Przystąpienie do wspólnoty akademickiej pozwoli mieszkańcom Gminy Lniano na przyswajanie nowej wiedzy i umiejętności, rozwój zainteresowań, a także spotykanie się w miłej atmosferze. Inicjatorem utworzenia filii była Wójt Gminy Pani Zofia Topolińska. Dużym zaangażowaniem w tworzenie placówki wykazała się Sekretarz Gminy Pani Agnieszka Gaca, za co serdecznie dziękujemy. Koordynatorem UTW WSG filia w Lnianie jest Pani Iwona Cynarzewska, Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej. Dla mieszkańców jest to wspaniała inicjatywa, okazja aby aktywnie spędzać swój czas wolny. Planowane są zajęcia dodatkowe, dużym zainteresowaniem cieszy się język angielski na poziomie podstawowym i zajęcia komputerowe.

27. Lubiewo

Data powstania: 21 października 2015 r.

Zapisy i szczegółowe informacje:

Urząd Gminy w Lubiewie, ul. Hallera 9,
89-526 Lubiewo

Wykłady odbywają się w: Dom Kultury w Lubiewie,
ul. Wincentego Witosa 1, 89-526 Lubiewo

Pierwsza inauguracja miała miejsce 21 października 2015 r. Podpisano wówczas porozumienie pomiędzy Uczelnią, Gminą Lubie-

wo (woj. kujawsko-pomorskie) oraz Powiatem Tucholskim, którego efektem było utworzenie filii w Lubiewie Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. Inicjatorem tego przedsięwzięcia był Wójt Gminy Pan Michał Skałecki. Uroczystość inauguracji uświetnił występ chóru „Stokrotki”, który tworzą członkowie Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów – koła nr 5 w Lubiewie.

W filii dużym zaangażowaniem wykazuje się Pani Wioletta Szymczak oraz Pani Paulina Kuffel, która pełni funkcję koordynatora UTW. Słuchacze na zajęciach z przyjemnością zgłębiają wiedzę oraz podejmują aktywne działania na rzecz rozwoju i wzajemnej integracji. Planowane są zajęcia dodatkowe z języka angielskiego, komputerowe oraz sportowe.

28. Łysomice

Data powstania: 30 października 2012 r.

Adres: Centrum Animacji Kultury,
ul. Warszawska 19, 87-148 Łysomice

Filia Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Łysomicach (woj. kujawsko-pomorskie) funkcjonuje na podstawie umowy podpisanej

pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki a Wójtem Gminy Łysomice Panem Piotrem Kowalem. Placówka prężnie działa już od pięciu lat, głównie dzięki dużemu zaangażowaniu Pani Agnieszki Ziemyby, która od początku pełni funkcję koordynatora filii, będąc jednocześnie słuchaczką UTW. Od roku akademickiego 2016/2017 w zastępstwie funkcję koordynatora przejęła Pani Monika Wicherek.

Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku spotykają się dwa razy w miesiącu, we wtorki, o godzinie 16:30, podczas organizowanych wykładów tematycznych. Spotkania odbywają się w miłej atmosferze, grupa jest zintegrowana i bardzo żyta ze sobą. Często organizowane są warsztaty z rękodzieła – we współpracy z Stowarzyszeniem Wsi Aktywnej „SOWA”. Udział w zajęciach jest dla mieszkańców Łysomic oraz okolicznych miejscowości doskonałą formą spędzania czasu wolnego. Ideą powołania filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku w gminie Łysomice była aktywizacja mieszkańców w zakresie edukacji, kultury, turystyki i ochrony zdrowia.

29. Maksymilianowo

Data powstania: 23 listopada 2015 r.
Adres: Świetlica w Maksymilianowie,
ul. Kościelna 2, 86-031 Maksymilianowo

Na podstawie porozumienia o współpracy nawiązała się współpraca z Urzędem Gminy w Osielsku (woj. kujawsko-pomorskie) oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury w Osielsku, której efektem było powołanie kolejnej filii w ramach Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG, w Maksymilianowie (gmina Osielsko). Zajęcia odbywają się w świetlicy, której opiekunem i jednocześnie koordynatorem jest Pan Daniel Kossakowski. Słuchacze z ogromnym zaangażowaniem uczestniczą w prowadzonych wykładach, dotyczących różnych dziedzin nauki. Do grona słuchaczy sukcesywnie dołączają nowe osoby, zachęcane przez biorących już udział w zajęciach w ramach Regionalnej Sieci UTW WSG. Dzięki temu mają oni możliwość przyswajania nowych wiadomości, a także aktywnego spędzania czasu wolnego. Słuchacze cenią sobie spotkania w ramach RS UTW WSG, biorąc udział w wykładach, ale także w różnego rodzaju zabawach i spotkaniach integracyjnych. Maksymilianowo jest drugą filią w gminie Osielsko, pierwsza działa w Gminnym Ośrodku Kultury w Osielsku od 2012 roku.

30. Margonin

Data powstania: 16 maja 2008 r.
Adres: Uniwersytet Trzeciego Wieku
w Margoninie, ul. Powstańców Wielkopolskich 15,
64-830 Margonin

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Margoninie (woj. wielkopolskie) od 2015 roku działa pod patronatem naukowym Wyższej Szkoły Gospodarki, będąc jednocześnie filią Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. UTW w Margoninie jest stowarzyszeniem działającym na terenie województwa wielkopolskiego w gminie Margonin. Jego prezesem jest Pani Lidia Struta.

Margonieński Uniwersytet Trzeciego Wieku umożliwia swoim słuchaczom dostęp do edukacji ustawicznej, jednocześnie aktywizując do działań na rzecz rozwoju własnej osoby i społeczności lokalnej. Współpraca z Uczelnią umożliwia poszerzenie oferty edukacyjnej oraz organizację wykładów tematycznych z różnych dziedzin nauki. Zainteresowanie zajęciami UTW w Margoninie jest bardzo duże, co pozwala na integrację międzypokoleniową oraz spędzanie czasu wolnego w przyjaznej atmosferze. Podczas inauguracji roku akademickiego 2016/2017 pierwszy wykład wygłosił Wiceprezes Rady Ministrów RP, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Pan dr Jarosław Gowin, podkreślając szczególną rolę uniwersytetów trzeciego wieku w popularyzacji nauki wśród osób dojrzałych. Działalność margonieńskiego UTW jest doceniana nie tylko przez społeczność lokalną.

31. Orzysz

Data powstania: 19 lutego 2016 r.

Zapisy i szczegółowe informacje: Urząd Miejski
w Orzyszu, ul. Giżycka 15, 12-250 Orzysz

Wykłady odbywają się w: Miejski Ośrodek

Sportu i Rekreacji, ul. Osiedle Robotnicze 11, 12-250 Orzysz

Filia w Orzyszu (woj. warmińsko-mazurskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki zawiązała się w wyniku współpracy Uczelni z Gminą Orzysz. Inicjatorem utworzenia placówki był Burmistrz Orzysza Pan Zbigniew Włodkowski oraz Przewodniczący Rady Miasta Pan Adam Myka. Uroczystość inauguracji roku akademickiego uświetnił występ „Klubu Spotkań Artystycznych”. W programie przewidziane zostały dla słuchaczy wykłady o interesującej tematyce, a także sze-roka oferta zajęć dodatkowych, zgodnych z zainteresowaniami słuchaczy. Koordynatorem jest Pani Jadwiga Gryniewicz, pracownik Urzędu Miejskiego w Orzyszu.

32. Osie

Data powstania: 21 marca 2017 r.

Adres: Gminny Ośrodek Kultury,
ul. Rynek 2, 86-150 Osie

Inauguracja miała miejsce 21 marca 2017 roku, zatem filia w Osiu (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki rozpoczęła swoją

działalność od semestru letniego roku akademickiego 2016/2017. W inauguracji wziął udział Pan Franciszek Koszowski – Starosta Powiatu Świeckiego, Pan Michał Grabski – Wójt Gminy Osie, Pan Roman Waśkowski – Przewodniczący Rady Gminy Osie oraz Pan Andrzej Kowalski – Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Osiu. Ponad 60 słuchaczy otrzymało indeksy oraz złożyło ślubowanie, przystępując do wspólnoty akademickiej. Koordynatorem i opiekunem grupy seniorów z terenu gminy Osie został Pan Andrzej Kowalski, główny inicjator utworzenia placówki.

W programie zajęć przygotowano dla słuchaczy ciekawe wykłady z zakresu zdrowia, turystyki, kultury, historii oraz psychologii. Planowane jest także utworzenie sekcji komputerowej, sportowej oraz grupy zajęć z języka angielskiego na poziomie podstawowym. Pomimo że filia dopiero zaczyna swoją działalność, działa już niezwykle aktywnie. Słuchacze chcą się angażować i udzielać w zakresie działalności UTW, przyswajając nową wiedzę i umiejętności, ale nie zapominając także o aspekcie integracji i dobrej zabawy.

33. Osielsko

Data powstania: 19 października 2012 r.
Adres: Gminny Ośrodek Kultury w Osielsku,
ul. Szosa Gdańska 57, 86-031 Osielsko

Efektom współpracy Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z Urzędem Gminy Osielsko (woj. kujawsko-pomorskie) oraz Gminnym Ośrodkiem Kultury w Osielsku jest filia w Osielsku Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG, działająca od 2012 roku. Stanowi ona poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Kultury w Osielsku, aktywizując mieszkańców gminy. Koordyna-

torem filii jest Pan Piotr Wizimirski, który ma wspaniały kontakt z grupą i wspólnie ze słuchaczami podejmuje równego rodzaju inicjatywy.

Od początku istnienia uczestnicy wysłuchali już kilkadziesiąt wykładów tematycznych prowadzonych przez wykładowców Wyższej Szkoły Gospodarki, a także wzięli udział w licznych zajęciach dodatkowych. Organizowane były zajęcia z języka angielskiego, które miały na celu wykorzystanie języka obcego w życiu codziennym. Słuchacze uczestniczyli też w zajęciach z malarstwa i rysunku oraz w warsztatach wizażu i stylizacji. Uczestnicy chętnie biorą udział w organizowanych wyjazdach krajowych, jak i zagranicznych, pokazując, że życie może być ciekawe i pełne wyzwań.

Od początku istnienia w Osielsku filii RS UTW WSG, do niedawna, słuchaczem, który zasługiwał na szczególną uwagę, był Pan Józef Buszka, osoba niezwykle aktywna i ciesząca się życiem. Skrupulatnie prowadził notatki z każdego wykładu i podejmował dyskusje na różne tematy. Ma on głowę pełną pomysłów i marzeń. Pomimo choroby, która uniemożliwia mu obecnie branie udziału w zajęciach, jest nadal pełen zapału.

34. Pakość

Data powstania: 14 września 2012 r.
Adres: Ośrodek Kultury i Turystyki,
ul. Św. Jana 12, 88-170 Pakość

Filia w Pakości (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki tworzona jest przy współpracy z Gminą Pakość oraz Ośrodkiem Kultury i Turystyki w Pakości, którego Dyrektorem jest Pani Joanna Reimann. Koordynatorem filii RS UTW WSG w Pakości jest Instruktor Kultury Pan Arkadiusz Fryszka. Od początku istnienia filii RS UTW WSG w Pakości wśród słuchaczy aktywnie działa i udziela się społecznie Pani Eleonora Kapczyńska, Przewodnicząca Rady Słuchaczy.

Z roku na rok uczestników przybywa. Seniorzy biorą udział w interesujących wykładach, spotykając się regularnie dwa razy w miesiącu. We współpracy z Ośrodkiem Kultury i Turystyki w Pakości utworzona została oferta zajęć dodatkowych, wśród których jest gimnastyka rekreacyjna dla pań 50+, warsztaty kulinarne, zajęcia nordic walking, kurs komputerowy oraz zajęcia z języka niemieckiego.

Ważnym wydarzeniem dla słuchaczy jest uroczystość inauguracji nowego roku akademickiego, a także jego zakończenie, spotkanie wigilijne, zabawa karnawałowa i wiele innych imprez integracyjnych mających już swój stały harmonogram. Słuchacze korzystają z oferty wycieczek organizowanych przez Koło Turystyczne „Włóczykij” prowadzone przez Regionalną Sieć Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG, a także samodzielnie organizują wyjazdy, m.in. do Opery Nova w Bydgoszczy czy też na koncerty do Teatru Miejskiego w Inowrocławiu. W 2015 roku powołany został Zespół Konsultacyjny ds. Seniorów przy Burmistrzu w Pakości, w skład którego wchodzi dwóch przedstawicieli filii w Pakości Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG.

35. Piła

Data powstania: 2002 r.

Adres: Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pile,
ul. Wojska Polskiego 18, 64-920 Piła

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pile (woj. wielkopolskie) jest jednostką objętą patronatem naukowym przez Wyższą Szkołę Gospodarki oraz Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 2015 roku przystąpił do Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. UTW w Pile ma formę stowarzyszenia, którego Prezesem jest Pani Urszula Nowak-Roznowska, osoba niezwykle zaangażowana w rozwój placówki.

Oferta edukacyjna przygotowana dla słuchaczy jest różnorodna, tak aby każdy mógł znaleźć coś dla siebie. Regularnie organizowane są wykłady tematyczne, które również wynikają z samych zainteresowań słuchaczy. Dla seniorów organizowane są zajęcia dodatkowe, wśród których można wymienić: język angielski, niemiecki i francuski, warsztaty informatyczne oraz zajęcia sportowe. Ponadto uczestnicy UTW spotykają się w kameralnych grupach, biorąc udział w klubach dyskusyjnych, nauce brydża sportowego, treningu dobrej pamięci, a także gry w scrabble.

36. Prostki

Data powstania: 25 października 2013 r.

Adres: Urząd Gminy w Prostkach,
ul. 1 Maja 44B, 19-335 Prostki

Na podstawie porozumienia nawiązała się współpraca pomiędzy Uczelnią a Gminą Prostki (woj. warmińsko-mazurskie, powiat ełcki), której efektem było utworzenie w 2013 roku w Prostkach filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. Osobą koordynującą na terenie gminy Prostki działania w zakresie aktywizacji osób starszych jest Pani Helena Penkiewicz – opiekuje się ona także słuchaczami filii RS UTW WSG w Prostkach.

Spotkania w ramach UTW odbywają się w sali konferencyjnej Urzędu Gminy w Prostkach. Są one okazją do spędzania aktywnie czasu wolnego, ale przede wszystkim do nabycia i poszerzenia wiedzy i umiejętności. Tematyka prowadzonych zajęć dostosowana jest do zainteresowań grupy, wśród najciekawszych znajdują się te związane ze zdrowiem i zachowaniem aktywności fizycznej. Seniorzy mają możliwość uczestniczenia w wyjazdach do teatru i opery, a także udziału w zajęciach dodatkowych, m.in. z języka angielskiego, w gimnastyce oraz w warsztatach komputerowych.

37. Pruszcz Pomorski

Data powstania: 7 kwietnia 2016 r.
Adres: Gminna Biblioteka Publiczna,
ul. Sportowa 1, 86-120 Pruszcz Pomorski

Filia w Pruszczu Pomorskim (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG swoją działalność rozpoczęła od semestru letniego roku akademickiego

2015/2016. Utworzenie placówki było efektem umowy zawartej pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki a Urzędem Gminy w Pruszczu Pomorskim, Powiatem Świeckim oraz Gminną Biblioteką Publiczną w Pruszczu Pomorskim. Funkcjonowanie filii w Pruszczu Pomorskim jest możliwe dzięki dużemu zaangażowaniu Dyrektora Biblioteki Pani Aleksandry Rosińskiej-Burek, która pełni funkcję koordynatora filii w Pruszczu Pomorskim.

Grupa słuchaczy liczy ponad 50 osób, a organizowane zajęcia są uzupełnieniem działań prowadzonych przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Pruszczu Pomorskim. Seniorzy mają możliwość udziału w spotkaniach dyskusyjnego klubu książki, zajęciach z języka angielskiego oraz zajęciach sportowych zumba gold dla osób w wieku 50+. Aktywizacja osób starszych na poziomie lokalnym jest niezwykle ważna w celu podtrzymania więzi społecznych wśród mieszkańców. Dużym atutem jest także dostępność udziału w zajęciach, które organizowane są w centralnej części Pruszcza Pomorskiego, w budynku biblioteki.

38. Sicienko

Data powstania: 5 luty 2015 r.

Adres: Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku,
ul. Bydgoska 6, 86-014 Sicienko

W wyniku porozumienia zawartego pomiędzy Uczelnią a Urzędem Gminy Sicienko (woj. kujawsko-pomorskie) oraz Gmin-

nym Ośrodkiem Kultury w Sicienku utworzona została filia w Sicienku Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. Spotkania odbywają się w Gminnym Ośrodku Kultury w Sicienku, którego Dyrektorem jest Pani Anna Rychławska, pełniąca jednocześnie funkcję koordynatora. Działalność tego ośrodka jest bardzo szeroka, począwszy od organizacji koncertów, wieczorów poezji, imprez okolicznościowych, a także zajęć dla dzieci i młodzieży z gminy Sicienka. Działająca filia Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG stanowi poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Kultury w Sicienku, umożliwiając aktywizację dojrzałych mieszkańców gminy. Słuchacze biorą udział w wykładach tematycznych, spotykając się co drugi czwartek, o godzinie 11:00. Planowane jest także utworzenie grupy lektora-tu języka angielskiego oraz zorganizowanie zajęć komputerowych. Przy ośrodku działa Zespół Wokalny „Wrzoś”, którego członkinie są także słuchaczkami filii RS UTW WSG. Udział w zajęciach umożliwia podtrzymywanie pozytywnych kontaktów w grupie osób starszych, jak również międzypokoleniowo. W organizowanych wydarzeniach kulturalnych, imprezach, wyjazdach biorą udział nie tylko słuchacze, ale także ich dzieci i wnuki.

39. Słupsk

Data powstania: 31 marca 2012 r.
Adres: Centrum Edukacyjne „Technik”,
ul. Kopernika 28-31,76-200 Słupsk

Filia w Słupsku (woj. pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG funkcjonuje od 2012 roku, na podstawie porozumienia z Centrum Edukacyjnym „Technik” w Słupsku. Inicjatorami powołania filii byli założyciele Centrum Edukacyjnego „Technik” w Słupsku – Pan mgr inż. Henryk Szyca oraz Pan mgr Bogdan Musznicki. Koordynatorem filii w Słupsku RS UTW WSG jest Pan Kazimierz Duda, będący także członkiem Słupskiej Rady Seniorów.

Udział w zajęciach jest świetną perspektywą aktywnego spędzania czasu oraz utrzymania kondycji fizycznej, jak również intelektualnej. Tematyka spotkań jest różnorodna, dopasowana do aktualnych zainteresowań słuchaczy. Z ogromnym zaciekawieniem uczestnicy biorą udział w prelekcjach z zakresu kultury, sztuki, zdrowia, medycyny naturalnej, a także turystyki i rekreacji. Słuchacze aktywnie biorą udział w zajęciach dodatkowych, takich jak: warsztaty komputerowe, sportowe, artystyczne oraz zajęcia językowe (angielski i niemiecki). Seniorzy wykazują się dużą wytrwałością i zaangażowaniem w dążeniu do zamierzonego celu, jakim jest podniesienie kwalifikacji i kompetencji, aktualizacja wiedzy, przyswojenie nowych treści, a także utrzymanie aktywnej sfery życia osobistego.

40. Solec Kujawski

Data powstania: 15 października 2012 r.
Adres: Centrum Aktywności i Edukacji,
ul. 23 stycznia 9, 86-050 Solec Kujawski

W wyniku podpisanego porozumienia z dnia 15 października 2012 roku rozpoczęta została współpraca pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki w Bydgoszczy oraz Gminą Solec Kujawski (woj. kujawsko-pomorskie) – powstała filia w Solcu Kujawskim Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Zajęcia realizowane są w budynku Centrum Aktywności i Edukacji w Solcu Kujawskim, którego Dyrektorem jest Pani Iwona Lichočka, pełniąca jednocześnie funkcję koordynatora filii RS UTW WSG w Solcu Kujawskim. Od początku istnienia filii rolę Przewodniczącej UTW WSG pełniła Pani Maria Mikołajczak, wspierała osoba i inicjatorka wielu spotkań integracyjnych, a także wyjazdów. Obecnie rolę Przewodniczącej pełni Pani Elżbieta Touściuk.

Poza tradycyjnymi spotkaniami na wykładach (poniedziałek, godz. 16:00) pojawiają się różne inicjatywy. Szczególnie celebrowane są: pierwszy dzień wiosny, Dzień Kobiet, spotkanie wigilijno-opłatkowe, zabawa karnawałowa czy też zabawa andrzejkowa. Słuchacze filii w Solcu Kujawskim RS UTW WSG biorą także udział w akcjach charytatywnych, m.in. Szlachetna Paczka oraz Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. W zależności od zainteresowań słuchaczy uczestniczą oni w zajęciach dodatkowych z języka angielskiego, zajęciach sportowych, kursie komputerowym, w spotkaniach sekcji nordic walking oraz wycieczkach krajowych, jak i zagranicznych.

41. Szubin

Data powstania: 21 marca 2013 r.

Adres: Szubiński Dom Kultury,

ul. Kcyńska 13, 89-200 Szubin

Na podstawie porozumienia zawartego 21 marca 2013 roku pomiędzy Uczelnią a Gminą Szubin (woj. kujawsko-pomorskie) utworzona została filia w Szubinie Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. Inicjatorką powstania placówki była Pani Alina Gordon, Dyrektor Szubińskiego Domu Kultury oraz koordynator filii RS UTW WSG w Szubinie. Szubiński Dom Kultury prowadzi szeroką działalność mającą na celu aktywizację kulturalną mieszkańców gminy. Spotkania w ramach filii RS UTW WSG w Szubinie stanowią poszerzenie oferty o zajęcia dla osób w późnej dorosłości. Podobnie jak w innych filiach słuchacze znajdują czas na rozrywkę i przyjemności poprzez udział w organizowanych wyjazdach turystycznych, koncertach, wystawach i innych inicjatywach. W przygotowaniu są zajęcia z języka angielskiego na poziomie podstawowym, mające na celu naukę przydatnych sformułowań, słownictwa, gramatyki i kultury krajów angielskojęzycznych. Wyrażamy nadzieję, że z roku na rok poziom zainteresowania słuchaczy będzie się rozwijać, a nam nie zabraknie motywacji do organizacji zajęć spełniających ich oczekiwania.

42. Świekatowo

Data powstania: 10 listopada 2016 r.
Zapisy i szczegółowe informacje:
Gminna Biblioteka Publiczna w Świekatowie,
ul. Dworcowa 3, 86-182 Świekatowo
Zajęcia odbywają się w: Świetlica Wiejska,
ul. Koronowska 7, 86-182 Świekatowo

Podpisane porozumienie o współpracy pomiędzy Uczelnią a Gminą Świekatowo (woj. kujawsko-pomorskie) zainicjowało utworzenie kolejnej filii Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki – w Świekatowie. Jednostką prowadzącą filię z ramienia władz gminy jest Gminna Biblioteka Publiczna, której Kierownikiem jest Pani Anita Łysek-Gracz. Pełni ona także funkcję koordynatora filii RS UTW WSG w Świekatowie. Dużym zaangażowaniem w utworzenie filii RS UTW WSG wykazał się Wójt Gminy Świekatowo Pan Marek Topoliński, który jako jeden z pierwszych wypełnił deklarację przystąpienia oraz aktywnie bierze udział w spotkaniach słuchaczy.

Uczestniczący w zajęciach mają możliwość wzajemnego poznania się, a także podejmowania wspólnych inicjatyw związanych z rozwojem własnej osoby i szeroko rozumianą aktywnością. W przygotowaniu są zajęcia z języka angielskiego, kurs komputerowy oraz zajęcia sportowe. Jak wskazują wyniki ewaluacji, słuchacze są zadowoleni z każdego wykładu tematycznego i chętnie w nich uczestniczą, wykazując chęć na poszerzenie swoich horyzontów.

43. Świętajno

Data powstania: 19 stycznia 2016 r.

Adres: Urząd Gminy Świętajno,
Świętajno 104, 19-411 Świętajno

Filia w Świętajnie (woj. warmińsko-mazurskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki rozpoczęła swoją działalność w styczniu roku 2016. Utworzenie filii na terenie województwa warmińsko-mazurskiego było efektem współpracy z Gminą Świętajno, którą reprezentuje Pan Andrzej Kisiel. Funkcję koordynatora filii RS UTW w Świętajnie pełni Pani Grażyna Zielińska, uczestnicząca w każdym spotkaniu.

Spotkania odbywają się w sali konferencyjnej Urzędu Gminy w Świętajnie. Celem statutowym jest aktywizacja osób starszych w zakresie edukacji, kultury, turystyki, zdrowia, a także stymulowanie rozwoju ich osobowości. Przygotowana oferta zajęć oraz program dydaktyczny pozwala na upowszechnianie wiedzy z zakresu tematów interesujących samych słuchaczy. UTW w Świętajnie jest filią, która powstała stosunkowo niedawno, ale przejawia chęć udziału w różnorodnych imprezach kulturalnych, a także spotkań towarzyskich, które są swego rodzaju odciążeniem od prozy życia codziennego. W kolejnych latach działalności UTW w Świętajnie słuchacze nadal będą się rozwijali, a z udziału w różnorodnych inicjatywach czerpali tylko radość i miłe wspomnienia.

44. Trzcianka

Data powstania: 2012 r.
Adres: Uniwersytet Trzeciego Wieku
w Trzciance, ul. Sikorskiego 36,
64-980 Trzcianka

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Trzciance (woj. wielkopolskie) jest stowarzyszeniem prowadzącym działalność pod patronatem naukowym Wyższej Szkoły Gospodarki, a od 2015 roku działającym w strukturach Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Prezesem Zarządu Słuchaczy jest Pan Andrzej Kluczka, a Sekretarzem Zarządu – Pani Irena Hrabowska.

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Trzciance organizuje szereg spotkań, zajęć, szkoleń oraz wykładów tematycznych dla osób starszych z zakresu różnej tematyki. Celem jego działalności jest włączanie osób starszych i niepełnosprawnych do systemu kształcenia ustawicznego poprzez umożliwienie rozwoju własnych zainteresowań, a także utrzymanie sprawności intelektualnej i fizycznej. W programie znajdują się zajęcia nordic walking, aerobiku, tenisa stołowego oraz basen. Uczestnicy mogą podnosić swoje kompetencje podczas zajęć z języka angielskiego, niemieckiego, a także warsztatów komputerowych. Aktywnie działa sekcja brydża sportowego oraz sekcja taneczna: taniec w kręgu i towarzyski. Słuchacze cenią sobie spotkania, zabawy integracyjne oraz wycieczki krajoznawcze.

45. Wąbrzeźno

Data powstania: 11 kwietnia 2011 r.
Adres: Wąbrzeski Dom Kultury,
ul. Wolności 47, 87-200 Wąbrzeźno

Filia w Wąbrzeźnie (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki ma swoją siedzibę w Wąbrzeskim Domu Kultury. Placówka swoją działalność rozpoczęła w kwietniu 2011 roku w wyniku współpracy nawiązanej pomiędzy Uczelnią a Gminą Wąbrzeźno oraz Wąbrzeskim Domem Kultury. Inicjatorem powołania filii Uniwersytetu Trzeciego Wieku był Burmistrz Miasta Wąbrzeźno – Pan Leszek Kawski. Nieoceniony wkład w tworzenie filii ma Dyrektor Wąbrzeskiego Domu Kultury Pani Gizela Pijar oraz Pani Marlena Tywanek, która od początku pełni funkcję koordynatora. Ciekawe pomysły i różnorodne inicjatywy wychodzą od samych słuchaczy, spośród których wybrany został Zarząd RS UTW WSG w Wąbrzeźnie w składzie: Przewodniczący – Pan Stanisław Bączkowski, Zastępca Przewodniczącego – Pani Renata Biernaczyk, Skarbnik – Pani Barbara Kotowska oraz Członek – Pani Zofia Kulifer.

Z roku na rok liczba słuchaczy filii Regionalnej Sieci UTW WSG w Wąbrzeźnie rośnie, często też sami uczestnicy zachęcają innych do wypełnienia deklaracji przystąpienia. Podczas wykładów słuchacze mają możliwość poznania historii Wąbrzeźna i okolic, ciekawostek medycznych, atrakcji turystycznych Polski i świata, a także wielu innych wiadomości przydatnych w życiu codziennym. Dodatkowo odbywają się zajęcia z języka niemieckiego. Jest to możliwe dzięki zaangażowaniu społecznemu Pani Małgorzaty Zygnarowskiej, która prowadzi je zupełnie bezinteresownie. Nabyte umiejętności słuchacze mogli wykorzystać podczas wizyty w Syke – mieście partnerskim Wąbrzeźna – oraz w trakcie rewizyty. Była to doskonała możliwość na praktyczne wykorzystanie nabytego słownictwa i zwrotów, a także poznania nowych osób, kultury ich kraju, tradycji oraz wymiany doświadczeń. W Wąbrzeskim Domu Kultury dla słuchaczy filii RS UTW WSG często organizowane są wydarzenia mające na celu integrację, dobrą zabawę i wywołanie

uśmiechu na twarzach uczestników. Są to m.in.: zabawy taneczne, spotkania świąteczno-wigilijne, warsztaty ceramiczne oraz wycieczki. Setkami kilometrów można liczyć trasy pokonane przez uczestników sekcji nordic walking, która systematycznie maszeruje z kijkami.

46. Wąpielsk

Data powstania: 15 listopada 2016 r.

Zapisy i szczegółowe informacje:

Urząd Gminy Wąpielsk, Wąpielsk 20,

87-337 Wąpielsk

Wykłady odbywają się w: Gminny Ośrodek Kultury,

Wąpielsk 22, 87-337 Wąpielsk

Na podstawie porozumienia o współpracy pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki a Gminą Wąpielsk (woj. kujawsko-pomorskie) 15 listopada 2016 roku utworzona została w Wąpielsku filia Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Głównym inicjatorem był Wójt Gminy Pan Dariusz Górski oraz Sekretarz Gminy Pani Agnieszka Matyjasik. Dzięki ich dużemu zaangażowaniu w listopadzie 2016 roku miała miejsce uroczysta inauguracja roku akademickiego 2016/2017, w której wzięło udział ponad 50 osób.

Słuchacze uczestniczą w wykładach, które odbywają się w Gminnym Ośrodku Kultury dwa razy w miesiącu. Dla uczestników przygotowana została oferta zajęć dodatkowych, m.in. język angielski i niemiecki na poziomie podstawowym, warsztaty komputerowe, zajęcia artystyczne, a także warsztaty ze stylizacji i kreowania wizerunku. Podobnie jak w innych filiach planowane są spotkania integracyjne, będące doskonałą formą spędzania czasu wolnego, a także oderwania się od rzeczywistości i codziennych zajęć.

47. Więcbork

Data powstania: 29 listopada 2011 r.

Zapisy i szczegółowe informacje:

Urząd Miejski w Więcborku, ul. Mickiewicza 22,
89-410 Więcbork

Wykłady odbywają się w:

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna,
ul. Gen. Hallera 22, 89-410 Więcbork

Na podstawie porozumienia z dnia 29 listopada 2011 roku została nawiązana współpraca pomiędzy Wyższą Szkołą Gospodarki a Urzędem Miejskim w Więcborku (powiat Sępólno Krajeńskie, woj. kujawsko-pomorskie), której efektem było powołanie filii w Więcborku Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Zajęcia odbywają się w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej, jak zostało przyjęte od początku istnienia filii, w co drugą środę, o godzinie 15:00. Opiekę nad słuchaczami sprawują pracownicy Wydziału Promocji Urzędu Miasta i Gminy Więcbork.

Przez kilka lat słuchacze mogli uczestniczyć w zajęciach dodatkowych, które wynikały z ich zainteresowań. Były to m.in. za-

jęcia komputerowe, język angielski, język niemiecki oraz warsztaty plastyczno-artystyczne. Poza wykładami słuchacze aktywnie spędzają czas wolny, uczestnicząc w spotkaniach sekcji nordic walking. Często też biorą udział w wycieczkach i wyjazdach integracyjnych, podczas których doświadczają niesamowitych wrażeń oraz gromadzą wspomnienia. Patrząc na słuchaczy RS UTW WSG w Więcborku, dostrzegamy ogromny potencjał i zaangażowanie wynikające z tego, iż oni sami wyrażają chęć udziału w tego typu zajęciach i czerpią z tego radość. Społeczności UTW życzymy podejmowania działań integracyjnych, realizacji własnych pasji i zainteresowań oraz działań na rzecz środowiska lokalnego.

48. Zamość

Data powstania: 27 października 2015 r.
Adres: Świetlica Wiejska, ul. Wierzbowa 1,
Zamość, 89-200 Szubin

Filia w Zamościu (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG powstała w wyniku współpracy nawiązanej przez Uczelnię z Gminą Szubin oraz Sołectwem Zamość. Jest to druga filia działająca na terenie gminy Szubin (pierwsza filia funkcjonuje w Szubinie). Ogromnym zaangażowaniem w utworzenie placówki wykazali się Państwo Weronika i Ryszard Synakiewicz (Sołtys Zamościa), którzy od samego początku pełnią funkcję koordynatorów. Zajęcia odbywają się w Świetlicy Wiejskiej w Zamościu we wtorki o godzinie 1700, według harmonogramu udostępnionego słuchaczom. Największym

zainteresowaniem cieszą się tematy związane z profilaktyką zdrowotną, sztuką, historią, a także geografią i turystyką. Dla uczestników planowane są zajęcia dodatkowe z podstaw obsługi komputera oraz języka angielskiego. Funkcjonowanie filii RS UTW WSG w Zamościu jest poszerzeniem działań Sołectwa Zamość mających na celu aktywizację i organizację czasu wolnego dla osób w wieku 50+. Prężnie działa także Klub Seniora, którego część uczestników jest także słuchaczami filii RS UTW WSG. Studenci bawią się doskonale, organizując biesiady, festyny, zabawy okolicznościowe oraz spotkania integracyjne.

49. Złotniki Kujawskie

Data powstania: 5 listopada 2013 r.
Adres: Gimnazjum im. Karola Urbańskiego
w Złotnikach Kujawskich,
ul. Powstańców Wielkopolskich 1,
88-080 Złotniki Kujawskie

Filia w Złotnikach Kujawskich (woj. kujawsko-pomorskie) Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki została utworzona z inicjatywy Wójty Gminy Złotniki Kujawskie – Pana Witolda Cybulskiego. Zajęcia odbywają się w Gimnazjum im. Karola Urbańskiego w Złotnikach Kujawskich, dzięki przychylności i ogromnemu zaangażowaniu Dyrektora Gimnazjum – Pani Wioletty Zielińskiej.

Przez kilka lat działalności filii RS UTW WSG w Złotnikach Kujawskich grupa bardzo się zintegrowała, a udział w wykładach oraz różnego rodzaju zajęciach dodatkowych sprawia im ogromną radość. Zainteresowania uczestników są bardzo obszerne, począwszy od tematów dotyczących zdrowia, pielęgnacji urody, ochrony środowiska, medycyny naturalnej, historii, sztuki, tematy związane z turystyką i podróżami, a skończywszy na zagadnieniach z zakresu obowiązującego prawa. Uczestnicy często korzystają z wyjazdów turystycznych organizowanych przez Koło Turystyczne „Włóczykij”, prowadzone przez Regionalną Sieć UTW WSG. Seniorzy z filii UTW w Złotnikach Kujawskich brali aktywny udział w wycieczkach m.in. do Berlina, Wrocławia, Poznania, Kopalni Soli w Kłodawie, Warszawy i wielu innych miejsc. Z inicjatywy słuchaczy odbywały się zajęcia komputerowe, które realizowane były w ramach ogólnopolskiego projektu „Latarnicy Polski Cyfrowej”. Seniorzy ze Złotnik Kujawskich oraz okolic brali także udział w lektoratach z języka angielskiego i niemieckiego, przyswajając język obcy od podstaw. Intensywność działań podkreśla projekt realizowany przez Stowarzyszenie „Równe Szanse”, działające przy złotnickim gimnazjum. Liczna grupa słuchaczy filii RS UTW WSG w Złotnikach Kujawskich wraz z młodzieżą gimnazjalną uczestniczyła w zajęciach z tematyki muzyczno-teatralnej, kulinarnej, rękodzieła, rekreacji i sportu oraz nowoczesnych technologii. Udział w zajęciach pomaga realizować własne zainteresowania, działając międzypokoleniowo na rzecz rozwoju mieszkańców gminy.

50. Złotów

Data powstania: 2010 r.

Adres: Uniwersytet Trzeciego Wieku
w Złotowie, ul. Grochowskiego 17,
77-400 Złotów

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Złotowie (woj. wielkopolskie) działa pod patronatem naukowym Wyższej Szkoły Gospodarki. Podpisana w 2015 roku umowa o współpracy z Uczelnią umożliwiła poszerzenie oferty UTW w Złotowie, wsparcie organizacyjne w zakresie aktywizacji seniorów oraz włączenie UTW w Złotowie w struktury Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku WSG. Przewodniczącą złotowskiej placówki jest Pani Grażyna Komorowska-Pająk, która wraz z Zarządem UTW koordynuje bieżącą działalnością.

Wśród zajęć dodatkowych oferowanych dla słuchaczy znajdują się m.in. lektoraty języków obcych: angielskiego, niemieckiego i rosyjskiego, warsztaty komputerowe, artystyczne, wokalne oraz rekreacyjno-sportowe. Hasłem przewodnim bardzo często przytaczanym przez słuchaczy jest powiedzenie: „Poznawać nieznanne, przypominać zapomniane”. Słowa te oddają niezwykle charakter i osobowość uczestników, dla których udział w zajęciach sprzyja dobrej kondycji zarówno fizycznej, jak i psychicznej. Jest to także forma spędzania czasu, wypełniająca poczucie samotności i bierności poprzez umacnianie więzi społecznych i umożliwienie przebywania osobom starszym w grupie rówieśniczej.

Zakończenie

Niestety starość jest nieodłącznym etapem naszego życia biologicznego. Jak dowodzą badania demograficzne, coraz wyraźniej zauważa się zjawisko starzenia się społeczeństwa. Dlatego też potrzeby seniorów należy traktować tak samo jak innych grup społecznych (tj. dzieci, młodzieży, osób czynnych zawodowo). Zjawisko to powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w dalszych działaniach polityki oświatowej. W wyniku włączania ludzi starszych do systemu kształcenia zainicjowano działalność m.in. uniwersytetów trzeciego wieku, co – jak wykazano w niniejszym opracowaniu – w ostatnich latach coraz bardziej zyskuje na popularności.

W działalności uniwersytetów trzeciego wieku jako cel można wyróżnić nie tylko edukację, ale przede wszystkim rozwój osobisty słuchaczy w aspekcie fizycznym, psychicznym i społecznym. Placówki te to przykład na dynamiczne podejście do starości, przeciwstawiające się ograniczaniu przestrzeni życiowej ludzi starszych. Pomagają one zrozumieć seniorom, że życie na emeryturze nie musi być nudne. Pozwalają na wykorzystanie czasu wolnego, co przynosi radość i satysfakcję. Starość jest wspinałym etapem, na którym będąc, można skupić się na własnym rozwoju.

Zajęcia na uniwersytecie trzeciego wieku zaspokajają potrzebę więzi społecznych, pozwalają na zawiązanie się nowych przyjaźni oraz niekiedy związków uczuciowych. Uniwersytet taki umożliwia zdobywanie nowych umiejętności, sprzyjających pokonywaniu stresu i kryzysów towarzyszących starszemu pokoleniu. Zmienia jakość życia seniorów, proponując nowe możliwości aktywności, zaspokajają potrzeby lub budzi te uspięne. Daje wsparcie psychiczne, mobilizuje, wyzwala siły, uczy dbania o zdrowie, akceptacji choroby, wzmacnia więzi rodzinne. Przeciwstawia się odczuciom, które często towarzyszą ludziom starszym, jak: poczucie osamotnienia, izolacji społecznej, braku zainteresowania ze strony rodziny i otoczenia.

Można stwierdzić, że im bogatsza jest oferta programowa uniwersytetów trzeciego wieku, tym bardziej seniorzy wypełnią swój wydłużający się czas na emeryturze. Ludzie starsi poprzez uczestnictwo w zajęciach fizycznych, np.: nordic walking, mają

możliwość zadbania o swoją kondycję oraz zdrowie. Natomiast na zajęciach informatycznych uczą się obsługi komputerów i ich oprogramowania, w tym obsługi przeglądarek internetowych, co jest bardzo ważne w dobie komputeryzacji i informatyzacji. Dzięki możliwości realizowania swoich pasji czy marzeń czują się bardziej dowartościowani jako małżonek, rodzic, dziadek czy członek społeczności.

Należy zwrócić uwagę, że wraz ze zmieniającym się społeczeństwem uniwersytety powinny zmieniać swoją ofertę programową. Przede wszystkim zajęcia powinny poruszać tematy tabu: samotność, wdowieństwo i śmierć. Konieczne jest, aby wypracować metody oraz narzędzia do zajmowania się tymi tematami. Pomocni mogą być w tej kwestii psycholodzy. W przyszłości można również wprowadzić zajęcia, które będą wspierać przedsiębiorczość ekonomiczną seniorów. Poza tym uniwersytety trzeciego wieku, aby zwiększyć swoją ofertę programową, powinny wchodzić w relację z innymi instytucjami, nie tylko z uczelniami wyższymi.

Trzeci wiek nie musi być kojarzony z chorobami, samotnością czy opieką nad wnukami. Może być to czas, kiedy spełniamy marzenia, które wcześniej było trudno pogodzić z życiem zawodowym. Potwierdzeniem tej tezy mogą być słowa Benjamina Franklina: „Nie starzeje się ten, kto nie ma na to czasu”⁴⁵.

Istnieją co najmniej trzy argumenty na rzecz dalszego rozwoju uniwersytetów trzeciego wieku. Trzeci wiek, inaczej: późna dorosłość, to wyzwanie nie tyle na dzisiaj, co na przyszłość. Wiek życia ulega stałemu przedłużaniu. Pojawia się więc wyzwanie o zasięgu ogólnoswiatowym – jak żyć w okresie późnej dorosłości. Okres ten wiąże się z wypadnięciem z roli zawodowej, wdowieństwem, doświadczaniem choroby i niepełnosprawności, utratą znaczenia w świecie oraz samotnością. Te wydarzenia krytyczne mogą być źródłem depresji i poczucia bezsensu życia. Mogą jednak być też przewyciężone pozytywnie – nowe formy aktywności, możliwość życia z chorobą i niepełnosprawnością, przyjęcie samotności jako szczególnego dialogu z sobą i ze światem. Z okresem starości łączy się często mądrość życiowa i rozsądek. A zatem – starość

45 www.cytaty.info/autor/benjaminfranklin-2.htm [dostęp: 1.04.2017].

można doświadczać ze zgryzotą bądź może to być mądra i pogodna „jesień życia”. Zgody na aktywność własną i rozwiązywanie problemów życiowych w oparciu o własną zaradność, przedsiębiorczość i wiarę w sukces albo postawa oczekiwania, narzekanie, obwinianie za niedogodność świata, a nie siebie. Ruch uniwersytetów trzeciego wieku jest wyrazem woli rozwiązywania problemów późnej dorosłości przez samych siebie. Jest on potrzebą życiową i koniecznością społeczną.

Zadaniem rządu oraz jednostek samorządu terytorialnego powinno być w dalszym ciągu systematyczne wspieranie uniwersytetów trzeciego wieku. Seniorzy są bowiem liczną i bardzo ważną grupą w społeczeństwie. Potencjał, jakim dysponują, wpływa na rozwój kulturalny społeczeństwa.

Bibliografia

Bielawska A., Pieścikowska J., Bączyk G., Pyszczorska M., Bernad D., Skokowska B., Gacek L., *Uniwersytet Trzeciego Wieku – edukacja zawsze na czasie*, „Nowiny Lekarskie”, 2012, 1 (81).

Bilewicz J., *Uniwersytet trzeciego wieku we Wrocławiu w latach 1976–2007*, wyd. Impuls, Kraków 2009.

Błachnio A., *Starość non profit. Wolontariat na Uniwersytetach Trzeciego Wieku w Polsce i na świecie*, wyd. UKW, Bydgoszcz 2012.

Błachnio A., *Wolontariat na Uniwersytetach Trzeciego Wieku*, wyd. UKW, Bydgoszcz 2008.

Borczyk W., Knapik B., Knapik W., Nalepa W., *Standardy działania uniwersytetów trzeciego wieku w Polsce*, wyd. Ogólnopolska Federacja Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Fundacja Rozwoju Ziemi Górskich, Nowy Sącz 2012.

Borczyk W., Pękala-Piekarska M., *Zarządzanie uniwersytetem trzeciego wieku krok po kroku*, wyd. wyd. Ogólnopolska Federacja Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Nowy Sącz 2012.

Borczyk W., Załona Z., *Profesjonalny Uniwersytet Trzeciego Wieku – program edukacyjno-aktywizujący UTW – wybrane zagadnienia*, wyd. OFSUTW, Nowy Sącz 2014.

Bugajska B., Kondraciuk-Gabryś G., Homa W. (red.), *Nic nie jest milczeniem. Wspomnienia słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Szczecinie*, wyd. USz., Szczecin 2010.

Czerniawska O., *Edukacja osób trzeciego wieku*, [w:] T. Wujek, *Wprowadzenie do andragogiki*, wyd. ITE, Warszawa 1996.

Czerniewska O., *Uniwersytet trzeciego wieku. 30 lat działania. Przemiany, dylematy i oczekiwania w epoce ponowoczesnej*, [w:] A. Stopińska-Pająk, *Edukacja wobec starości – tradycja i współczesność*, t. 2, wyd. Chowanna, Katowice 2009.

Czerniewska O., *Uniwersytet trzeciego wieku w Polsce*, [w:] *Pozaszkolna oświata dorosłych i jej rozwój w warunkach poszczególnych krajów*, Warszawa 1998.

Dubas E., Czerniawska E., *Edukacja dorosłych. Drogi edukacyjne i ich biograficzny wymiar*, Warszawa 2002.

Fabiś A., Łacina-Łanowski A., Tomczyk Ł. (red.), *Kreatywna starość. 15-lecie oświęcimskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku*, wyd. PWSZ, Oświęcim 2013.

Gołdys A., Krzyżanowska Ł., Stec M., Ostrowski Ł., *ZOOM na uniwersytety trzeciego wieku – raport z badania*, Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”, Warszawa 2012.

Gulanowski J. (red.), *Uniwersytety Trzeciego Wieku – przeciw wykluczeniu społecznemu dla społeczeństwa wiedzy*, wyd. UWŃ, Wrocław 2012.

Halicki J., *Informator Sekcji UTW przy PTG*, nr 1999/2000, Warszawa 2001.

Halicki J., *Uniwersytety trzeciego wieku*, [w:] *Raport o rozwoju społecznym Polska pt. Ku godnej aktywnej starości*, Warszawa 1999.

Jachimowicz D., Nalepa W., *Profesjonalny Uniwersytet Trzeciego Wieku – wybrane zagadnienia prawne*, wyd. OFSUTW, Nowy Sącz 2014.

Jachimowicz D., Nalepa W., *Tworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku krok po kroku*, wyd. OFSUTW, Nowy Sącz 2012.

Kacprzak M., *Edukacja seniorów priorytetem krajowym*, „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, 2007, 2 (57), wyd. Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, s. 59–61.

Konieczna-Woźniak R., *Uniwersytety Trzeciego Wieku w Polsce*, wyd. UAM, Poznań 2001.

Kromolicka B., *Praca socjalna w organizacjach pozarządowych z problemów działania i kształcenia*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2005.

Kubiś M., *Zaangażowanie obywatelskie słuchaczy uniwersytetu trzeciego wieku. Aktywny udział w życiu politycznym a inne postawy społeczne słuchaczy*, wyd. Impuls, Kraków 2016.

Lewkowicz K., Kott F. (red.), *Rok 2012 rokiem uniwersytetów trzeciego wieku*, wyd. SGH, Warszawa 2012.

Lubryczyńska K., *Uniwersytety trzeciego wieku w Warszawie*, wyd. Akademickie Towarzystwo Andragogiczne, Warszawa 2005.

Malec M., *Edukacyjne, kulturowe i społeczne konteksty starości*, Wrocław 2011.

Matałkiewicz A., *Edukacja seniorów w Wielkiej Brytanii – Uniwersytet Trzeciego Wieku*, „Edukacja Dorosłych” 2003, nr 2.

Orzechowska G., *Aktualne problemy gerontologii społecznej*, wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 1999.

Szwarc H., *Działalność uniwersytetów trzeciego wieku i innych organizacji gerontologicznych na rzecz opieki i pomocy ludziom starym*, „Praca Socjalna”, 1990.

Wróblewska I., Błaszczuk J., *Uniwersytet Trzeciego Wieku jako instytucja aktywizująca osoby starsze – badania własne*, „Nowiny Lekarskie”, 2012, 1 (81).

Ziębińska B., *Uniwersytety Trzeciego Wieku jako instytucje przeciwdziałające marginalizacji osób starszych*, wyd. Śląsk, Katowice 2010.

Ziółkowski P., *Student 50+ – poradnik dla organizatorów uniwersytetów trzeciego wieku*, wyd. WSG, Bydgoszcz 2015.

Ziółkowski P., *Szkice z pedagogiki senioralnej*, wyd. WSG, Bydgoszcz 2017.

Netografia

www.cytaty.info

www.federacjautw.pl

www.kpck.pl

www.sueryder.org.pl

www.mck-bydgoszcz.pl

www.pafw.pl

www.porozumienieutw.com.pl

www.u3w.byd.pl

www.upjp2.edu.pl

www.ukw.edu.pl

www.ukw.utp.edu.pl

www.utw.pl

www.wiatrak.org.pl/utw

www.wsb.pl

www.zoomnautw.pl

WYKŁADOWCY REGIONALNEJ SIECI UNIwersytetów TRZECIEGO WIEKU WYŻSZEJ SZKOŁY GOSPODARKI

(w porządku alfabetycznym)

mgr Maciej Andrzejewski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Magdalena Antychowicz

pracownik Punktu Informacji Europejskiej Europe Direct w Bydgoszczy

doc. dr Mariusz Barczak

Prorektor ds. organizacji i studentów Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy, Dziekan Kolegium Nauk Technicznych WSG

dr Agnieszka Banaszak-Piechowska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy,
Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

mgr Karolina Bartoszewicz

Fundacja „Wiatrak” w Bydgoszczy

mgr Paweł Becker

historyk sztuki Wąbrzeźna i okolic, wykładowca Wyższej Szkoły
Gospodarki

mgr Karolina Berendt

lektor języka angielskiego Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Leszek Beszczyński

pracownik Narodowego Banku Polskiego Oddział w Bydgoszczy

mgr Anna Bialik-Pieszak

pracownik Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Monika Bielik

dietetyk, pracownik Akademickiego Centrum Medycznego WSG

mgr inż. Adrian Błazejak

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Marzena Bogdanowicz

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Magdalena Burant

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr inż. Elżbieta Brandt

Dziekan Wydziału Gospodarki Turystycznej w Elku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

doc. dr Robert Brudnicki

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Łukasz Brzeziński

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Maciej Brzeźniak

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

ks. mgr Krzysztof Buchholz

Fundacja „Wiatrak” w Bydgoszczy

mgr Magdalena Buszkiewicz

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. WSG dr Marek Chamot

Dyrektor Katedry Przemysłów Kreatywnych WSG

mgr Ryszard Chodyna

Dyrektor „Fotonu”, inicjator powstania Muzeum Fotografii WSG w Bydgoszczy

dr Michał Cichoracki

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy oraz Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

mgr Anna Ciechanowska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Mariola Ciesielska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Urszula Ciesielska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Joanna Cześniakowska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Dorota Czubak

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr n. med. Piotr Czysz

seksuolog, androlog, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Anna Długosz

dietetyk, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Małgorzata Dobek

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

mgr Konstanty Dombowicz

Prezydent Miasta Bydgoszczy w latach 2002-2010

mgr Anna Duży

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Anna Fatz-Grupka

Prodziekan w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Aleksandra Fielek

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Monika Gackowska

Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy

mgr Marcin Gackowski

farmaceuta, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Ewelina Gapska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Wienczysław Gierańczyk

członek Polskiego Towarzystwa Geograficznego oddział w Toruniu

dr Zbigniew Głąbiński

wykładowca Uniwersytetu Szczecińskiego

prof. dr hab. Barbara Gogol - Droźniakiewicz

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Jarosław Gowin

Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Nauki i Szkolnictwa
Wyższego RP

mgr Wojciech Górski

lektor języka niemieckiego Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy

mgr Magdalena Grabowska

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

mgr Ewa Gruszka

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Katarzyna Grysińska-Jarmuła

wykładowca Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

mgr Marta Grzelczak

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Urszula Guźlecka

dziennikarka Telewizji Polskiej, oddział w Bydgoszczy

mgr Bartosz Gwizdała

wykładowca i lektor języka angielskiego Wyższej Szkoły Gospo-
darki w Bydgoszczy

dr Anna Hibner

psycholog, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Jan Hibner

pracownik Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, wykładowca WSG

mgr Anna Hybiak

pracownik Narodowego Banku Polskiego Oddział w Bydgoszczy

mgr Zbigniew Izdebski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Marzena Izydorczyk

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Jarosław Jagodziński

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Edyta Jankowska – Kowalczyk

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. zw. dr hab. Włodzimierz Jastrzębski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. WSG dr Grzegorz Kaczmarek

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy,
Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

ks. dr Jan Kalinowski

Parafia w Wąbrzeźnie

mgr Karolina Kamińska

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

dr Agnieszka Kamyk – Wawrzesuk

wykładowca Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

mgr Ewa Kaniewska

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

mgr Bartłomiej Karłowski

pracownik Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy

dr hab. Joanna Karolkiewicz

Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego
w Poznaniu

mgr inż. Marcin Kasztelan

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Alina Kaszycka

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

prof. dr hab. Tomasz Kawski

wykładowca Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

mgr Tomasz Kądzioński

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

lek. med. Radosław Kędzia

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Magdalena Kimbej

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

mgr Beata Klemczak

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Joanna Kmoch

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Remigiusz Koc

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, właściciel
Pracowni Analiz i Doradztwa Psychological Solutions Group

mgr Joanna Kogut

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Anna Kończal

lektor języka niemieckiego Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy

mgr inż. Piotr Komorowski

z-ca dyrektora Biblioteki Głównej WSG

prof. WSG dr inż. Cezary Kościelak

Dziekan Regionalnej Sieci UTW WSG

dr Marcin Kowalczyk

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. dr hab. Małgorzata Kowalczyk – Jamnicka

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Uniwersy-
tetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Mikołaja
Kopernika w Toruniu

lek. med. Witold Kowalski

pracownik Centrum Onkologii w Bydgoszczy, wykładowca WSG

mgr Barbara Kozber

dziennikarka Telewizji Polskiej – oddział Bydgoszcz

prof. WSG dr Jerzy Kozłowski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy

prof. WSG dr Alicja Kozubska

Prorektor ds. Kształcenia Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Sławomir Krajewski

latarnik Polski Cyfrowej

mgr Izabela Kuberska

fizjoterapeuta, pracownik Akademickiego Centrum Medycznego WSG

mgr Grzegorz Kucharczyk

pracownik ONZ, wykładowca w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Beata Kucharska

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

mgr Agnieszka Kudanowska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Aleksandra Kurek

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Robert Lauks

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Leszek Latosiński

Sekretarz Gminy Nowa Wieś Wielka, wykładowca WSG

mgr Katarzyna Lewandowska

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

dr Jacek Lindner

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

doc. dr Dorota Łoboda

dietetyk, Dyrektor Instytutu Zdrowia i Kultury Fizycznej WSG w Bydgoszczy

mgr Katarzyna Łukowska

kosmetolog, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy

mec. Henryk Maciejewski

Konsul Honorowy Republiki Chorwacji, Radca Prawny

prof. WSG dr inż. Ryszard Maciołek

Prorektor ds. Nauki Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Karolina Marchlewska-Patyk

Dziekan Wydziału Zarządzania i Nauk Społecznych
w Inowrocławiu, WSG w Bydgoszczy

mgr Bartłomiej Marchlewski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. WSG dr Kazimierz Marciniak

Rektor Senior Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Lucyna Marcińczyk

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

dr Alina Matlakiewicz

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki, Uniwersytetu Mikołaja
Kopernika w Toruniu, Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu

mgr Barbara Matuszczak

lektor języka niemieckiego Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy

mgr Agnieszka Matyjasik

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Irena Mazur

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr n.med. Katarzyna Mądra – Gackowska

Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy

doc. Teresa Mądrzak

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Włodzimierz Moch

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. dr hab. inż. Waław Mozolewski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy,
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

mgr Agnieszka Musiała

fizjoterapeuta, pracownik Akademickiego Centrum Medycznego
WSG

mgr Karol Musolf

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mec. Wojciech Nalepa

wykładowca Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń Uniwersyte-
tów Trzeciego Wieku w Nowym Sączu

dr inż. Krzysztof Napieraj

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Magdalena Niewęłowska

TVP Bydgoszcz, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy

mgr Maria Nowosad

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Agnieszka Obaid

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. WSG dr inż. Wiesław Olszewski

Rektor Wyższej Szkoły Gospodarki, były Wojewoda Bydgoski

dr n. med. Krzysztof Olszewski

ortopeda, pracownik Akademickiego Centrum Medycznego WSG

mgr Lech Olszewski

podróżnik, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy

mgr Iwona Osial

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Małgorzata Ostrowska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, metodyk
Miejskiego Ośrodka Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy

dr Maria Palińska

Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej

mgr Marlena Pawlikowska

lektor języka niemieckiego Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Adam Piekarski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr inż. Marek Pietrzak

Konsul Honorowy Węgier

prof. dr hab. Walenty Piłat

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Krzysztof Piotrowski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. WSG dr Zdzisław Preisner

geograf, podróżnik, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy oraz Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu

mgr Iwona Przybyło

latarnik Polski Cyfrowej

prof. dr hab. inż. Romana Przybyszewska-Gudelis

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Marek Ramczyk

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy
Uniwersytetu Technologiczno - Przyrodniczego w Bydgoszczy

mgr Jacek Vincent Rostowski

Minister Finansów RP w latach 2007-2013

mgr Sylwia Sadowska-Nowaczyk

- pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

mgr Konrad Schmidt

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

doc. Krzysztof Sikora

Założyciel i Prezydent Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy,
Konsul Honorowy Ukrainy, były Przewodniczący Sejmiku
Województwa Kujawsko-Pomorskiego,

mgr Leonid Silitsky

lektor języka angielskiego Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Maria Słowińska

lektor języka angielskiego Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Jagoda Smagłowska – Nowak

wykładowca Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej przy WSG w Bydgoszczy

mgr Maciej Smolarek

pracownik Punktu Informacji Europejskiej Europe Direct WSG w Bydgoszczy

prof. WSG dr Marzena Sobczak-Michałowska

Prorektor ds. Międzynarodowych Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. dr hab. dr hab. Solarczyk – Szwec

wykładowca Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Bożena Sowińska

dyrektor Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Dariusz Stachowicz

pracownik Szkoły Podoficerskiej Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy

prof. dr hab. Adam Sudoł

dyrektor Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, wykładowca Bydgoskiej Szkoły Wyższej

mgr Jadwiga Szczuka

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

prof. dr hab. Elżbieta Szubertowska

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Agnieszka Szulc

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Tomasz Szutko

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr inż. Wojciech Światała

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

dr Patrycja Walichniewicz – Bartnik

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Mariusz Weiss

Radca Prawny, Notariusz

mgr Janusz Wierzbicki

heraldyk, regionalista

dr Michał Włodarczyk

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Maciej Wojciechowski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Agnieszka Wojtasik

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

mgr Aneta Woźniak

wykładowca Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej przy WSG w Bydgoszczy

mgr Aneta Woźniak

pracownik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

mgr Joanna Wójtowicz

pracownik Punktu Informacji Europejskiej Europe Direct WSG w Bydgoszczy

mgr Katarzyna Wrzecion

fizjoterapeuta, wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Lech Zagłoba – Zyglar

Radny Rady Miasta Miasta Bydgoszczy

dr n. med. Tomasz Zając

kardiolog, pracownik Akademickiego Centrum Medycznego WSG w Bydgoszczy

dr Ludmiła Zajęc – Lamparska

wykładowca Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
oraz Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Piotr Zaporowicz

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Rafał Zieliński

lektor języka angielskiego Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy

prof. dr hab. inż. Lech Zimowski

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Andrzej Zieliński

wykładowca Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

doc. Przemysław Ziółkowski

dyrektor Instytutu Nauk Społecznych, Centrum Projektów
Edukacyjnych Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy

mgr Tadeusz Zwiefka

Posel do Parlamentu Europejskiego

mgr Jarosław Źurawski

instruktor brydża sportowego Wyższej Szkoły Gospodarki
w Bydgoszczy

ZAŁĄCZNIKI

Kurier Seniora WSG

Czasopismo Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku
Wyższej Szkoły Gospodarki

Indeks

Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku
Wyższej Szkoły Gospodarki

WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI

Regionalna Sieć
Uniwersytetów Trzeciego Wieku

INDEKS

Nr albumu .....

Adres	Telefon	Adres e-mail
85-229 Bydgoszcz, ul. Naruszewicza 11 budynek K, pok. 332	52 567 07 07 52 567 00 21	u3w@byd.pl

wykłady   lektoraty
warsztaty   językowe
kursy
wycieczki
szkolenia

Żyj stokrotnie!

www.u3w.byd.pl

Zajęcia
językoweZajęcia
komputerowe

Wycieczki

Ruch
i relaksRehabilitacja
i fizjoterapia**Karolina Osak**

– absolwentka administracji i kulturoznawstwa. Ukończyła wiele kursów i szkoleń oraz studia podyplomowe z przygotowania pedagogicznego. Nauczyciel akademicki w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy. Prowadzi zajęcia z przedmiotów: aktywizacja grup międzypokoleniowych, relacje społeczne, techniki komunikacji interpersonalnej i autoprezentacji oraz organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży. Od 2012 roku Koordynator Regionalnej Sieci Uniwersytetów Trzeciego Wieku działającej przy Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy. Autorka wielu grantów i projektów poświęconych tematyce aktywizacji i edukacji osób starszych.

Przemysław Ziółkowski

– historyk i pedagog, nauczyciel akademicki w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, zatrudniony na stanowisku docenta. Dyrektor Instytutu Nauk Społecznych WSG, Dyrektor Międzywydziałowego Studium Pedagogicznego oraz Placówki Doskonalenia Nauczycieli WSG. Absolwent kilku studiów podyplomowych oraz licznych kursów i szkoleń. Kierownik i koordynator projektów edukacyjnych oraz inicjator i popularyzator różnych innowacyjnych form edukacji ustawicznej. Wykładowca w placówkach doskonalenia nauczycieli, twórca wielu programów kursów i studiów podyplomowych, w tym studiów podyplomowych w zakresie dydaktyki szkoły wyższej oraz zarządzania szkołą wyższą. Ekspert Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Instytutu Badań Edukacyjnych. Członek kilku towarzystw naukowych oraz redakcji czasopism naukowych. Zainteresowania naukowe: dydaktyka akademicka, pedeutologia, samorządność uczniowska oraz edukacja osób starszych. Autor trzydziestu artykułów naukowych, ośmiu książek, współautor trzech i redaktor czterech monografii naukowych.

ISBN 978-83-65507-10-5

9 788365 507105